

LANG LANG KÍNAI ZONGORAMŰVÉSZ VARSÓI GÁLAKONCERTJÉVEL MEGKEZDŐDÖTT A CHOPIN SZÜLETÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ EMLÉKÉV LENGYELORSZÁGBAN. Idén mintegy kétezer programmal ünneplik Chopin születésének 200. évfordulóját, ezek közül 1200 rendezvény Lengyelországban lesz. A koncertek mellett kiállításokat, filmvetítéseket és színházi előadásokat is tartanak. A nagy zeneszerző születésének napja, március 1-je kiemelt program lesz, aznap több világhírű zongoraművész ad koncertet Chopin műveiből. Március 1-jén Budapesten is ünnepi koncertet rendeznek a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben; a programhoz megnyerték Lengyelország egyik legnevesebb zenekara, a bydgoszcki Pomorska Filharmónia Szimfonikus Zenekar közreműködését. A koncert azonos műsorrall már február 19-én elhangzik Bydgoszczban.

AZ OPERAHÁZ ÉS A VÍGSZÍNHÁZ KÖZÖS PRODUKCIÓJAKÉNT DECEMBER 25-ÉN ÉS 27-ÉN MUTATTÁK BE MOZART A VARÁZSFUVOLA CÍMŰ operáját Marton László rendezésében, Fischer Ádám vezényletével. A két intézmény több mint 100 éves történetében először fogott össze, hogy az idei évadban 24 előadásban adják elő Mozart remekművét a Szent István körúton. A mű három teljes szereposztásban kerül színre. A harmadik szereposztás premierjét január 16-án tartották. Főszerepet alakít a 2009 novemberében Junior Prima Díjjal kitüntetett Pataki Potyók Dániel is.

ÉLETÉNEK 87. ÉVÉBEN, 2009. NOVEMBER 27-ÉN ELHUNYT MELIS GYÖRGY Kossuth-díjas operaénekes, a Magyar Állami Operaház örökös tagja. Melis György 1945 és 1951 között végezte tanulmányait a Zeneakadémián. A Magyar Állami Operaházban 1949-ben mutatkozott be, Bizet Carmen című operájában Morales szerepében. 1989-ben lett az Operaház örökös tagja. 1991 decemberében ünnepelték kétezredik operai fellépését a Così fan tutteban. Szerte Európában és a tengerentúlon is (Egyesült Államok, Mexikó) nagy sikerrel vendégszerepelt, legnagyobb külföldi sikereit Mozart Don Giovannijával aratta. 1988-ban alapította saját díját: a Melis György-emlékplakettet évente adják a legszebb, legtisztább magyar kiejtésű énekesnek. Két évtized alatt csaknem húsz művész vette át az elismerést.

AZ ÉV LEGJOBB HAZAI LEMEFELVÉTELE” DÍJÁT NYERTE EL A NEMZETI FILHARMONIKUS ZENEKAR BARTÓK: ZENEKARI MŰVEK CÍMŰ CD-JE KOCSIS ZOLTÁN VEZÉNYLETÉVEL. Kilencedik alkalommal adták át a GRAMOFON Díjat idén november 23-án. A BBC arról értesítette a Bartók Új Sorozat kiadásával megbízott Hungarotont, hogy a sorozat legújabb darabjaként a Kocsis Zoltán vezényletével, a Nemzeti Filharmonikusok előadásában megjelent Zenekari Művek című felvételét a BBC Zenei Magazinja Nagydíjára jelölték. Ettől kezdve a február végi szavazásig a lemezen található Bartók-művek hetente megszólalnak a BBC csatornáján, honlapján a művek MŰPA-beli előadásáról készült video-felvétel látható. A felvétel elnyerte továbbá a Le Monde de la Musique című folyóirat „Choc” díját a Diapason című francia szaklap pedig 5 hangvillával, vagyis „felsőfokú” minősítéssel tüntette ki. A kiadványt emellett jelölték a 2010. évi MIDEM hanglemezfesztivál „Classical Award”, a legjobb klasszikus zenei felvételnek járó díjára is.

BUDAPESTÉRT DÍJJAL TŰNTETTE KI KISS IMRÉT, a Művészetek Palotája vezérigazgatóját, 2009. november 17-én, a Főváros Napja alkalmából rendezett ünnepi közgyűlésen Demszky Gábor főpolgármester. A főpolgármester Budapest kulturális életének, zenei kínálatának nemzetközi rangra emeléséért, a XX. századi magyar zenei-kulturális turizmus megerősítésében játszott elvitatlan érdemeiért jutalmazta Kiss Imrét.

ÉLETÉNEK 86. ESZTENDEJÉBEN, DECEMBER 28-ÁN ELHUNYT MURA PÉTER NEMZETKÖZILEG ELISMERT KARMESTER. Tanulmányait a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Kadosa Pálnál és Ferencsik Jánosnál végezte. 1945 és 1950 között a Magyar Állami Operaház korrepetitora. 1950-től 1953-ig a Gördülő Opera zenei vezetője, 1953 és 1957 között a Miskolci Nemzeti Színház zeneigazgatója volt, ahol ő szervezte meg az operatársulatot. 1957-58-ban a Varsói Állami Opera karmestere, 1958-tól 1961-ig a bytomi Sziléziai Állami Opera karmestere és a Katowicei Zeneakadémia tanáráként működött. 1961-ben a Miskolci Szimfonikus Zenekar alapítója, 1984-ig igazgató karmestere, 1984 és 1987 között az Operaház karmestere, 1986-tól a Zeneakadémia tanára. Liszt-díjas, Erdemes Művész. Mura utolsó munkája a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem operaszakos növendékeinek vizsgálóelőadása, egy operaritkaság, Giuseppe Gazzaniga Don Giovannijának fordítása volt; az előadást december 19-én tartották.

EXCELLENTIA DÍJBAN részesítette a Bartók Új Sorozatban nemrég megjelent, a zeneszerző összes vonósnégyesét tartalmazó albumot a luxemburgi Pizzicato magazin 2010. januári száma. A műveket az e célra alakult Mikrokozmosz Vonósnégyes adja elő: Takács-Nagy Gábor, Tuska Zoltán, Papp Sándor és Perényi Miklós, a felvétel az egész sorozat szellemi vezetője, Kocsis Zoltán ellenőrzése alatt, Tóth Ibolya zenei rendezésével készült el. A Hungaroton és kiadásában a Bartók Új Sorozat egyes CD-i is már több alkalommal elnyerték a Pizzicato Supersonic díját, most első alkalommal részesült a kiadó a lapszámonként egyetlen kiadványnak odaítélt Excellentia kitüntetett címben.

SÁRI JÓZSEF „NAPFOGYATKOZÁS” CÍMŰ OPERÁJÁT Kovalik Balázs rendezésében, Hamar Zsolt vezényletével 2009. november 28-án mutatta be a Magyar Állami Operaház. Az eredetileg német nyelvű zenedráma ősbemutatója 2000-ben volt Pforzheimben. Az Arthur Koestler életéről szóló szövegkönyvet Elisabeth Gutjahr jegyzi. A mű német címe (Sonnenfinsternis – Napfogyatkozás) Koestler híres regényére (Darkness at Noon – Sötétség délben) utal, maga az opera azonban nem a regény színpadi adaptációja, hanem valóságos vagy „akár meg is történhetett volna” típusú események története. Tizenegy jelenet, 1914-től 1983-ig – Koestler gyermekkorától az író öngyilkosságáig. A magyar fordítást Csákovics Lajos készítette, a főszerepet Perencz Béla énekelte.

A VILÁGON ELŐSZÖR, a Kocsis Zoltán által megkomponált 3. felvonással mutatták be Arnold Schönberg Mózes és Áron című operáját. 2010. január 16-án a Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti

Énekkar, valamint a Budapesti Énekes Iskola kórusának közreműködésével. A címszerepeket Wolfgang Schöne (bariton) és Daniel Brenna (tenor) énekelte. A Miskolci Operafesztivállal közös produkciót Kocsis Zoltán vezényelte. A félig szcenírozott előadást Rusznyák Gábor állította színpadra, a fordítás Lengyel Jenő munkája.

HÁROM RENDES TAG ÉS TIZENKÉT TARTALÉKOS VETT RÉSZT MAGYARORSZÁGRÓL AZ EUYO MUNKÁJÁBAN. A zenekar 2009 augusztusában és 2010 tavaszán utazott koncertkörútra. Magyarországot rendes tagként Szűcs Marietta (fuvola), Vanyó Gábor (trombita) és Kugyelka Zsolt (ütők) képviselte. Tartalékosként szerepelt Farkas Tamás (kürt), Horváth Gábor (klarinét), Kovács Balázs (harsona), Markovics Tamás (harsona), Megyesi Krisztina (gordonka), Íde Ní Chonaill (fagott), Sándor Tamás (klarinét), Sebestyén István (harsona), Standi Hajnalka (hegedű), Szabó Ágnes (fuvola), Szajkó Géza (hegedű) és Valkó Béla (gordonka). Makkos Noémit (trombita) meghívták az EUYO 2009-es nyári kurzusára.

TÍZ FIATAL VEHETTE ÁT novemberben **A JUNIOR PRIMA DÍJAT**, akik koncertsorozat keretében mutatkoznak be a közönségnek. Január 15-én Csáki András gitárművész játszott a Bartók Emlékházban. Az idei szezonban Csáki András mellett Fenyő László gordonkaművész, Kokas Katalin hegedűművész és Hajnóczy Júlia énekművész lép fel még a Csalán úti villában.

ÚJ TAGOKKAL BŐVÜLT A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA. A Zenei Alkotóművészeti Osztály Erőd Iván Bartók-Pásztor-díjas zeneszerzőt és Kocsis Zoltán kétszeres Kossuth-díjas zeneszerzőt, zongoraművészt választotta meg rendes tagnak, Szathmáry Zsigmond zeneszerző-organaművészt pedig senior tiszteletbeli tagnak.

A MAGYAR TELEKOM SZIMFONIKUS ZENEKAR DECEMBER ELEJÉN TARTOTTA NÉVVÁLTÓ KONCERTJÉT Concerto Budapest elnevezéssel, miután az addigi fenntartó kivonult a százket éves együttes mögül.

A TALENTUM ZENE- ÉS TÁNCMŰVÉSZETI ISKOLA MESTERKURZUS-SOROZATOT SZERVEZETT tizenkét éves kortól, január. 26 és február 12. között olyan művészek részvételével. A kurzusok célja a tehetséggondozástól a felvételi előkészítésig terjed. A foglalkozásokon való részvétel ingyenes. A tanárok névsora igen rangos: Szakcsi Lakatos Béla és Dráfi Kálmán zongoraművész, valamint Ábrahám Márta, Lendvai József és Szenthelyi Miklós hegedűművész várja a növendékeket.

ISMÉT LÁNGOLT A BERLINI FILHARMÓNIA. Január első vasárnapján délelőtt egyelőre tisztázatlan okokból, ám valószínűleg technikai hiba miatt tűz ütött ki az épületben. A meghibásodás az épület pincéjében levő trafóállomáson történt. Személyi sérülés nem történt, a lángokat pedig hamar eloltották a tűzoltók. Az esemény időpontjában, ellentétben a 2008. májusi tüzesettel, a Filharmónia épületében nem zajlott hangverseny.

HANG-SZER-SZÁM NÉVEN 2010 JANUÁRJÁTÓL ÚJ SOROZAT VÁRJA A MŰPÁBAN A 6-12 ÉVESEKET, amely arra vállalkozik, hogy a zenélés instrumentumait, a hangszereket mutassa be autentikus élőzenével. A sorozat minden félévben adott téma köré gyűjtött hangszerekre, hangszercsoportokra koncentrál – az első félévben a magyar népi hangszerekre. Januártól ápriliséig négy alkalommal találkozhatnak a gyerekek a magyar népi hagyományban használt zeneszerszámok egy-egy jellegzetes képviselőjével: a citerával, a tekerővel, a dudával és a cimbalommal. Az egyes hangszereket a téma legkiválóbb hazai szakértői mutatják be, akik zenésztársaikkal együtt nemcsak magukat az eszközöket, hanem egy-egy magyar tájegység a bemutatkozó hangszerhez kapcsolódó zenéjét is magukkal hozzák a Művészetek Palotája Üvegtermébe.

2010. JANUÁR 10-ÉN A MEGÚJULT SZÉCHENYI TÉREN RENDEZETT MEGNYITÓVAL VETTE KEZDETÉT PÉCSETT A KULTURÁLIS FŐVÁROSI ÉV. A megnyitó egész napos programja a Pécs2010 Európa Kulturális Fővárosa program rendezvényeinek alapértékeire – a nyitottságra, befogadásra, hagyomány és újítás egymásra ható erejére és a civil közösségekre – építve, karneváli és színpadi programok sorát vonultatta fel. A rendezvény hangsúlyozta az Essennel és Isztambulal, a két másik kulturális fővárossal való együttműködést is, amely az egész év programját meghatározza. A Pannon Filharmonikus Zenekar és vezető karmestere, Peskó Zoltán a programsorozat egyik nagyköveteiként vesz részt az eseményeken.

ELHUNYT LEHOTKA GÁBOR ORGONAMŰVÉSZ. Január 7-én vettek végső búcsút vettek Lehotka Gábor orgonaművésztől Vácott, az alsóvárosi temetőben. Lehotka Gábor orgonaművész, zeneszerző, orgonaszakértő, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem nyugalmazott tanszékvezetője és egyetemi tanára december 29-én hunyt el Vácott.

JAPÁNBAN TURNÉZOTT JANUÁRBAN A LISZT FERENC KAMARAZENEKAR a 2009-es Magyar–Japán Jubileumi Év folytatásaként. A hét koncertből álló turné első állomása 2010. január 21-én Kushiro (Japán) városban volt, de a tokiói Bunka Kaikanban és az Opera City Hallban is fellépett az együttes.

PACEMAKER-CENTRUM ÉPÍTÉSÉT SEGÍTIK A GYŐRI FILHARMONIKUSOK. A megyei kórház pacemaker-centrumának építését segítő árverést hirdetett a Győri Filharmonikus Zenekar. Az együttes tavaly 12 külföldi hangversenyt adott Ennio Morricone vezénylete alatt. A jótékonsági akció keretében a szülői fellépés Morricone által dedikált plakátját kínálták árverésre és egy január 16-i bálon adták át a legtöbbet ígérőnek.

MICHAEL HANEKE FILMRENDEZŐVEL DOLGOZNA EGYÜTT CLAUDIO ABBADO KARMESTER, a milánói Scalában készülő Lulu bemutatója kapcsán. Haneke nemcsak a mozgóképek területén járatos, 2006-ban operát is rendezett. Alban Berg osztrák zeneszerző Lulu című operáját fogja vezényelni Claudio Abbado, aki több mint húsz év után tér vissza a Scalába. A hetvenhét éves olasz dirigens 1986-ban távozott az operaház fő-zeneigazgatói székéből az együttes elégedetlensége miatt. Júniusban azonban már Mahler VIII. szimfóniáját vezényli majd, áprilisban pedig a Lulut viszi színre, remélhetőleg A fehér szalag című film rendezőjének segítségével, aki 2006-ban Párizsban Mozart Don Giovanni-jával kóstolt bele az operajátszás mikéntjeibe.

MŰVÉSZET, GYEREK, NEVELÉS CÍMMEL 2010. FEBRUÁR 5-ÉN KONFERENCIÁT RENDEZ BUDAPESTEN a Marczibányi Téri Művelődési Központ. A konferencia résztvevői előadásokat hallgathatnak meg az élményközpontú tanításról, egyes művészetpedagógiák és a játék oktatási fontosságáról, valamint bemutató foglalkozásokon ismerhetnek meg egy színházi nevelési programot, illetve egy műhely-foglalkozást. A projekt az Európai Unió támogatásával az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött.

2009 NOVEMBERÉBEN TÁVOL-KELETI TURNÉN VETT RÉSZT A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM ZENEKARA. A Liszt Akadémia és a tokiói Musashino Zeneakadémia csereprogramja keretében létrejött turné során az együttes összesen hat nagyzenekari és egy kamarakoncertet adott. A zenekart Berkes Kálmán, a japán Musashino akadémia tanára tanította be és vezényelte. A turné szólistái a Liszt Akadémia versenygyőztes hallgatói, Banda Ádám (hegedű), Farkas Gábor (zongora), Várdai István (cselló) voltak. A zenekar a szólistákkal Szöul és Tokió legjelentősebb hangversenytermeiben lépett fel, emellett hangversenyt adott a koreai Daeguban, a Keimyung Egyetemen, valamint két kisebb japán város, Fukui és Hida modern koncertermeiben is, míg Wakasában, a kamarazenei koncerten a szólisták és Berkes Kálmán klarinétművész mutatták be a magyar és európai zenei örökség legszebb alkotásait. A dél-koreai hangversenyeken részt vett a kivételes tehetségek osztályában tanuló 13 éves koreai-brit hallgató, Harry Rylance is, akinek zongorajátéka elbűvölte szülőhazája közönségét.

SCHUMANN-ÉV KEZDŐDÖTT ZWICKAUBAN. Míg itthon az Erkel-év kezdődött január elsején, Zwickauban a kétszáz éve született Robert Schumann emlékének szentelt rendezvénysorozat nyitották meg. A Schumann-év során a zeneszerző szülővárosában mintegy 80 rendezvényt tartanak majd, melyek közül kiemelkedik a 'Zene és költészet' című nemzetközi konferencia, valamint a Berliini Staatskapelle Schumann születésnapjára (június 8.) időzített koncertje, amelyet Daniel Barenboim vezényel.

KÜLFÖLDI TURNÉN A SZEGEDI SZIMFONIKUSOK. A Szegedi Szimfonikus Zenekar kéthetes spanyolországi turnén vett részt januárban. Felléptek Valenciában, Pamplonában, Alicantéban és Barcelonában is. A mintegy 60 muzsikussal tartott a Szegedi Nemzeti Színház magánénekese, Kónya Krisztina is.

A KULTÚRPONT IRODA HÍREI

PÁLYÁZAT A FISCHER ANNIE ZENEI ELŐADÓMŰVÉSZI ÖSZTÖNDÍJRA

A Filharmónia Budapest Nonprofit Kft. az Oktatási és Kulturális Minisztérium megbízásából pályázatot hirdet fiatal hangszeres és énekes szólistáknak a Fischer Annie zenei előadóművészi ösztöndíjra. A pályázat célja, hogy kedvező feltételeket teremtsen a tehetséges fiataloknak a pályakezdésükhöz. A pályázaton 1980. január 1. után született zenei előadóművészek vehetnek részt. Pályázati határidő: 2010. február 12.

PÁLYÁZAT A KODÁLY ZOLTÁN ZENEI ALKOTÓI ÖSZTÖNDÍJRA

A Filharmónia Budapest Nonprofit Kft. az Oktatási és Kulturális Minisztérium megbízásából pályázatot hirdet fiatal zeneszerzőknek, zenetudósoknak és zenekritikusoknak a Kodály Zoltán zenei alkotói ösztöndíjra. A pályázat célja, hogy segítse a tehetséges fia-

talok pályakezdését és magas színvonalú alkotótevékenységét. A pályázaton 1975. január 1. után született fiatalok vehetnek részt. Pályázati határidő: 2010. február 12.

MAGISTRALIA NŐI ZENESZERZŐ PÁLYÁZAT

A Magistralia Alapítvány harmadik alkalommal hirdeti meg a Magistralia női zeneszerző pályázatot. A pályázaton bármilyen nemzetiségű és korú női zeneszerzők vehetnek részt egy legalább 10, de legfeljebb 15 perces szimfonikus alkotással. Pályázati határidő: 2010. március 31.

EDU-ART: A MŰVÉSZETOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK ADATBÁZISA

Edu-Art címmel új portált indított a Jeunesses Musicales Hungary (Ifjú Zenebarátok Magyarországi Egyesülete).

A magyarországi művészetoktatási intézmények adatbázisát tartalmazó portál célja, hogy segítse az intézmények kommunikációját.

Az adatbázisban zenei és képzőművészeti, színház- és táncművészeti képzést nyújtó iskolák, és tanfolyamokat szervező művelődési házak is szerepelnek.

Az Edu-Art az eMagyarország Program keretében valósult meg.

A szakmai munka folytatódik tovább

Herboly Domonkos négy év után távozik Debrecenből

A Debreceni Filharmonikus Zenekar és Kodály Kórus igazgatója, Herboly Domonkos december végén adta be a lemondását, s erről a posztról négy teljes esztendő követően távozik 2010. február 28-án. Úgy véli, az általa kítűzött célok az alatt az idő alatt nagyrészt sikerült megvalósítani, hiszen mind jogi, mind anyagi szempontból stabilizálódott az összevont intézmény helyzete, s mindkét együttesnél magasabb színvonalúvá vált a művészi munka. De azt is látja, hogy utódjára várnak még nehéz feladatok, hiszen némileg csökkent a támogatás összege, s ideje lenne már a zenekar próbatermét is felújítani.

┃ Miért döntött úgy, hogy beadja a lemondását?

– Ennek a döntésemnek egyetlen oka van: a családom bővült, tavaly novemberben megszületett a második gyermekem. Így most már úgy érzem, hogy ennek az ingázásnak Budapest és Debrecen között vagy a család, vagy a munka látja a kárát. Ezt pedig nem szeretném. Ezért adtam be a lemondásomat decemberben, s még 2010. február 28-ig vagyok hivatalban.

┃ Bár új naptári évben válik meg a debreceni munkájától, ez mégis azt jelenti, szezon közben távozik. Mennyiben jelent ez nehézséget a zenekar és a kórus számára?

– Tényleg évad közben távozik, de ez nem okoz problémát az együtteseknek. Egyébként is elképzelhető, hogy a jövőben változik a szervezet, hiszen új ciklus kezdődik, s nem tudni még, milyen úton megy tovább mindez... Az utóbbi esztendőben ugyanis Debrecen kulturális élete és közege nagyon megváltozott. Megszületett a MODEM, megnyílt a kultúra széles spektrumán mozgó Kőlcsey Központ, így kicsit újra kell majd tervezni mindent. Mindez azonban már az utódomra vár, hiszen az álláshelyemre nem sokára pályázatot fog kiírni a város. De úgy vélem, mostani távozásom nem zavarja különösebben az együtteseknél folyó munkát, hiszen az idei év készen van, a következő szezon tervezésével pedig elkészülünk február végéig. A művészeti vezető, Kocsár Balázs pedig marad, így azt a koncepciót, amit eddig valósítottunk meg, viheti tovább. Egyébként művészeti kérdésekben Kocsár Balásznak eddig is szabad keze volt. Én inkább az üzemeltetésért feleltem, azért, hogy a négy évvel ezelőtt létrejött formáció, a zenekar és a kórus jól tudjon dolgozni.

┃ Igazgatóként az volt az elsődleges feladata, hogy ennek az intézménynek felállítsa, megteremtse a jogi kereteit, és az anyagi fedezetét biztosítsa...

– Véleményem szerint, mindez sikerült, s ezt az eltelt évek is igazolták. S annak is örülök, hogy úgy távozik, hogy a kórus életét is sikerült megnyugtatóan rendezni, hiszen Pad Zoltán személyében novembertől kineve-

zett, új vezetője van az együttesnek, s a kar nagy elég határozott elképzelésekkel rendelkezik. Kocsár Balázs is kiváló szakembernek tartja, az utóbbi hónapokban már beigazolódott, hogy remekül tudnak együtt dolgozni. Ilyen értelemben a távozásom az egyik legjobb időszak, hiszen nem zavarja a szakmai munkát.

┃ S az utódjának segíteni fog még a felkészülésben?

– Nem, mert csak a távozásomat követően fogják kiírni az igazgatói pályázatot. S ebben az átmeneti időszakban az intézmény gazdasági vezetője veszi majd át az igazgatói feladatkört. Természetesen – bárkit is válasszon a város – ha az új igazgató megkeres hogy segítsék, segíteni fogok.

┃ A Debrecenben töltött, elmúlt négy évre visszatekintve mivel elégedett, s mi az, amiben nem sikerült megvalósítania az elképzeléseit?

– Két dologgal vagyok elégedett. Sikerült az intézményt átsegíteni az összevonást követő, nehéz időszakon. Ráadásul szellemi kapacitásban is gazdagodott az intézmény. A minőségi szakmai munka folytatódik a Kodály Kórusnál, a zenekar pedig sokkal jobban szól, mint négy esztendővel ezelőtt. Bár ez inkább Kocsár Balázs érdeme, én mindehhez csupán a hátteret teremtettem meg. Azt, hogy az intézmény működése teljesen stabil legyen mind anyagi, mind jogi szempontból. Ugyanakkor azt is látom, hogy bizonyos területeken a zenekar nem tudott továbblépni, s ez a számomra is kudarc. A Debreceni Filharmonikusoknak nem sikerült sem országos, sem nemzetközi szinten kilépni a korábbi pozíciójából... Természetesen tudom, hogy az együttesünk helyzetét az is nehezíti, hogy az ország zenekarai közül talán mi látjuk el a legnagyobb szolgálatszámot, 150!-et a színházban. S ahhoz képest különösen magas ez a szám, hogy kevesen, összesen 80-an vagyunk. Persze az együttes tagjai szeretik az operát, s mindenképpen gazdagítja a zenekari munkát, de így nehéz...

┃ Kocsár Balázs, aki felbírta a figyelmét annak idején erre az igazgatói pályá-

zatra, s akivel zeneakadémistaként muzsikált is, mit szövelt abhoz, hogy távozik Debrecenből?

– Nem örült ennek, de megértette, hogy a család az család...

■ *Kinevezésekor fontos célja volt, hogy növelje a közönség létszámát. Ezt sikerült megvalósítania?*

– Az egész kulturális kínálat regionálisan nagyon megváltozott, így nehéz az összehasonlítás. Bízom abban, hogy a publikum létszáma jelentősen nőni fog, de ilyen nagyságú változás nem következett be... Bár a fiatalok közül is többen látogatják már az előadásainkat, még nagyobb létszámra lenne szükség. A kísérlet azonban nem állt meg, hiszen az idei az első olyan évad, amikor Kocsár Balázs koncepciója alapján az általános iskolások, felső tagozatosok számára kínálunk négy-négy koncertet, amely teljesen illeszkedik a tantervükhöz. Most nem a társművészetek felé, hanem ebbe az irányba mozdultunk el, s ez talán segít majd a közönségnevelésben.

■ *Szerették volna azt is, ha más szervezésben kerülnek színre a koncertjeik. Ezzel a koncepcióval mi lett?*

– A Filharmónia is szervez nekünk hangversenyeket, ez jól működő kapcsolat, de emellett van egy helyi koncertszervezőnk is. Egy ilyen rendszeren akkor lenne érdemes változtatni, ha a város a kulturális események megszervezését még jobban centralizálná, ez azonban nagyon rosszul hangzik, mert azt jelenti, hogy az egyes intézmények önállósága sérülhetne, pedig szó sincs erről. A város mindent megtesz, hogy ne legyenek üküzések, ez azonban nagyon nehéz feladat. A kulturális élet szereplőinek összehangolása lényeges lenne, de ez évek óta csak részben sikerül, s nem tudom, hogy ennek egyáltalán van-e valamilyen megoldása... A Főnix rendezvényei is nagy versenyhelyzetet teremtenek, ez az intézmény is remekül végzi a dolgát.

■ *Bevált az a modell, amelyről néhány éve döntöttek, mely szerint a zenekarnál nincs külön vezető karmester?*

– Tökéletesen. Kocsár Balázs a művészeti vezető és a karmester is egyben, s remekül látja el ezeket a feladatokat. Az évek során beigazolódtott, jó döntés volt. Kocsár Balázs most már családostul letelepedett Debrecenben, s bár vannak külföldi felkérései, sok időt tud a zenekarral tölteni.

■ *Ön basonló területen folytatja, vagy a gazdasági területen szerzett tapasztalatát kamatoztatja a jövőben?*

– Teljesen nem tudok visszatérni, de nem is szeretnék. Hiszen kulturális területéről indultam el, mint zenész, utána váltottam, majd rájöttem, egyik hivatás sem jó a másik nélkül. Az üzleti vagy pénzügyi szférának van egy óriási hátránya: vagy teljesen ellehetetleníti az embert, vagy – kedvezőbb esetben – nagyon megviseli. Ezért arra jutottam, hogy csak a kettő ötvöztetésével tudok továbblépni. Szerencsés véletlen folytán ezt így is folytathatom, ugyanis az Örkény István Színházban, amely levált a Madách Színházról, gazdasági igazgatónak kért fel Mácsai Pál. Már január 1-jétől betöltöttem ezt a pozíciót. A kft.-vé alakult teátrumot sokkal könnyebb menedzselni, mint egy nagy intézményt.

■ *Tényleg jó érzésekkel távozhat Debrecenből, hiszen a felszínen teljes a béke...*

– Szerencsére a felszín alatt is ilyen a helyzet. Mindenütt akadnak belső feszültségek, de a legtöbb zenekarhoz képest valóban látok egyfajta kiegyensúlyozottságot, aminek nagyon örülök, s ami sok munkába került.

■ *Hogyan látja a jövőt? Milyen feladatok várnak az utódjára?*

– A közeljövőben a rövidtávú feladatok között elsődleges, hogy az előadóművészeti törvénynek az állami finanszírozására vonatkozó részében foglaltaknak meg tudjunk felelni. Ez azt jelenti, hogy megfelelő számú koncertet és fizető nézőt kell „produkálnunk”. A törvénynek az ezzel kapcsolatos szellemisége, az alapkoncepció nem rossz, de azokat a számokat elég nehéz teljesíteni... Akad budapesti együttes, amelynek számára ugyanilyen bajos ezt produkálni. Az első kategóriában ugyanis minimum ötven nagyzenekari koncertet kell adni, s a 22 000 fizetőnéző is komoly erőfeszítésekbe kerül. Bizonyos régiókban, például Kelet-Magyarországon ezt tényleg nem egyszerű teljesíteni. Mint ahogy említettem, a debreceni zenekarnak külön teher még, hogy a szolgáltatásának a fele elmege a színházi előadásokra... Bár be tudunk érni a célba, mindez jelentős energiába kerül. Rövid távon tehát ügyelni kell arra, hogy ezek a számok rendben legyenek, s ha lehet, mindent meg kell tenni azért, hogy a zenekar „kényelmesebben” teljesíthesse a normát. Úgy, hogy közben megmaradjanak a minőségi előadások, s jó lenne, ha hosszabb próbaperiódusokra

jutna idő. Persze nagy örömet jelentene, ha új státuszokkal bővülne a zenekar, de a váltságban erre minimális az esély...

■ *Mennyire tudják kibaszni az előadóművészeti törvény egyik újítását, az adományt?*

– Alapvetően ezt remek ötletnek tartom, óriási lehetőségek rejlenek benne, de akkor ér igazán sokat, ha az együttes magas bevétellel rendelkezik. Nálunk arról sem szabad elfeledkezni, hogy nem dolgozhatunk nagyon magas jegyárakkal. Kicsi nálunk a fizetőképes kereslet, kisebb összeget tudnak fizetni az emberek a belépőért, mint például a fővárosban. Ezt igazolja az is, hogy az ingyenes hangversenyekre tódul a nép, alig férnek el, ha azonban már csökkentett összeget is kell fizetni, akkor jóval kevesebben jönnek... Persze ahhoz, hogy sokan legyenek egy-egy koncertre kíváncsiak, népszerű darabokat kell előadni, ami nem biztos, hogy a szakmai munka javára hat... Az azonban már biztos, hogy lesz olyan nagyvállalat, amely hajlandó a mi javunkra áldozni ezt a pénzt. Sajnos, némi bizonytalankodás akadt még ősszel, hogy hogyan lehet ezt az új támogatási lehetőséget igénybe venni, így igazán idén lesz majd csak jelentős ez a bevételi forrás. Erre nagyon tudatosan is készülünk. Persze kicsit nehéz lesz megértetni a támogatókkal, hogy a pénzért cserébe nem jelenhetnek meg a szponzorok között, de ennek az adományozásnak ilyenek a kritériumai... Gazdasági emberként azonban hatalmas lehetőségnek tartom, amellyel a cégek is adót spórolnak.

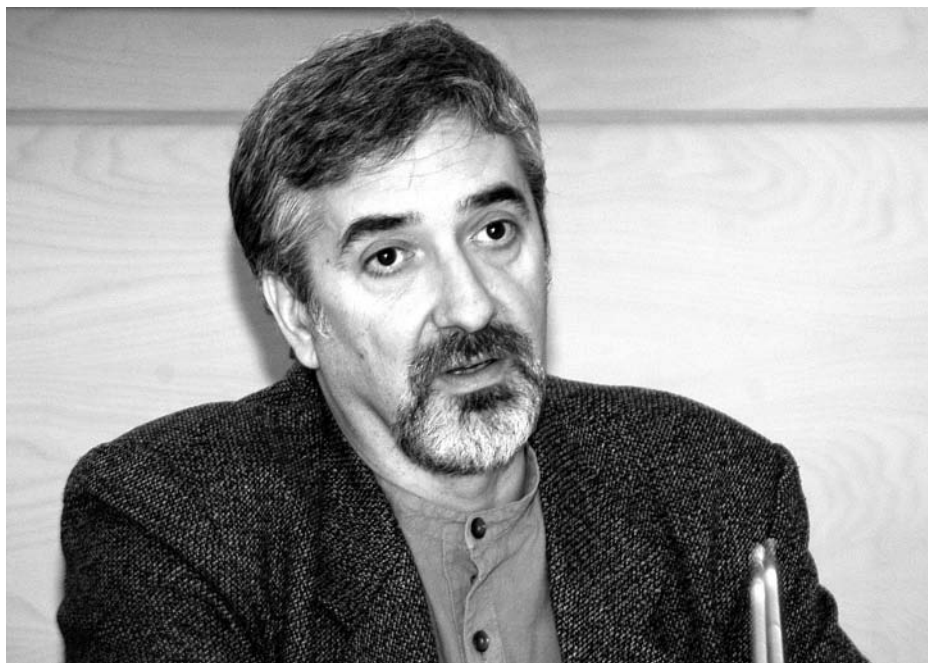
■ *Az előadóművészeti törvény emellett milyen befolyással van az intézményre?*

– A hatása elvitathatatlan, de sajnos így is akad némi rossz hír erre az esztendőre, hiszen a fenntartónknak valamennyivel meg kellett húznia a nadrágszíjat. Ez azt jelenti, hogy nincsenek új álláshelyek, de szerencsére leépítésre sem kell számítani. Az így keletkező lyukakat valahogyan be tudjuk foltozni, a hangszerparkunkat azonban nem tudjuk fejleszteni. Ez sok év óta jelent gondot, mert minden esztendőben csak egy kicsit tudunk előre lépni, s most a folyamat teljesen meg fog állni... De csak erről a területről tudunk elvenni pénzt. Nagyon nagy szükség lenne a próbaterem felújítására is, de sajnos, erre sem lesz lehetőség. Pedig előbb-utóbb ez is problémát fog jelenteni...

R. Zs.

„Új kultúrpolitika következik”

Halász János a debreceni zeneéletről, s az előadó-művészeti törvényről

A debreceni alpolgármester, az Országgyűlés Kulturális és Sajtó Bizottságának az alelnöke, Halász János nagy figyelmet fordít a cívisváros művészeti életére, s a Filharmonikus Zenekar és a Kodály Kórus eseményeire.

A politikus sajnálja, hogy Herboldy Domonkos távozik a városból, de bízik benne, hogy sikerül megfelelő utódot találniuk a posztjára. Már csak azért is, mert Halász János úgy vélekedik, új kultúrpolitika következik, amelynek az alakításából jelentősen ki kell venni a részüket. Az eljövendő, kétéves átmeneti időszakban nagyon fontosnak tartja a rugalmasságot, a helyzet alapos ismeretét, valamint a szereplők állandóságát.

I Úgy tudom, hogy Ön rendszeresen meghallgatja a debreceni együttesek hangversenyait, részt vesz a társulati üléseken... Ezek szerint nemcsak a számokra, adatokra kíváncsi, hanem teljes képet akar kapni az együttesek működéséről...

– Így igaz, még a kórus évadnyitó értekezleteire is el szoktam menni. Talállok alkalmat arra is, hogy találkozzam a zenekar szólamvezetőivel, s olyan művészekkel, akik Debrecenben a zenei életet képviselik. Nagyon fontos, hogy az ember ismerje a cívisváros művészeti életének letétemé-

nyeseit, és párbeszédet folytasson velük. Én erre törekszem. Úgy gondolom, hogy egy olyan településen, mint Debrecen, nem feltétlenül csak az önkormányzat által fenntartott együtteseken keresztül lehet gazdag zenei életet kínálni az ott élőknek. Hiszen a városban van az egyetem, ahol már akkreditált szakokon képzik a zenészeket, énekeseket. Így ez a felsőoktatási intézmény is tud koncertekkel szolgálni, de a középiskolák is fontosak, ahol szintén születnek zenei produkciók és kamarakoncertek. A helyi Filharmónia szintén színesíti a választékot. Ez teszi teljessé a

képet, hiszen a Filharmonikus Zenekar és a Kodály Kórus mellett akadnak egyéb, nem városi fenntartású, zenei szervezetek. Úgy vélem, éppen az jelenti a nagy erőt Debrecenben, hogy ezek az intézmények, társulatok egymásra találtak. Mindez igazán ebben a ciklusban következett be. Nyilvánvalóan azért is, mert most jutott mindenki abba a fejlődési szakaszba, amikor fontos volt az egymásra találás. A kezdeményezésre együttműködési megállapodások is születtek az együttesek között. Ráadásul ezek megvalósulására is igyekszem odafigyelni, mert nem olyan könnyű a művészekkel... Úgy vélem, nemcsak a fenntartói, hanem az emberi kapcsolatok is nagyon fontosak, mert akkor könnyebb az ilyen lépéseket megtenni, s én igyekszem így dolgozni.

I Négy évvel ezelőtt kezdődött a központosítás, a kórus és a zenekar összevonásával...

– Szervezeti értelemben központosítottnak tűnik a zenei élet, de sokkal inkább az összhang a lényeg. Ezt próbáltuk meg a szervezeti összevonással is segíteni. Ez a harmónia úgy vélem meg is teremtődött, s nemcsak a kórus és az együttes, hanem a zenekar és a színház között is. Nagyon fontos ez egy ilyen városban, mint a miénk, s jól működő rendszernek tartom, hogy az együttes szolgáltatásokat teljesít a teátrumban is.

I Elképzelhető – erről Pécssett is szó esett korábban – hogy létrehoznak egy városi zeneigazgatói posztot?

– Pécssett sok minden hamvába holt az utóbbi időszakban... Nálunk kvázi zeneigazgató működik már most is Kocsár Balázs személyében, az általa ellátott munka hasonlít egy városi zeneigazgató feladatához, hiszen a kórus és a zenekar irányítása mellett a színházi tevékenységet is felügyeli. De nincs ilyen státuszunk, és nem is szándékozunk ilyet létrehozni, a következő két évben ugyanis várhatóak változások, s döntenünk kell a folytatásról, arról, mi hogyan működhet tovább. Hiszen az országos finanszírozás, a helyi, önkormányzati feladatok mind-mind

átgondolandóak. Új kultúrpolitika következik, s annak az alakításában nekünk is tevékenyen részt kell vennünk. De ez nem egyik pillanatról a másikra következik be, azonnal nem kezd működni egy új rendszer. Körülbelül kétéves átmeneti időszak következik, s ebben nagyon fontos a rugalmasság, a személyes kapcsolatok, a helyzetismeret és a szereplők állandósága is. Bár nálunk most még tart az átalakulás, hiszen most távozik Herboldy Domonkos igazgató...

■ *Nemsokára kiírják a posztra a pályázatot. Milyen vezetőt szeretnének a kórus és a zenekar élére?*

– Jót. Legalább olyan jót, mint amilyen Herboldy Domonkos volt.

■ *Hogy látja, mennyire tudják majd a művészeti intézményeknél hasznosítani az előadó-művészeti törvény kínálta, új lehetőséget, az adományt?*

– A törvénynek ez az eleme jó. Végre egy adókedvezmény, amit a szocialista kormány bevezetett! Jó lehetőség, és rendes, helyi munkával mindenképpen remekül kihasználható ez a keret. Inkább az a kérdés, hogy mindez mekkora összeget jelent. Sajnos nálunk nem túl nagyot, hiszen a jegyeket nem tehetjük méregdrágává. Ha van már egy ilyen jó színvonalú zenekarunk, egy különleges helyzetű kórusunk, akkor fontos, hogy az általuk létrehozott művészi teljesítmény eljusson az emberekhez. Olyan áron, amelyet még meg tudnak fizetni. Fontos megtalálni az optimális összeget, hiszen azt is érzékeltetnünk kell az árral, hogy mindez pénzbe kerül, és jelentős értéket képvisel... Lényeges az is, hogy minél több néző legyen, mert akkor sok emberhez jut el a művészi teljesítmény. Sok szempontnak kell tehát megfelelni. Egy jó vezető dolga az, hogy folyamatosan figyelje gazdasági értelemben is a szervezet működését, a gazdasági környezetét, s mindig az aktuális helyzethez alkalmazkodjon. Bizonyos értelemben az a lehetőségünk is megvan – akár a törvény módosításával kapcsolatban –, hogy ne csak megfogalmazzuk a véleményünket, hanem adott esetben – egyeztetve azt a terület érintettjeivel –, érvényesítsük is.

■ *Milyen módosításokra gondol?*

– Az a fajta szemlélet, hogy készítenek egy adott méretű dobozt, s abba mindenkinek bele kell férnie, nem jó. Magyarországon nem így alakultak a zenekarok, és óriási

különbségek vannak az együttesek között. Nem lehet ennyire egységesíteni... Ez az uniformizálás végigvonul a törvényen nézőszám tekintetében, a végrehajtási rendelkezésben pedig az oboák számától tekintve, mindenben... Sokkal nagyobb rugalmasságra van szükség. Nem attól jó a törvény, ha minden benne van. Nem a táblázatnak, hanem a dolgoknak kell rendben lenniük, s a való élethez igazodniuk. Ez a próbaidő arra jó, hogy egy ideig, mondjuk őszig, módosítással megváltoztassuk azt, amit kell. A szakma majd elmondja, miben szeretne mást, és az egyeztetéseket nem is bonyolult lefolytatni. S ebben az új kulturális politika szempontjait is figyelembe kell venni...

■ *Mennyire elégedett fenntartóként az együttes és a kórus működésével, s mit vár még?*

– Nem érzem elég rugalmasnak sem a zenekart, sem a kórust abból a szempontból, ahogyan részt vesz a város kulturális életében. Mindezt ugyanis nagyon hagyományos módon teszi. Ragaszkodhatnak a művészszerkezeti voltukhoz az együttesek, s jól is teszik, bár ezt nem veszélyezteti senki. Úgy hiszem azonban, hogy fontos együttműködni más szervezetekkel, s könnyedebb programokban is részt kell venni, amivel népszerűbbek lehetnek. De ezzel a felvetéssel nem kiüresíteni akarom a művészi teljesítményeket... Akadtak már ilyen jellegű, jó kezdeményezések mindkét együttesnél, s remélem, lesz folytatás.

■ *Korábban is nyilatkozta, hogy több rendkívüli bangversenyre lenne szükség, s azt is említette, soknak találja a koncertjeiken az üres helyeket...*

– Az a helyzet, hogy jó nagy a nézőterünk... A Kölcsey Koncertterem nagyon jó színvonalú, de más a hangulata, mint a Bartók Teremnek, s szerencsére, tényleg jó nagy hely. Az üres székektől nem kell félnünk, mert olyan időszak kell, hogy következzen, amikor mindenképpen fel fog ívelni a kultúra iránti érdeklődés is. Ha a jelenlegi helyzetben, az emberek minimálisabb szinten is, de kíváncsiak a művészetekre, akkor reménykedhetünk, mert az elkövetkezendő években sokkal odafordulást szintén segítheti. Más kérdés, hogy a publikumot rengeteg impulzus éri. Fontos ezért odafigyelni arra is, hogy legyenek új hallgatóink. Debrecenben az a szerencse, hogy gyakorlatilag az óvodá-

tól a felsőoktatásig, a zene minden szinten megtalálható, s erre a jövőben is nagyon oda kell figyelni. Az ott tanuló és hozzájuk tartozó családtagok elérésére a kórusnak és a zenekarnak is figyelnie kell. Ez ügyben is elindultak a programok, a szülő-, nagyszülő koncert. Nem egy év alatt lesz eredménye, de bízom benne, hogy fokozatosan sikert hoz. Tehát tényleg olyan vezetőre van szükség az együtteseknél, aki ezekre a szempontokra mind-mind odafigyel!

■ *Akkor az összevont intézmény életében nem várhatóak a jövőben gyökeres változások?*

– Ha nem lennénk elégedettek, akkor már megtettük volna azokat a lépéseket, amit kell. Akár üzleti, akár személyi téren. Nagy öröm, hogy például Ella István részt vett az együttes munkájában, s tiszteleggel végigdolgozva az időszakát, sokat segített a kórusnak. Az ő munkája elengedhetetlen volt ahhoz, hogy ilyen állapotú legyen az együttes. Reméljük, most tovább tudnak lépni, az új ambiciózus, pályázat útján kiválasztott vezetővel. Kocsár Balázs pedig szolgálta eddig is a várost, s bízom abban, hogy ezután is fogja. Már Debrecenben lakik. Ez nagyon fontos. Hiszen ez azt jelzi, komolyan veszi, hogy a helyi közösség részeként működik a zenekar. Vidnyánszky Attilának is van már háza a városban, ott él a családjával.

■ *Debrecenben az utóbbi években nagyon odafigyelnek a kulturális életre...*

– Mindez tudatos döntés volt, kulturális alapú városfejlesztés zajlik nálunk. Így a megépült infrastruktúrát is ki lehet használni. Az szintén lényeges, hogy más intézményekkel is együttműködjenek a debreceni intézmények. Fellépnek a Margitszigeten, az Operaházban, mert az ország kulturális életében is meg akarják mutatni magukat. Balatonfüreddel szintén sok közös programot hívunk életre. A kollégák részt vesznek az országos szervezetek munkájában, működésében. Az is nagyon fontos, hogyha elkészült egy-egy produkció, akkor azt mutassák meg több helyen. Nem jó, hogy valami csak néhányszor kerül színre, miközben rengeteg munkát fektetnek bele. Túl nagy szakmai, emberi befektetés. Szerencsére mi az együttműködésre, az intézmények munkájának az összehangolására már évek óta figyelünk.

R. Zs.

Európai vokális körkép

Pad Zoltán irányítja a Debreceni Kodály Kórus munkáját

Már tavaly nyár óta dolgozik a társulattal Pad Zoltán, akit 2009. novemberétől neveztek ki a Debreceni Kodály Kórus vezetőjévé. A fiatal karnagy örül, hogy mestere, Erdei Péter egykori együttesével dolgozhat, s szeretné, ha a magyar kortárs zene hangsúlyosan megjelenne a társulat repertoárján, emellett a következő időszakban több hazai és külföldi bemutatkozási lehetőséghez jutna a kórus. Vezetésével különleges programokat tűznek műsorra, és a műhelymunkára is nagy figyelmet fordítanak.

I Különleges érzés lehet azzal az énekkarral dolgozni, amellyel sok időn keresztül foglalkozott a zeneakadémiai mestere...

– Nagy dolog, és mind a mai napig hallatszik a hangzáson, a szervezetségen, hogy az együttesel Erdei Péter dolgozott évekig. De Szabó Sipos Máté, Strausz Kálmán munkája is érezhető a társulaton, akárcsak Gulyás György, a kórusalapító, aki 1983-ig foglalkozott az együttesel. Erdei Péterrel nagyon jóban vagyunk, sokat beszélgettünk egymással, s ő örült, hogy én kerültem a Kodály Kórus élére, s folytatni tudom az általa megkezdett munkát. A célkitűzésekben is egyetértünk, hiszen mindkettőnk szerint a magyar kortárs zene a kórusélet nagyon fontos területe, ezért szeretném, ha a repertoárunkon is hangsúlyosan lenne jelen.

I A kórusnál az utóbbi években több vezető is megfordult, Gyüdi Sándortól kezdve Ella Istvánig...

– Nehéz helyzetet jelentett, hogy folyamatosan váltották egymást a karvezetők, bár azért volt ennek pozitívuma is... Szerencsére az, hogy mindennek bármi hátránya lett volna, nem érződik a kóruson. Olyan

tartása van ennek a társulattal, amellyel a problémás időszakokat is mindig átvészeli. Azok a vezetők pedig, akik dolgoztak velük, sokat tettek hozzá a kórus hangzásához, sokszínűségéhez. Hadd említsem csak Ella István Kálmán emlékére szervezett sorozatát, ami nagy vállalkozás volt, s én fejeztem be. A környező városokban egy adott műsorral léptünk fel rendszeresen, és eljutottunk olyan helyekre, kisebb településekre is, ahol addig még nem találkozhattak a kórusal.

I Sok jelentkező volt a kórusvezetői posztra?

– Az utolsó körbe csak négyen jutottunk be, de jóval több volt az aspiráns.

I S azt tudja, hogy miért az Ön pályázata bizonyult a legjobbnak?

– Már a kiírásban is szerepelt, hogy olyan vezetőt keresnek, aki rálátással bír a nemzetközi életre. Olyan karnagyot kívántak kinevezni, aki nemcsak karvezetőként dolgozik, hanem emellett menedzserszemlélettel viszonyul a kórus ügyeihez. A művészeti vezetőség és az igazgatóság végül úgy vélte, én vagyok a megfelelő személy. Egyébként az a műsor, amelyet az idén

összeállítottunk – s remélem, különböző felkéréseket eredményez majd –, olyan, amelyet ma Magyarországon egyetlen kórus sem ad elő. A repertoárt megpróbáltam frissíteni, s ezt ebben a szezonban a Gulyás György-hangversenysorozat keretében sikerül is megvalósítanunk. A Magyar Szimfonikus Körkép mintájára európai vokális körképet nyújtunk a közönségnek, s ez – néhány kivétellel – hangsúlyozottan a huszadik századi zenére épül. Párkai tanár úr vezényelte szeptemberben az első koncertet, amelyen francia, XX. századi kórusmuzika hangzott fel. Szabó Sipos Máté német műsort, későromantikus repertoárt vezényelt, februárban pedig én dirigálok a magyar estét, amelynek Pokol és menny a címe. Karai, Bárdos, Orbán, Vajda, Gyöngyösi, Szöllősy kompozíciói kaptak helyet a programban, nagyon érdekes kombinációban.

I Mit tud tenni menedzsersként a kórusért?

– Igyekszem a Kodály Intézetben kiépített, nemzetközi kapcsolataimat az együttes érdekében kamatoztatni. Remélem, a gyakorlat azt mutatja majd, hogy ez jól működik... Egyébként a mindennapi dolgokért is

felelősnek érzem magam, s ezeket is megpróbálom rendbe tenni. A kórusról nem készült évek óta prospektust, pedig nagyon lényeges, hogy angol, német és spanyol nyelven elérhetővé tegyünk egy olyan anyagot, amely a kórust reprezentálja. Ezen a téren van még mit dolgozni... Nem-sokára azonban megszületik a szórólap és a kiadvány is. A fényképek terén is jelentősen előre lehetne lépni. Friss szemléletre van szükség, akár csak az internetes megjelenésben. Ezen is szeretnék mindenképpen változtatni. A honlapon jelenleg is dolgozunk, s bízom abban, hogy nem-sokára elkészül az informatív, színes oldal. A kórus remek, szép hangszínű, de nem ismerik még az országon belül sem, mert nincs eléggé jelen...

■ *Az új vezető tevékenységét az első időszakban általában próbaéneklés hirdetése, tagcserék szokták jellemezni. Debrecenben is várható ez?*

– Az első félévet arra szántam, hogy megismerkedjem az együttessel, hogy lássam, milyen erősségei és gyengéi vannak a kórusnak. Lesz alkalom a jövőben egyfajta próbaéneklésre, pusztán azért is, mert jelenleg bajban vagyok, ha szólistákat kell kiválasztanom, mert nem ismerem még a tagok hangját, s azt sem tudom, hogy ki mire képes... Mindenki egyéni vocéval bír, s abból kell a legtöbbet kihozni. Azt is fontosnak tartom, hogy ne mindig a teljes együttes, hanem időnként kamaratársulat

lépjen pódiumra. Az ilyen koncertekből is le lehet szűrni, ki hogyan dolgozik.

■ *Említette, hogy fontosnak tartja a kortárs kompozíciókat, pedig a modern művek kisebb közönségérdeklődésre számíthatnak...*

– Nagyon remélem, hogy így is sikerül megtölteni a koncerttermet. A francia kórusmuzsikára tele lett a Szent Anna-templom, remélem, hogy ez be fog következni február 20-án, 16 órakor is. Ha lesznek olyanok, akik nem is a műsorra kíváncsiak, az biztosan érdekelni fogja őket, hogy mit takar ez a rendhagyó program, mit lehet ezekből a kompozíciókból kihozni. A márciusi koncerten a Schnittke-kórusmű mellett, ami magyarországi bemutatóként hangzik fel, Rachmaninov Vesperásából válogatunk. Ötvözöm a XX. századi és a romantikus repertoárt. 2010. május 6-án, amikor Debrecenben, a Bartók Teremben lesz koncertünk, kortárs svéd szerző Sven-David Sandström műveiből válogatunk, aki Bach hat motettájának szövegére megkomponálta a saját szerzeményeit. Emellett Bach eredeti darabjai is felhangzanak.

■ *Milyen a viszonya a tagokkal, mennyire fogadták el a Kodály Kórusban?*

– Úgy érzem, jó a kapcsolatunk. Remek a hangulat a próbákon. A kórusnak szükségére volt arra, hogy foglalkozzanak vele, s ezt én próbálom is megtenni. Minden téren igyekszem az együttes szekerét tolni. Jó

kapcsolatot sikerült velük kiépítenem, működik a dolog.

■ *A zenekarnál csökken a büdzsé, ami miatt kénytelenek lemondani a hangszerbeszerzésről. A kórusnál is megszorításokra lehet számítani?*

– Nem, szerencsére ez az elvonás bennünket kevésbé érint. Annyival könnyebb a helyzetünk, mint tavaly, hogy az oratórius bérletet a zenekar bérletsorozatában hirdettük meg. Mindent meg tudunk csinálni, amit vállaltunk. A bérleti hangversenyeinket is igyekszünk több helyen előadni, a kész műsorokat pedig megutaztatjuk, s ez költségtakarékos megoldás. Az új előadóművészeti törvényben megkívánt kritériumot ezzel nagyrészt teljesíteni is tudjuk. Hiszen a szabályozás negyven koncertet ír elő az A kategóriás kórus számára, mi tavaly 56 hangversenyt adtunk, s a fizetőnézőszámot – itt tízezer a limit – sikerült majdnem megdupláznunk. A kórus egyre több helyen lép pódiumra, járja az országot. Emellett igyekszem arra is figyelni, hogy neves vendégművészekkel dolgozzon a kórus, hiszen mindenki rengeteg új színt ad hozzá az együttes hangzásához. Párkai István, Szabó Sipos Máté mellett Vashegyi György is dolgozik majd a Debreceni Kodály Kórusral.

■ *Három évre szól a kinevezése. Hová kíván ezen az úton eljutni??*

– Mindenképpen azt szeretném, hogy már jóval az évad kezdése előtt legyen világos terv a szezonról, s a jól megszervezett hangversenyeket ne csak Debrecenben, hanem a fővárosban és vidéken egyaránt bemutassuk. Fontosnak tartom azt is, hogy a repertoár mindig megfelelően friss legyen. A Kodály-művek műsoron tartását továbbra is fontosnak érzem, de azért igyekszünk a kortárs művekre is fókuszálni. Szeretném azt is, hogy a nemzetközi szintéren szintén megmutassa magát az énekkar.

■ *Tervezi már, hogy Debrecenbe költözik?*

– Ezt a kérdést már többször feltették nekem. Egyelőre azt mondom, a kétlakissággal is működik ez. Ott vagyok, amikor kell, az összes próbán részt veszek, előfordul, hogy egy hétből hat napot is Debrecenben töltök. De mivel picit még a gyerek, s most lett Budapesten egy új lakásunk, egyelőre nem akarok ismét költözni. Hiszen tulajdonképpen így is félig lent lakom...

R. Zs.

München, Peking, Debrecen

Pad Zoltán a szombathelyi konzervatóriumban végzett, a Cantate kórusba járt tíz esztendőn keresztül. Az együttesben rengeteget tanult ifjabb Sapszon Ferenc-től a kórusvezetésről. A Zeneakadémián diplomázott, Erdei Péter volt a karvezetés tanára. Később Münchenben, német állami ösztöndíjjal tanulhatott, Michael Glaser irányítása alatt, aki ebben az időszakban a Bajor Rádió Énekkar vezetőjeként dolgozott. Németországban töltött egy teljes esztendőt, majd amikor hazajött, felvették a Zeneakadémia doktoriskolájának karvezetés szakára. Időközben, míg ott tanult, Kecskemétre, a Kodály Intézetbe hívták tanítani. Onnan fél évre Kínába, Pekingbe ment dolgozni, a Központi Zeneakadémiára, az ottani karvezetés és énektanár tanszék vezetőjének a meghívására. Az egyetem két kórusával, egy vegyeskarral és egy nőikarral foglalkozott. Jelentős tapasztalatokat szerzett egy olyan zeneakadémián, ahol 1, 3 milliárd emberből válogatják ki a legjobbakat. Szép sikereket ért el az együttesekkel, így marasztalták Pekingben, kiderült azonban, a felesége gyermeket vár, ezért 2008 nyarán hazatértek. Itthon Pad Zoltán folyamatosan dolgozott kórusokkal, köztük a Rádió Énekkarral is, s gyakorta dirigált koncerteket. 2009 nyarán jelentkezett a Kodály Kórus pályázatára, ahol ő bizonyult a legjobbnak, s tavaly novemberben nevezték ki az együttes élére.

Újabb névváltozás

Távlatok, tervek a Concerto Budapestnél

Ettől az esztendőől kezdve a Telekom Szimfonikus Zenekar új néven, Concerto Budapestként lép pódiumra. A névváltoztatásról, az együttes további terveiről Gőz László beszélt, akinek cége, a Budapest Music Center már hosszú ideje segíti a zenekart.

■ *Miért vállalták el, hogy foglalkoznak a Telekom Zenekarral?*

– Ennek több oka. Az egyik személyes, hiszen Keller Andrásához régi, jó barátság fűz, s hegedűsként és karmesterként is kiváló zenésznek tartom. Nagyon impulzív ember, elképesztő teherbírással, aki ha valamit kitalál, elhatároz, akkor végigcsinálja. A másik ok, a két csapat (a Zenekar és a BMC) szakmai céljainak és színvonalának hasonlósága. Andrással már akkor beszélgettünk egy új szimfonikus zenekar létrehozásáról, amikor a Telekom még szóba sem került. Egy független zenekar volt a vágya, amelyet Végh Filharmónia néven akart életre hívni. Keveset volt itthon, és amikor hazajött, mindig megkérdezte, mennyire működnek nálunk a nyugaton látott dolgok. Így indult a kapcsolatunk.. Amikor elnyerte a Telekom Szimfonikus Zenekar zeneigazgatói posztját, akkor a megszokott beszélgetéseink már erről az együttesről szóltak. Az elsődleges és legnagyobb feladata ugyanis az volt, hogy ebből a zenekarból egy új szellemiségű csapatot építsen. Egy év után már látszódtott, hogy zeneileg már nagyon jó irányba halad.

■ *Pontosan miben segíti a BMC a zenekart?*

– Úgy gondolom, hogy a BMC és az én tisztem az volt, hogy részt vegyünk a tiszta jövőkép kialakításában, segítsük ennek kommunikálását a Telekom és a közönség felé, segítsünk létrehozni a zenekar mögé egy hatékony háttér csapatot, és részt vegyünk a zenekar új úton való elindításában. Pénzügyi „vonalon” pedig az volt a dolgunk, hogy tisztázzuk a támogatás feltételeit, körülményeit a Telekommal, utánajárjunk az egyéb törvény adta támogatási lehetőségeknek, illetve részt vegyünk a további üzleti támogatók megtalálásában. Mivel ez egy független zenekar, így minimális önkormányzati segítséget kap, ezen is változtatnunk kell.

■ *A BMC segítsége ingyen van?*

– Így van. Mi, akárcsak az UMZÉ-nél vagy a Modern Art Orchestránál, teljesen tudatosan hosszú távú kapcsolatot igyek-

szünk kiépíteni, gondolva az új koncerttermünkre is, ami remélhetőleg egy éven belül elkészül. Nagyon komoly beruházás, már hat éve dolgozunk rajta, és azt szeretnénk, ha a Concerto Budapest, az UMZE és a Modern Art Orchestra ennek a helynek a rezidens zenekarai lennének.

■ *A sikeres szakmai munka ellenére azonban az anyagi gondok hamar jelentkeztek...*

– A Telekom egy profitorientált magánvállalat, s mint ilyen, költséghatékonyan kell működnie. Sajnos ez befolyásolta a cég társadalmi szerepvállalásának mértékét is. Mikor ez utóbbi világossá vált, tárgyalások kezdődtek arról, hogy milyen elvárásai vannak a zenekarral kapcsolatban, és milyen támogatást ajánlanak ezért. A cél az volt, hogy az együttes fennmaradjon úgy, hogy az elképzeléseink ne csorbuljanak. Beszélgetést kezdtünk arról, hogy elfogadható lenne-e, ha a zenekar elhagyná a Telekom nevet. Ezáltal nemcsak megszabadulnánk ettől a nagyon „behatároló” névtől, hanem – ami a legfontosabb – más támogatók számára is vonzóvá tennénk a zenekart. Ebben az időben a zenészek már kezdték elismerni az együttest, boldogan játszottak velük nagynevű muzsikusok. Jó csapat kezdett formálódni. Mi arra törekedtünk, hogy független nevet válasszunk, de emellett a fenntartóból főtámogatóvá vált Telekom is megtalálja a számításait. Hiszen olyan nagyságrendű összeget, mint amekkorával ők támogatják a zenekart, itthon senki más nem ad az együttesének. Tisztában voltunk azonban azzal is, hogy nekünk független életet kell létrehoznunk, egy független névvel, s úgy kialakítani a jövőképet, hogy a főtámogatónk két év múlva se hagyjon bennünket cserben. Ennyi időre szól ugyanis jelenleg a szerződésünk.

■ *A támogatásuk azonban csökkenő tendenciát mutat, hiszen idén 170, jövőre azonban már csak 130 millió forintot kapnak a Telekomtól...*

– Ezek sarokszámok, amelyeket lehet még itt-ott bővíteni. Ma a Telekomtól éppen annyi pénzt kap a zenekar – ha jól használ-

ja a további lehetőségeit –, mint amennyit eddig adott. A vállalatnak ugyanis hatalmas a marketing felülete, és ezekkel nagyon komolyan tudja támogatni a zenekart. Tárgyalunk az előadó-művészeti irodával, s arra törekszünk, hogy minden lehetőséget felkutassunk. Remélem, sikerül elérnünk, hogy a magántámogatás nagyságához mért állami támogatást kapjon a Concerto Budapest. Mint magánember úgy vélem, hogy bizonyos szempontból nagyobb értéket képvisel ezen a piacon a magántámogatás, mert abból van a legkevesebb és azt lehet a legnehezebben megszerezni. Az, hogy a Telekom támogatja az együttest, miközben lemond a névadói státuszáról, szerintem komoly gesztus értékű dolog.

■ *Nem kell attól tartani, hogy két év múlva már nem kötnek újabb szerződést a Concerto Budapesttel?*

– Meg vagyok győződve arról, hogyha a zenekar jól teszi a dolgát, akkor a Telekom továbbra is támogatni fogja az együttest.

■ *Mennyire tudnak azzal a lehetőséggel élni, ami most az előadó-művészeti törvénynek köszönhető, mely szerint a jegybevétel 80%-ig kaphatnak támogatást a cégektől?*

– Ez óriási lehetőség, s igyekszünk kihasználni. Jó konstrukció, hogy minél többet dolgozik egy zenekar, minél nagyobb a bevétele, annál nagyobb támogatáshoz juthat.

■ *Az új munkatársakat pályázat útján keresik?*

– Meghirdettük az állásokat, nagyon sok embert meghallgattunk, s úgy néz ki, hogy ha nem is elsőre, de megtaláltuk a megfelelő személyeket. Az Alapítványi iroda szervezeti felépítése kissé megváltozik, és nagyobb hangsúlyt kap a promóció és a nemzetközi kapcsolatok ápolása. Egyébként a zenekart működtető szervezet cégformája 1990 óta alapítvány, és azért, mert ez a forma nyújtja a zenészek számára a legnagyobb biztonságot. Az alapítvány birtokában van a Zeneház épülete és a hangszerek is például, és amennyiben az Alapítvány megszűnne – ez nagyon bonyolult eljárással mehet csak végbe –, akkor pedig minden visszazáll az alapítóra, azaz a Telekomra. A nagy küzdelmet éppen az jelenti, hogy ezt a házat el kell tartani. A BMC egyébként azzal, hogy megszervezte a december 7-én bejelentett

névváltást, hogy megvan a Telekom által két évre aláírt szerződés, és hogy pár héten belül egy megújult irodai csapat kezdi meg a munkát, tulajdonképpen a vállalt feladatai végére ért. Így két és fél esztendő után a napi munkában már nem fogunk részt venni, hiszen a saját „nagy dobásunkra” készülünk. Természetesen a háttérben továbbra is segítünk Nekik.

■ *Az együttes anyagi gondjairól sokat lehetett ballani. A jövőben hogyan oldják meg a gazdasági nehézségeket?*

– Előre menekültünk, s ezt a csökkentett költségvetésű időszakot a zenekar túlélése miatt voltunk kénytelenek vállalni. A törvény értelmében egy zenekar akkor lehet „A” kategóriás, ha teljesít bizonyos feltételeket, ami csak bizonyos anyagi háttérrel lehetséges. A minősítés alapja a két évvel korábbi teljesítmény, tehát a 2009-es év a 2011-es alapja, és így tovább. Ha a zenekar a tavalyi csökkentett büdzséhez szabta volna a programját, közel került volna a leminősítéshez, sőt a megszűnéshez, de ezt senki sem akarta. Bár sok mindent megpróbáltunk a forráshiány pótlására, végül nem maradt más megoldás, mint megkérni a zenekart, hogy próbálja meg szinte ingyen, az alapfizetésért kihúzni az szeptember és december közti négy hónapot. Ez megtörtént és ez páratlan vállalkásnak számít a magyar zenetörténetben. 2010-ben, reméljük, több pénz érkezik az államtól, illetve találunk új támogatókat a privát szférából. Nagyon ügyesen kell gazdálkodni a büdzsével és a támogatásokkal is.

■ *Felmerült a fuzionálás ötlete is a Danubia Zenekarral...*

– Ez az elképzelés nem valósult meg, amit nagyon sajnálok, de megértem azt is, aki úgy vélekedik, hogy ez nem lett volna jó megoldás. Más utakat választott mindkét együttes. Nekünk most arra kell koncentrálnunk, hogy ez a zenekar elérje a célját, több koncertje legyen a fővárosban, eljusson vidékre, külföldre, és jó művészi teljesítményével hírnevet szerezzen és természetesen pénzt is keressen. Nagyon komoly programot készített Keller András a következő évre, s rengeteget próbál. Ez szolgáltatja majd azt a minőséget, amellyel a Concerto Budapest kiléphet a világra.

■ *A névválasztásuk azonban elgondolkodtató, hiszen a Concerto Köln 17 tagot számlál...*

– Az új név megtalálása borzasztó nehéz feladat volt. A concerto számomra nem kamarazenekart jelöl, mert a XX. század óta akár Bartók Concertójából is ki lehet indulni. A concerto, mint műfaj, bizonyos korban alacsony létszámot jelentett, bizonyos korban pedig nem. A concertót olaszos könnyedsége, nemzetközisége miatt választottuk, a hozzáragasztott Budapest szó földrajzi meghatározás, a külföld felé is képviseli ezt a brandet.

■ *Ebbez a névhez nem kellett engedélyt kérni a fővárostól?*

– De igen, példás gyorsasággal meg is kaptuk, ingyen és bérmentve. Bár nem azért választottuk a Budapest nevet, hogy a fővárostól kapunk támogatás, de valamikor még ez is elképzelhető. Ez helymeghatározás és nem üzletpolitika. Jó névnek tartottuk, és nem hallottunk még jobbat. Úgy vélem, ha tartalommal megvan töltve, akkor a Concerto Budapest jól tud hatni. Az együttes számára mindenestre nagy küzdelmet jelent, hogy ilyen hátrányos helyzetből jó eredményeket érjen el, de talán így a siker még boldogítóbb. Harminc éves zenei pályafutásom alatt ilyen jó csapatszellemet nem láttam még, mint ami ennél a zenekarnál megfigyelhető. A muzsikások hozzáállása számomra példamutató. Ezért is segítünk ennyit. Nagyon jó oda bemenni, és meghallgatni egy próbát. Ők egy zeneileg elkötelezett lelkes, mosolygós zenekar.

■ *Említette, hogy nem kis létszámú együttesben gondolkodnak, pedig sok idegenlégiós lépett fel a nulladik, névadó hangversenyen...*

– Ötven-hatvan fős alapgárdája van a zenekarnak, ehhez jönnek a kiegészítők.

■ *Milyen szezonra készülnek?*

– Még tervezés alatt áll, de nem akarunk kevesebb koncertet adni, mint az idei évadban. Három helyszínen is pódiumra lép a zenekar: a Művészetek Palotájában, a Thália Színházban és a Zeneházban. Az együttesen belüli kamaraélet is egyre jelentősebb, hiszen megszületett a Végh Filharmónia, s az együttes 25 millió forintos állami támogatásban részesült. Sokat törjük a fejünket új programsorozatokon, rengeteg a tervünk, ötletünk...

R. Zs.

Minden zenekarnak meg kell találnia a saját feladatát

„A zenekari igazgatók már elkészítették a saját javaslatukat a minőségbiztosítási rendszerrel kapcsolatban.”

A 2009. évben a válság ellenére rendkívül sikeres évet zárt a MÁV Szimfonikus Zenekar. Az eredményes működés feltételeiről kérdeztük Lendvai Györgyöt a zenekar ügyvezető igazgatóját.

■ *2009 nagyon jó éve volt a MÁV Szimfonikus Zenekarnak. Több külföldi turnén is részt vettek és az itthoni belépődíjas hangversenyek száma is megaladta a százat.*

– Ez érdekes, mert a 2008. év a külföldi vendégszereplések tekintetében kevésbé volt sikeres, mindössze három-négy kisebb, néhány napos turnén vettünk részt. Az elmúlt évben viszont kétszer jártunk Dél-Amerikában, egyszer Kínában, emellett pedig kisebb turnékon is szerepeltünk a környező országokban. Általában minden évben elutazunk egy-két nagyobb hangversenykörútra. Az elmúlt években többször jártunk Japánban és Cipruson. Ezen kívül rendszeresen fellépünk nemzetközi fesztiválokon. Jó kapcsolatot ápolunk több külföldi impresszárióval. Luciano Pavarottinak is számos emlékezetes turnét köszönhet a zenekar, elsősorban Németországban és Olaszországban. Nagyon szerette a mi zenekarunkat.

■ *Most, hogy bezárt a Zeneakadémia, mi az állandó koncerthelyszínük?*

– A Fővárosi Operettszínház. Csaknem ugyanannyi férőhellyel rendelkezik, mint a Zeneakadémia Nagyterme és akusztikailag is megfelelő.

■ *Nem gondoltak arra, hogy egy-egy programot esetleg megismételjenek?*

– Ennek akkor lenne létjogosultsága, ha lenne elegendő hangversenyterem Budapesten. A Művészetek Palotájában három évre előre be van táblázva a hangversenyterem, ezen kívül a háznak rezidens zenekara is van. Mivel több zenekar is aspirál a koncertteremre, természetes, hogy mire a mi zenekarunk odajut, a hétvégi időpontokat már lefoglalták. Évadonként négy hangversenyt adunk a Művészetek Palotájában, különböző műsorokkal. Ha önálló székházzal és hangversenyteremmel ren-

delkezne a zenekar, az természetesen egy más helyzet lenne. Akkor lehetne kísérletezni, és vállalni a kockázatot, mivel ezt a második hangversenyt nem terhelnék a terembérlés és a hangszerszállítás költségei.

■ *Ön szerint egyébként lennének még alternatív lehetőségek koncertek rendezésére Budapesten?*

– Nem nagyon. Az Olasz Intézet kivételével gyakorlatilag nem nagyon tudok ilyet mondani. Sem méreténél, sem akusztikájánál fogva. A Zeneakadémia minden szempontból ideális volt számunkra, ezért is választottuk helyette az Operettszínházat, mert ott nagyjából hasonlóak az adottságok. De ha lenne is megfelelő terem, nem szabad arról elfeledkezni, hogy ma Magyarországon egy zenekar működésének költségei a nyugat-európai árak alsó határát súrolják, miközben a jegyárakkal nem tudjuk elérni a 30–50 eurós árakat, mert a klasszikus zene iránt érdeklődő hazai közönség ezt az árat nem tudja megfizetni.

■ *A gazdasági szakemberek, akik racionalitásra helyezik a fő hangsúlyt többnyire mindig azzal érvelnek, hogy nincs átjárás a zenekarok hallgatósa között, minden zenekarnak megvan a maga állandó közönsége, ha úgy tesszük szurkolótáborra.*

– Én is ugyanezt mondom, csak éppen fordítva. Vagyis minden zenekarnak megvan az a saját közönségbázisa, amire biztosan építhet, és amelyik megtölti a hangversenytermet. Mondok egy példát: ha bérleten kívüli előadást csinálunk, tavaly véletlenül úgy hozta a sors, hogy hat bérleten kívüli előadást csináltunk, nagy műsorokkal, Beethovennel, Kocsis Zoltánnal. És mind a hat koncertet megtöltöttük, túlnyomórészt a mi, saját közönségünkkel, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy akár még egy bérleti sorozatot is meghirdethettünk vol-

na. Vagyis a mi közönségünk nem ment el máshova Beethoven-estet vagy Kocsis Zoltánt hallgatni, de az általunk meghirdetett koncertekre megváltotta a jegyet. Van egy külföldi impresszárió barátom, aki azt mondja, hogy azért szereti Budapestet, mert itt minden zenekarnak megvan a saját szurkolótábora, és ez szerintem is így van jól.

■ *Ennek lehet az a magyarázata, hogy a fővárosi zenekarok többségének létrejötté valamilyen ágazati szakszervezetre nyúlik vissza és az ehhez az ágazathoz tartozó egykori dolgozók, mai nyugdíjasok, továbbra is hűségesen kötődnek a „saját” zenekarukhoz?*

– Ez a mi zenekarunk esetében is abszolút megfigyelhető. Tehát a régi vasutasok jönnek, de ugyanakkor rengeteg a pedagógus, arányaiban elég sok, és nagyon sok az orvos. Nyugdíjas orvosok főleg, és nagyon sok diák van, és természetesen a vasutasok. Magától értetődően mi vasutas igazolványra adunk kedvezményes bérletet, tehát igazából nem tudjuk, hogy, aki vasutas igazolvánnyal vált bérletet, az valóban vasutas-e, csak amikor a bérleti kartonjára rávezetjük a nevet, akkor tűnik fel, hogy nyugdíjas vasutas igazolványt mutat és 1992-ben született. De ez persze nem jelent igazából problémát, mi örülünk mindenkinek. Pillanatnyilag a Fesztiválzenekar az egyetlen, amelyik háromszor eljártssa ugyanazt a műsort, de náluk egy jegy kerül annyiba, mint nálunk egy bérlet.

■ *Tebát például a pedagógus közönség azért jön önökhöz, mert itt elérhető áron tud bérletet váltani?*

– Így van. De a többi nagy fővárosi szimfonikus zenekaroktól is évente kaptunk tízesével bérlőket, ahogy elég ütemesen emelték az árakat, a közönség egy része jött azzal, hogy ott már nem tudja megfizetni a hangversenybérletet. A hűséget egyedül csak az ár tudja felülmúlni.

■ *Mennyire számíthatnak támogatókra, szponzorokra?*

– A mi zenekarunk alapítványi formában működik, a zenekari muzikusaink is alapítványi dolgozók. Bizonyos fokig a MÁV Zenekar megtestesíti a vegyes finanszírozású önálló gazdasági modellt, hiszen az állami hozzájárulás aránya pillanatnyilag körülbelül 10%. A költségvetés többi hányada egy állami nagyvállalattól, egy multinacionális nagyvállalattól, saját bevételekből és egyéb forrásokból tevődik össze.

■ *A nemrégiben elfogadott művészeti törvény hogyan érinti Önöket a finanszírozás tekintetében?*

– Mivel a törvény az I. kategóriába tartozás feltételét nem a tényleges működés paramétereit, hanem az önkormányzati fenntartás alapján határozza meg, ezért a fővárosi székhelyű zenekarok közül többen esznek attól a támogatástól, amit az állam az önkormányzati fenntartású zenekaroknak garantál. Ugyanakkor mégsem vagyunk teljesen kizárva ebből a támogatásból, mivel lehetőség van arra, hogy egy önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződés alapján bekerülhessünk ebbe a körbe. A támogatás elosztásánál azonban megint csak rosszabbul járunk, mivel a rendelkezésre álló keret 50%-át annak megfelelően osztják szét a zenekarok között, hogy mennyi pénzt ad az önkormányzat. Magától értetődik, hogy vidéken egy önkormányzati fenntartású zenekar többszázezer forint támogatást kap az ottani önkormányzattól, amire a fővárosi zenekarok nem számíthatnak. Nekünk is van az újpesti önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződésünk, aminek nagyon örülünk és elégedettek vagyunk vele, és aminek köszönhetően Újpesten is van egy közönségbázisunk, de természetesen, hogy nem számolunk – nem is számolhatunk – olyan mértékű anyagi támogatással, mint amennyivel a vidéken működő, nagyjából önkormányzati fenntartású zenekarok gazdálkodnak. Ennek következtében az államtól kapott támogatás is arányosan kevesebb, miközben az önkormányzati zenekarok lényegesen alacsonyabb rezsiköltséggel működnek. Gondolok itt arra, hogy saját székházzal és koncertteremmel rendelkeznek, alacsonyabbak a szállítási költségek, és az adminisztrációs feladatok nagyobb részét is az önkormányzati szervek apparátusa, illetve a Filharmónia helyi kirendeltsége végzi el számukra. Én úgy gondolom, hogy a mi zenekarunk nem attól I. kategóriás zenekar, hogy rendelkezik egy fővárosi önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződéssel, hanem attól, hogy évente 100-110 hangversenyt ad, beviszi az embereket a hangversenyterembe, lemezfelvételeket készít, hangversenykörutakon vesz részt, öregbíti az ország jó hírét külföldön és ez által mind-mind értéket teremt. A törvény szelleme is azt sugallja, hogy a kultúra-teremtés, az értékkeremtés mellé álljon, ennek pedig ellentmond az, hogy adminisztratív kritériumok alapján határozza

meg a támogatás mértékét. Egyébként a mi szerződésünk is egy állami szolgáltató vállalattal ugyanolyan elemeket tartalmaz, mint mondjuk egy megyei önkormányzattal kötött szerződés, vagyis nagyzenekari koncertek, ifjúság nevelése, értékkeremtés. Pontosan ugyanaz, mint amit a törvény is megfogalmaz. Ez szerintem attól függetlenül, hogy hol és milyen keretek között valósul meg, egyaránt támogatásra érdemes. Egy dolog számít: a minőség.

■ *Ha már a minőséget említette, létezik-e valamilyen minőségbiztosítási rendszer a zenekarban?*

– Egyelőre még nem dolgoztunk ki ilyen rendszert, arra várunk, hogy létrejöjjön az ágazati megállapodás, de mindenképpen szándékunkban áll kidolgozni ilyet. A Művészeti Törvény megszületésével sok kérdés a rendeződés útjára lépett, hiszen a törvény a próbajátékokkal kapcsolatos elemeket is tartalmaz, aminek alapján ki lehet dolgozni egy egységes ágazati megállapodást. A zenekari igazgatók már elkészítették a saját javaslatukat ezzel kapcsolatban. Most arra várunk, hogy megszülessen az a közös ágazati szabályozás a szakszervezet és a Zenekari Szövetség között, ami a törvény helyett, de annak rendelkezései alapján részletesen meghatározza a zenekarok számára a minőségi munka kritériumait. Amennyiben mégsem jön létre egységes, valamennyi zenekarra érvényes ágazati szabályozás, akkor a saját zenekarunkra vonatkoztatva ki fogjuk dolgozni azt, és a szakszervezettel való egyeztetés után beépítjük a kollektív szerződésbe. Annyit azonban már most örömmel állíthatok, hogy az utóbbi két-három évben rengeteget javult a zenekar munkamorálja, nagyon keményen dolgozunk. Valamennyi zenekari tag érzi azt az erkölcsi késztetést, hogy olyan időkben, amikor az egyik legnagyobb állami szolgáltató vállalat, a vasút minden területen igyekszik racionalizálni a működését, akkor a zenekar egyik fő feladata, hogy színvonalával, és nemzetközi tekintélyével öregbítse a márkanévet. Egy zenekar működésének költsége éves szinten egy kilométer autópálya építésének felel meg. Erkölcsi tekintetben viszont felbecsülhetetlen az a szellemi tőke, amit egy ország, egy város, vagy egy brand hírneve, elismertsége érdekében egy jól működő szimfonikus zenekar kamatoztatni képes.

Kaisinger Rita

Megmenekült a Duna Palota

A Duna Szimfonikus Zenekar jövő évi terveiről

A Duna Palota Nonprofit Kft. gazdálkodásában keletkezett mintegy 60 millió forintos hiány miatt 2009 novemberében veszélybe került a Duna Szimfonikus Zenekar és a Duna Művészegyüttes működése is. Legutóbbi számunk lapzártajakor még nem született döntés a két művészegyüttesnek otthont adó Duna Palota sorsáról, ezért most a legutóbbi hetek fejleményeiről kérdeztük Szklenár Ferencet, a Duna Szimfonikus Zenekar művészeti igazgatóját.

I Október végén jelent meg az újságokban a hír, hogy a Duna Palota Nonprofit Kft. költségvetésében keletkezett hiány miatt a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. a Palota eladását vagy bérbeadását tervezi a munkatársak többségének elbocsátása mellett. Hogyan alakult az eltelt hónapokban a Kft, illetve az ott dolgozó munkavállalók sorsa?

– Ha nagy áldozatok árán is, de eddig kedvező fordulatokról számolhatok be. A anyag gazdálkodásért felelős korábbi igazgatót, dr. Keller Józsefet december közepén felmentették és helyére a korábban ezt a pozíciót egyszer már betöltő dr. Medvigy Mihályt nevezték ki, amelynek a Zenekar tagjai egyöntetűen örültek. A régi-új igazgató dr. Medvigy komoly gazdasági szakmai tapasztalatokkal rendelkezik, ezen kívül átlátja a teljes területet, ami alapvető feltétele a két együttes kiegyensúlyozott működésének.

I Mi lesz az épület sorsa, hiszen a Duna Palota más funkcióban való esetleges hasznosítása régóta szóbeszéd tárgya?

– A Duna Palota értékesítése vagy bérbeadása lekerült a napirendről. Továbbra is megmarad a művelődési funkció, ami itt a Belváros szívében egyedülálló jelentőséget ad a több mint száz éves kulturális tradícióval rendelkező épületnek. Ez a palota, amely eredetileg a tőkeerős nagypolgárság színvonalas művelődését és társasági életét szolgálta, a Vigadó és a Zeneakadémia ideiglenes bezárásával az évezred második évtizedének elején gyakorlatilag az egyetlen patinás kulturális intézmény a főváros adminisztratív és kereskedelmi negyedének határvonalán.

I Az imént kulturális tradíciót említett. A háború utáni generáció idősebb tagjai a Duna Palota nevének hallatán elsősorban az egykori Belügyminisztérium szigorúan zártkörű rendőrtisztai klubjára, a fiatalabbak pedig az Országos Választási Központra asszociálnak.

– Sajnos a nagyközönség számára mára már elhomályosult az a tény, amit a muzsikusként még ma is nem kis büszkeséggel tart számon, hogy a Duna Palota falai között egykor olyan kiválóságok fordultak meg, mint Bartók Béla vagy Antonín Dvořák. Bartók itt játszotta el először nyilvánosan a zongoramuzsikát forradalmasító kompozícióját, az Allegro barbarót, míg Dvořák kamaramuzsikusként lépett fel az akkori Lipótvárosi Kaszinóban, Gordonkaversenyének budapesti bemutatója alkalmával. Mi muzsikusként személy szerint úgy érezzük, hogy ez a hatalmas kulturális örökség – az eredeti genius loci – a közelmúlttól függetlenül kötelez bennünket, ezért ennek megfelelő tartalommal igyekszünk továbbra is megtölteni a falakat.

I Milyen programokat terveznek, hiszen az anyagi lehetőségeik továbbra is megkezdően visszafogott működést tesznek lehetővé?

– Az épület neobarokk ornamentikája, szecessziós hangulata ideális környezetet nyújt a szimfonikus repertoár utóbbi három évszázadának alkotásaihoz. Azonban a színpad és a zenekar mérete egyaránt kijelöli a határokat. Szeretnénk több 20. századi és

kortárs zenét játszani, a zenekari apparátus, illetve a magas szerzői jogdíjak miatt azonban csak nagyon nagy körültekintéssel tudunk ebben az irányban nyitni.

I Említette, hogy a kedvező fordulat áldozatokat is kívánt. Milyen áldozatokra gondolt konkrétan?

– Arra a közel 30 munkatársra, elsősorban adminisztratív, műszaki és éttermi dolgozóra, akiktől – annak ellenére, hogy a Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. végül úgy döntött, hogy pótolja a folyamatos működéshez szükséges hiányzó összeget –, mégis meg kellett válni. A leépítést követően megmaradt munkatársak küldetése ezek után, hogy az épületet kulturális tartalommal megtöltsék, hiszen a pénzügyi helyzet a továbbiakban sem rózsás. A jelenlegi költségvetési támogatás a két művészegyüttes és a Duna Palota alapjáraton történő működését éppen hogy csak biztosítja.

I Milyen forrásokból gazdálkodik jelenleg a Zenekar?

– Alapvetően két forrásból. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium által folyósított közvetlen támogatásból, illetve a saját bevételekből. A minisztériumi keret azonban a zenekar tagjainak és a Duna Palota minimálisra csökkentett adminisztratív személyzetének illetményét sem fedezi teljesen, annak ellenére, hogy hat éve nem emeltünk béreket, és a megüresedő helyeket sem töltöttük be. És akkor még nem beszéltünk kottakölcsönzésről, hangszerjavításról vagy beszerzésről, új művek rendeléséről, vendégkarmesterek és szólisták meghívásáról, külföldi fellépésekről, propaganda-anyagról vagyis az egy professzionális szimfonikus zenekar életében rendszeresen előforduló szokásos kiadásokról. Ugyanakkor a 100%-os állami fenntartás miatt törvény szerint ki vagyunk zárva abból az önkormányzati keretből, amit az állam a Minisztériumon keresztül az önkormányzati fenntartású zenekaroknak biztosít. A finanszírozás anomáliája tehát az, hogy nem a létszámot és a feladatellátást veszi alapul a támogatás mértékének meghatározásánál, hanem adminisztratív szempontokat, vagyis, hogy egy együttes állami vagy önkormány-

zati fenntartású. Ez azért ellentmondás, hiszen a főállású professzionális zenekarok a fenntartó státuszától függetlenül azonos szakmai feladatot látnak el és az e feladatok ellátásához tartozó kiadások egyformán terhelik őket. Ezért sokkal célszerűbb volna pontosan megvizsgálni, hogy konkrétan milyen összegből gazdálkodnak és világosan meghatározott működési kritériumok árnyában meghatározni a támogatás mértékét.

■ *Hogyan próbálnak egyéb forrásokat bevonni annak érdekében, hogy ne csak „alapjáraton” legyen képes működni a Zenekar?*

– Nagyon sikeres együttműködés van kialakulóban egy a Törökbálinti Önkormányzata és a Duna Szimfonikus Zenekar között kötött önkormányzati közszolgáltatási szerződés keretében. A törökbálinti Művelődési Központ kiváló akusztikával rendelkezik, ideálisak a feltételek szimfonikus koncertek rendezéséhez. Ennek köszönhetően a 2010–2011. évadban Törökbálinton is megismételjük a Duna Palotában elhangzó bérleti hangversenyek csaknem felét. Ezzel régi vágyam valósul meg, hiszen egy-egy szimfonikus programot általában két hétig tartó felkészülési időszak előz meg, amelyet követően többnyire csak egyszer kerül előadásra. Ez óriási pazarlás a szellemi és művészi energiákkal. Azáltal, hogy megismételhetjük a programok egy részét, sokkal jobban sáfárkodunk a befektetett energiával és olyanokhoz is eljuttatjuk az élő zene élményét, akik szívesen meghallgatják, de valamilyen ok miatt nem jutnak el Budapest hangversenyermeibe.

■ *Milyen további előnyöket várnak az önkormányzati együttműködéstől?*

– Nagyon nagy a fogadókészség az ifjúsági hangversenyek iránt is. Annak ellenére, hogy a fővárosban meglehetősen színes a kínálat a különböző korosztályoknak szánt ifjúsági koncertekben – szinte mindegyik zenekarnak van ifjúsági hangversenysorozata –, nem szabad elfeledkezni azokról a fiatalokról sem, akik soha nem jutnak el ezekre a hangversenyekre, mert sem a családi háttér, sem az iskola nem teszi lehetővé ezt számukra. A mi muzikusaink azonban házhoz mennek és szervezett keretek között viszik el valamennyi évfolyamhoz a műsoroikat, egyben elősegítve azt is, hogy kinevelődjön egy új hangverseny-látogató közönség, amely értő módon képes élvezni és szeretni a klasszikus zenét, remélhetőleg hosszú távra biztosítva az eljövendő zenészgenerációk megélhetését.

■ *Ha már a közönségnél tartunk, hogyan jellemezné a Duna Szimfonikus Zenekar közönségét?*

– Reményeim szerint a 2010–2011-es évad szakmai szempontból nagyon színes lesz. Változatos műsorokkal sikerült növelni a jegyeladást és a bérletes közönséget. Mindezt változást jelentett a közönség összetételében is. A Duna Palota törzsközönsége mellett egyre több fiatal, vagy még aktív középkorú vált jegyet vagy bérletet a hangversenyekre, közöttük sok kisgyermekes szülő, akik az ifjúsági hangversenyek alkalmával kedvelték meg a zenekart, értelmiségi pályákon dolgozók, akik számára vonzerőt jelenthet a hangversenyek központi helyszíne és a jegyárak megfizethetősége is. Minden koncerten sok külföldi vendégünk is van, akik a megmaradt helyekre váltanak alkalmanként jegyet. Ebben természetesen nagy szerepe van az internetes jegyvásárlási lehetőségnek is, ami az utóbbi évek nagy előrelépését jelenti számunkra és felbecsülhetetlen jelentősége van a jegyek csaknem 100%-on történő értékesítésében, valamint a közönség összetételének bővítésében.

■ *Említette, hogy a programok összeállításában is szeretnének nyitni a modernbb repertoár irányába. Lát erre a jövő évadban lehetőséget?*

– Ez egy összetett kérdés, ami nem a közeljövőben fog eldőlni. Ne feledjük, hogy a zenekar az elmúlt hónapban egyik legmélyebb és legfenyegetőbb válságát élte túl, köszönhetően az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium rendíthetetlen kiállításának a két művészegyüttes mellett: leváltották az alkalmatlannak bizonyult igazgatót, a Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. kipótolta a keletkezett hiányt, kinevezték a működés feltételeit biztosító új igazgatót. Ennek ellenére a Duna Palota Nonprofit Kft. anyagi helyzete várhatóan csak az év közepén rendeződhet. Addig napi kifizetési gondokkal kell számolni, az év első két hónapjában még a bérkifizetések is csúszhatnak. Ilyen körülmények között nagy merészség lenne további repertoárbővítésben gondolkodni. A következő évad egyik döntő eleme, hogy az önkormányzati közszolgáltatási szerződés alapján az Oktatási és Művelődési Minisztérium mennyi hozzájárulást szavaz meg, tekintve, hogy a Duna Palota költségvetése a béreket is alig fedezi. Ezért elsősorban továbbra is a klasszikus repertoárra alapozunk, nemcsak a jogdíjkötelezettség, hanem a zenekar létszáma miatt is. A Magyar Szimfonikus Körtörzs vezetője

sére ugyanakkor elkezdtük az ilyen irányú repertoárbővítést is.

■ *Milyen szerzőkre gondoltak elsősorban?*

– Figyelembe véve a Zenekar törzsközönségének ízlését is, elsősorban kedvelt magyar zeneszerzők népszerű, jól hallgatható szimfonikus műveiben gondolkodunk, elsősorban Farkas Ferenc, Hidas Frigyes, Ránki György, Deák Tamás, Rózsa Miklós kompozícióira. Emellett a Zenekar már korábban is rendelt műveket ma élő, kortárs alkotóktól, pl. Kovács Zoltántól és Rózsa Páltól. Ezt a hagyományt feltétlenül tovább szeretnénk folytatni, amint az anyagi helyzetünk egy kicsit megszilárdul.

■ *Összefoglalva, megítélése szerint milyen évek néznek elébe?*

– Bizakodó vagyok. Bízom benne, hogy továbbra is számíthatunk az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium anyagi és erkölcsi támogatására, hiszen a legutóbbi válságot is ennek köszönhetően vészelte át a két művészegyüttes. A Zenekarnak továbbra is kiemelt feladata, hogy érdekes és színvonalas repertoárral működjön közre az állami és társadalmi ünnepeken, hiszen nagyon jó kapcsolatot ápol a köztisztviselői karral, és a Duna Palota a legtöbb minisztérium, illetve államigazgatási intézmény számára elérhető közelségben van. A főváros és környéke hangversenyéletében való részvétel és az ifjúsági koncertek rendezése mellett kultúr-misszióknak tekintjük a Belvároshoz kapcsolódó turisztikai igényeket kielégítő színvonalas szórakoztatást elsősorban a szimfonikus repertoár kiemelkedő nemzeti értékeire alapozva, beleértve olyan műveket is, mint Brahms magyar táncai, vagy Haydn magyaros elemeket felvonultató szimfóniái. Nagyon fontosnak tartom, hogy a mi értékrendünkön és a mi optikánkon keresztül az idelátogató külföldiek átfogó képet alkothassanak a magyar zene-művészet sokszínűségéről. Ezzel ugyanakkor a fenntartónk célkitűzésének is eleget teszünk, hiszen az ÖTM egyik stratégiai feladata éppen a turizmusfejlesztés.

Végül remélem, hogy idén sikerül megvalósítani a két művészegyüttes egyik régóta dédelgetett álmát: egy közös produkció létrehozását, hiszen a különböző kortárs művészeti törekvések láttán úgy tűnik, hogy a tánc mindennemű megnyilvánulási formája az évszázad elsődleges kifejezési eszköze lesz, és mi ebben is szeretnénk részt vállalni.

Kaisinger Rita

Az új támogatási lehetőség milliárdokat eredményezhet

A jegybevételük 80%-át kaphatják meg a zenekarok

Bár csak 2009. november 12-én léptek hatályba az előadó-művészeti törvény társasági adókedvezményre vonatkozó előírásai, ez az új támogatási forma már komoly bevételt eredményezett az előadó-művészeti szervezeteknek. Ez alatt a rövid idő alatt is több mint nyolcszáz millió forintos 2009-es támogatásról tudnak az Előadó-művészeti Iroda munkatársai, s az összeg idén akár több milliárd forintba is nőhet. A törvénynek köszönhetően ugyanis megteremtődött annak a lehetősége, hogy az előadó-művészeti szervezeteket támogató vállalkozások – a törvényekben és az Európai Bizottság határozatában rögzített feltételekkel – társasági adókedvezményben részesüljenek. Ennek a támogatásnak a lehetősége – s ezáltal az adókedvezmény érvényesítése – bármelyik vállalkozás előtt nyitva áll, függetlenül annak méretétől, az ágazatótól vagy bármely más tényezőtől. Erről az új támogatási formáról az Előadó-művészeti Iroda munkatársa, Megyeri László beszélt.

■ *Hogyan foglalná össze ennek az új szabályozásnak a lényegét?*

– A filmtörvény kapcsán ezt a struktúrát már kipróbálták, bár ezen a területen kicsit más a metodika. Ha nyilvántartásba vett előadó-művészeti szervezetet támogat egy vállalkozás, akkor ezzel az összeggel gyakorlatilag csökkentheti az adóalapját, illetve ennyivel kevesebb adót kell befizetnie. Ez azt jelenti, hogy az adóbevállásában kétszeres hasznot élvez. Egyrészt adóalap-csökkentő, másrészt adócsökkentő tételként is elszámolhatja az összeget. Nagyon fontos az is, hogy a nyilvántartásba vett szervezeteket támogathatják. A mi eljárásunk az előadó-művészeti szervezetek regisztrációja során ugyanis két lépésből áll. Az első a nyilvántartásba vétel, a második a besorolás. De nyilvántartásba van véve az is, aki nincs besorolva! Ilyen például a Nemzeti Filharmonikusok Zenekar és Énekkar. A csak nyilvántartásba vett szervezetek nem besorolás alapján kapják a pénzüket, hanem közvetlenül az államtól. Szintén nincs besorolva a Budapesti Fesztiválzenekar, amely a miniszterrel kötött, hosszútávú megállapodás alapján került a nyilvántartásba. Így módon tehát a nyilvántartásba vett szervezetekre is vonatkozik a támogatási lehetőség.

■ *Akár a Magyar Állami Operabázra is?*

– Igen, s a minisztériumi színházak is kaphatnak pénzt. A közvetlen haszna a támogatónak az a 16%-nyi társasági adó, amit így a támogatás összege után nem kell befizetnie. Ez a közvetlenül kimutatható nyeresége. Az is nagyon fontos az egész rendszerben, hogy ez vissza nem térítendő támogatás. Nem lehet tehát visszakapni, s nem kapcsolódhat hozzá semmiféle ellenszolgáltatás. Nem lehet az adományozó nevét feltüntetni, reklámfelületet biztosítani a számára, ingyenjegyet adni munkatársainak, ingyenkoncertet tartani a vállalkozásnak. Úgy szoktam megfogalmazni, hogy igazából az lenne a legjobb, ha nem is ismernék egymást... Technikailag ez meg is valósulhat a támogatásközvetítőkön keresztül, hiszen amikor egy szervezet kap egy

ilyen szerződést, s azon szerepel egy támogató, adott esetben nem is tudja, hogy ez ki. A támogatásnak ugyanis nem feltétele, hogy ismerjék egymást. Anélkül is remekül működhet, hiszen az egyik fél megtakarít, a másik pedig pénzt kap...

■ *Eltér azonban ez a rendszer a filmtörvénytől, hiszen a támogatás nagyságát jegybevételhez köti.*

– Így igaz, hiszen a saját tényleges jegy- és bérletbevétele 80%-ig kaphat támogatást a szervezet. Nagyon komoly összegről beszélünk így is, hiszen az előadó-művészeti szervezetek 2008-as jegybevétele kb. 8,5 milliárd forint volt. Ennek a 80%-a is igen jelentős... Ez nagyságrendben körülbelül annyi, mint a filmtámogatás. Ha összehasonlítjuk azzal, hogy az előadó-művészeti területen 2009-ben az állami támogatás 15 milliárd forint volt, akkor annak az összegnek a 40%-a plusz forrásként jöhet be erre a területre. Kulturpolitikailag az is teljesen érthető, hogy az állam könnyebben enged át adóbevételt, hiszen ez némileg szürke vagy fekete pénzeket tesz fehérré. Mindenki arra törekszik, hogy csökkentse az adóalapját, s ez legalább támogatott, legális módszer... Az a pénz, ami így ide szivárog, nem biztos, hogy adóként az államkasszába kerülne.

■ *Az Előadó-művészeti Iroda munkatársai már több száz millió forintos támogatásról tudnak. Közvetítő cégek is foglalkoznak az adomány-gyűjtéssel?*

– Igen, s az összelőadó-művészeti területen ez az összeg már meghaladta a nyolcszázmillió forintot. Mivel a szervezetek tavaly, május 31-ig kérelmezhatték a regisztrációt, a nyilvántartásba vételüktől egészen a 2009. december 31-ig tartó időszakig, az általános forgalmi adóval csökkentett tényleges jegy- és bérletbevételeik 80%-ig vehettek igénybe támogatást.

■ *A vállalkozások egyenesen átutalják a kiválasztott szervezetnek a pénzt?*

– Igen, ez is feltétel, hogy közvetlenül nekik utalják a pénzt. Rendszerében ez úgy néz

ki, hogy 2009-ben november 12-e után kellett megkötni a szerződést és átutalni az összeget. Az előadó-művészeti szervezetnek pedig adatszolgáltatási kötelezettsége van az Előadó-művészeti Iroda felé, 2010. január 31-ig. Le kell jelenteniük, hogy mennyi volt a jegybevételük, s mi ezt ellenőrizzük. A támogató szervezetnek is akad még egy kötelezettsége: hatvan napon belül be kell adnia egy támogatási igazolási kérelmet az irodába. De ez tulajdonképpen csak egy félfoldalas papír.

■ *Ez a módszer azonban az év végére fogja koncentrálni a támogatásokat...*
– Ezért is próbáltuk meg rugalmasabbá tenni a rendszert. Eddig ugyanis a vállalkozás aggodhatott, hogyha korábban odaadja pénzt, akkor csak sokára lesz igazolása... Ezért módosítottuk a rendeletben az eljárásrendet. Mivel az adatszolgáltatásnak meg kell előznie a támogatásigazolást, ezért bármikor szolgáltatathat adatot a szervezet, és bármikor kérhet ehhez kapcsolódóan igazolást a vállalkozást. Ha úgy gondolja,

adhat márciusban pénzt, s december 20-án, az adófeltöltésnél leírhatja adójából ezt az összeget. Így az előadó-művészeti szervezeteknél is lehet ütemezni, s az év során folyamatosan pénzt szerezni. Minderről egyébként a zenekari igazgatók számára már tartottunk egy tájékoztatót, s nagy volt az érdeklődés. De ha bármi gond, kérdés merül fel mindezzel kapcsolatban, akkor az Előadó-művészeti Irodát nyugodtan hívhatják, szívesen segítünk!

R. Zs.

Búcsú az alapító karnagytól

Alapítóját, 21 éven át igazgató karmesterét gyászolja a Miskolci Szimfonikus Zenekar. Olyan nagy hatású művész távozott el, aki több évtizeden keresztül volt meghatározója a város zenei életének. Munkája nemcsak nyomot hagyott a város életében, de hosszú távú folyamatokat indított el, máig aktuális terveket, vágyakat próbált megvalósítani.

Az 50-es évek közepén – a színház zeneigazgatójaként – operatársulatot szervezett, emlékezetes előadások sorát valósította meg. Vonzalma az opera-műfaj iránt mindig megmaradt, a 90-es évek újra Miskolcon találják, az újjászerveződő opera-

társulat művészeti tanácsadójaként. Haláláig tanított opera szakos hallgatókat a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Az ő ötlete, terve, elképzelése és minden követ megmozgató lelkesedése nélkül nem jöhetett volna létre a Miskolci Szimfonikus Zenekar. Toborozta, szervezte – igen mostoha körülmények között –, alakította a társulatot, melynek 1963-as alapításától 1984-ben történt nyugdíjba vonulásáig igazgató-karmestere volt. Ő teremtette meg a működési kereteket, indította el a szakmai munkát. Kezei alatt formálódott az együttes igazi zenekarrá, alakult ki sajátos hangzásvilága, alapozódott meg hosszú távra a zenekari játék kultúrája.

Amikor átadta a zenekart utódjának, az együttes már két évtizedes tapasztalattal, saját hagyományokkal, kialakult rendben működött, és már rangos helyet foglalt el

a magyar zenei életben. A Mura-korszakban sokat fejlődött az együttes, felnőtt korba ért, repertoárja, művészi színvonala az ország legjobb zenekarai közé emelték.

Küzdelmes évek voltak. A saját próbatereimmel sem rendelkező, önálló hangverseny-rendezői joggal nem bíró zenekart kellett együtt tartani, létszámát és hangszerállományát fejleszteni, a város intézményrendszerébe integrálni, országosan is ismertté tenni.

A zenekar érdekében sok csatát vívott, nem kerülte a konfliktusokat, ha igazában biztos volt. Megkerülhetetlen tekintély volt a város művészeti életében.

A mai zenekar a bizonyíték arra, hogy Mura Péter kitűnő alapokat teremtett, biztos jövőjű, magas színvonalú együttest hagyott a városra.

Kapcsolata a zenekarral soha nem szakadt meg, meghallgatta az együttes valamennyi fővárosi koncertjét, részt vett a zenekar ünnepi alkalmain, vagy egy-egy temetésen.

Úgy tűnt mindig, hogy Mura Péter időtlen társa a zenekarnak, mindig volt, mindig van, és lesz is. Nehéz elhinni, hogy már nem figyeli szerető kritikával a koncerteket, nem ad mindig megszívlelendő tanácsokat.

Olyan művésztől búcsúzik a város és a Miskolci Szimfonikus Zenekar, aki aktív életének legfontosabb évtizedeit Miskolc zenei élete fejlesztésének szentelte.

Miskolc, 2010. január 4.

Sir László
ny. zenekari igazgató

Archív kép a '80-as évekből

Hangversenykritika

Nemzeti Filharmonikus Zenekar 2009. november 12.

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar Haydn–Bartók estet adott Kocsis Zoltán vezényletével, Ránki Dezső szólójával. Az első rész D-dúrban volt (No. 93. szimfónia és Zongoraverseny, Hob. XVIII:11), szünet után a Concertót hallhattuk. Hogy miért-hogyan került az „Ének és szimfónia” mottójú Klemperer-bérletbe, ne firtassuk. Azt sem, hogy a kétségkívül megújult formában megjelenő szórólappal (ismertető) olvasnivalója miért változott stílusosan (mindkét szerzőről életrajz dióhéjban, a szimfóniáról általánosság, a zongoraversenyéről semmi, a Concertóról az együttes korábbi Concerto-előadásainak siker-szériája. No meg pár sor a szólólistáról).

A Haydn-évben megkülönböztetett helyet foglaltak el a szerző művei megannyi muzsikusként (együttes és szólista) programján, így felcsendültek a ritkábban játszott szimfóniái is. Ezek közé tartozik a D-dúr mű is. Kellems hallgatnivaló, ilyenkor az ember nem tudja, miért szükséges ahhoz kerekszámú évforduló, hogy műsorra kerüljön. Különleges tanulsággal ezúttal mégis a zongoraversenyért lehetünk hálásak. A szakirodalomban olvasni pro és kontra arról, hogy „mennyire” jól zongorázott Haydn. Bármit olvasunk, minden gyanús; lebecsülésére Mozart előadóművésze visszfényében kerül sor, másrészt viszont dolgozik a szimpátia, a mérce elhelyezésekor eltekintve a kivételes képességű, koncertező zongoraművész-szerzők teljesítményétől. Sajátos helyzet alakult ki ezúttal: széleskörű verseny-mű-irodalomismeret birtokában szólaltatta meg Ránki azt az opuszt, amely gyakran kis kaliberű pianisták kétes értékű interpretációjának esik áldozatul. Az utóbbi időben zenekari szólistaként többször fellépő művész számára bizonyos speciális feladatnak tűnt – ugyanakkor módja nyílt érzékeltetni azokat az értékeket, amelyek máskor a partitúrában maradnak. Valamiképp kamarazene-érzetét keltett, ahol a zongora kiemelt szerepet játszik (már csak hangzása okán is). Nem akarta súlyosnak érzékeltetni a művet, inkább az együttműködés örömeivel dúsította fel. Tudott egyszerű lenni, s ettől mintha minden „a helyére került” volna. A közvetlenség talán interpretációjának lényege – s mindhárom tétel hangulatvilága megmaradt a köznapi keretek között. Mindeközben egy percre sem vált unalmas. A néha túlságosan is egyszerű balkéz-faktúrának is tudott tartalmat/értelmet adni: hangszerelési effektussá lényegült át, s épp ez az ötlet tette egyedivé.

Az est „meglepetését” a Concerto okozta. A Bartók Új Sorozat kiválasztott zenekara, Kocsis Zoltán vezényletével nemcsak „új szemmel” olvasta a kottát, s szokatlan hangzásvilággal lepte meg a hallgatóságot, hanem mintha az lett volna a szándékuk, hogy súlyában (jelentőségében) átértékeltesse a népszerű kompozíciót. Tény, szokás úgy hallgatni, mint késői művet (az is!), amelyet a közeli vég érzete árnyékol be, s a szerző életkörülményei (egészségi állapota, honvágya) ismeretében többé-kevésbé burkolt vallomásként, szerzői üzenetként megkülönböztetett jelentőségűnek szokás tekinteni. A Haydn-művek után a létszámában megnövekedett együttes viszont szigorúan a kottáképre korlátozta figyelmét; olyasfajta elkönnyített boldogság-zenét játszottak, amely a szólista-szereplés lehetőségét mintegy ajándékként kínálja megannyi játékosnak. Súlytalanabb lett a korábban ismert interpretációkhoz képest, kevesebb sötét tónussal, árnyékkal és előérzettel. Elegáns zene lett, ami kielégíti az igényesek kényes ízlését is, anélkül, hogy gondok-problémák meglétét akár csak sejtetni akarná. Ennek az interpretációnak a hitelét Kocsis rendkívüli arányérzéke szavatolta – ha a mű valóban „ennyi”, aligha kaphatna helyet a tartalmas-súlyos bartóki opuszok sorában. No, gyere, tedd le – sugallta a karmesteri koncepció, s a mű kétségkívül megfiatalodott: feledtetni tudta, hogy 60 éven felüli alkotó műve – az érződött, hogy nemcsak tőle szokatlan gyorsasággal, hanem egyszersmind könnyű kézzel is vetette papírra a szerző.

A koncert üde színfoltja volt a szünet utáni „bonusz-muzsika”; a Nemzeti Filharmonikusok és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem között nemrég létrejött megállapodás értelmében a zenekar nemcsak betekintést enged napi munkájába (a próbafolyamatokban való részvétellel) zeneakadémistáknak, hanem lehetőséget ad egy-egy tehetséges növendéknek a nagyközönség előtti bemutatkozáshoz. Ezúttal a Zeneakadémia II. évfolyamos harsonását hallhattuk, aki Kákonyi Árpád (fiatal kortárs szerző) művét játszotta. Túl azon, hogy remélhetőleg sokan megtanulták Mester Ádám nevét, talán a kortárs zenei iránti távolságtartást (némelyeknél: ellenérzést) is sikerült csökkenteni. A Mr.PicÚr című harsonadarab lehetőséget adott az előadónak felkészültsége (sőt, virtuozitása) megcsillogtatására – populáris hangvétele pedig jótékonyan befolyásolta a zenehallgatói aktivitást (mert a hallgató – jó esetben – korántsem passzív; de ennek kifejtése aligha itt esedékes!).

Óbudai Danubia Zenekar 2009. november 17.

Kétszer szólaltatta meg, a Budapesti Monteverdi Kórus közreműködésével, José Cura vezényletével Bach h-moll miséjét november közepén (15-én és 17-én) a Zeneakadémián az Óbudai Danubia Zenekar. A második koncert „címet” is kapott: Búcsú a Zeneakadémiától. Igen, búcsúnak méltó és grandiózus volt – amikor Bach zenéjének univerzuma pillanatokra mégis feledtetni tudja az egyelőre még megszokhatatlant: hamarosan bele kell törödnünk, hogy egy budapesti hangversenytermet ki kell iktatnunk (ideiglenesen – de aki már élt át felújítást, annak vannak elképzelései!) életünkéből. Azt a helyszínt, ami nem csupán egy a sok közül, hanem A Nagyterem (amelyről Bächer Iván írt megrendítő szépséggel évtizedek távolában, egykori olvasójának feledhetetlenül). Így hát aligha lett volna létjogosultsága a kritikus attitűdnek – becsületesebb bevallani, hogy ezúttal a hosszantartó búcsú-processzus zeneileg értékes kínálatát hallgatva az immár vissza nem térő alkalmat ragadtuk meg. Így érezhettek az előadók is – talán még az első sorban énekesként népszerű vendégkarmesterre is hatott nemcsak a muzsika, hanem a hely szelleme.

Az Óbudai Danubia Zenekar viszonylag kis létszámában szorongott a pódium közepén (a fafűvósok a vonós-szólamok közé préselődtek), félkör alakban vette őket körül a nagylétszámú kórus. Itt korántsem csupán zenei szempontok érvényesültek; a jótékonyági koncerten senki sem akart kimaradni sem a monumentális Bach-mű megszólaltatásának élményéből, sem pedig lemondani a vendégkarmesterrel való együttműködésről. A művészeti vezető, Kollár Éva is beállt énekesei közé, s meg kell vallani: a látszólag-aránytalan számú kórus. Itt korántsem csupán zenei szempontok érvényesültek; a jótékonyági koncerten senki sem akart kimaradni sem a monumentális Bach-mű megszólaltatásának élményéből, sem pedig lemondani a vendégkarmesterrel való együttműködésről. A művészeti vezető, Kollár Éva is beállt énekesei közé, s meg kell vallani: a látszólag-aránytalan számú kórus. Itt korántsem csupán zenei szempontok érvényesültek; a jótékonyági koncerten senki sem akart kimaradni sem a monumentális Bach-mű megszólaltatásának élményéből, sem pedig lemondani a vendégkarmesterrel való együttműködésről.

Ezúttal nemcsak a közönség vált közösséggé a Bach-vallás bővületében, hanem érezhetően ünnepi alkalomként élték meg az előadók is e szereplést, afféle zenei áldozatot.

Cura persze nem régizene-specialista, viszont kiválóan tudta animálni valamennyi előadót. Az argentin szoprán, Maria Bissónak nem volt irigylésre méltó a helyzete Németh Judit oldalán, Kálmán László elfogódottsággal küszködött, Kovács István helyett fellépő Hámori Szabolcs par excellence oratóriuménekesekre jellemző egyszerűséggel formálta meg szólalmát. A zenekari hangzás ilyen körülmények

között aligha lehetett arányaiban ideális – a szölisztikus lehetőségeknél mindenki tudása legjavát adta. Az előadás erőssége a pregnáns ritmika volt; a polifon (imitációs) szakaszok értő kottaolvasata (a nagy apparátus valamennyi résztvevőjétől) önmagában biztosította a tételek vitalitását.

Zene-templom lett (még egyszer, a közeljövőben talán utoljára) a Zeneakadémia Nagyterme – még a ruhatári sorbanállás is a szertartás részévé vált.

Budafoki Dohnányi Zenekar

2009. november 21.

A Koncertkalendárium böngészésekor meglepődve olvastuk, hogy ebben az évadban már novemberben megkezdődik a Magyar Szimfonikus Körkép sorozata. Azé a kezdeményezésé, amelynek hasznához aligha fér kétség – s amely még mindig nem találta meg helyét a közönség tudatában. Amikor először kaptak lehetőséget a hazai szimfonikus zenekarok a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben sorozatban való részvételhez, azonnal nyilvánvaló volt e projekt nagyszerűsége: fővárosi megmutatkozás számos vidéki együttesnek is (különösebb szervezési feladatok nélkül) – ugyanakkor kényeztetés a közönségnek (a budapestieknek helyükbe hozzák az országos seregszemlét, mások pedig elkísérhették városuk zenekarát, s így a zenehallgatást összekapcsolhatták az új koncertterem megismerésével). Mindehhez a résztvevőknek egyetlen feltételt kellett teljesíteni: szerepeljen műsorukon egy 20-21. századi magyar mű.

Ahány év, annyi kísérlet – a szervezők és a résztvevők részéről egyaránt. A mérsékelt érdeklődés okát először abban keresték, hogy túl sűrűn követik egymást e sorozat estjei – amikor széthúzták időben, a sorozat-jelleg került veszélybe. Tény: a lehetőség koránt sincsen kihasználva!

Közönségszervezés szempontjából praktikus, ha a Magyar Szimfonikus Körkép hangversenye bérleti rendezvény is egyben. Így történt november 21-én is, amikor a Vox Fortissima sorozat nyitóestjénél került feltüntetésre a másik sorozat-megnevezés is. Tehát, a Budafoki Dohnányi Zenekar bérletesei talán nem is sejtették, hogy amit hallanak, az egyben a Magyar Szimfonikus Körkép nyitókoncertje is. (Az előrehozott kezdés következtében könnyen elkerülhette a Körképre kíváncsiak figyelmét!)

Szép példa az élnélhetlenségre. Hány ország engedheti meg magának, hogy ősbemutatót ne harangozzon be? Ikon a koncertkalendáriumában, a tény feltüntetése a MüPa műsor-kalauzában. Ennyi. S ha valaki jókor olvasta a

novemberi Muzsika „Művek bontakozóban” rovatát, összehozhatta az információkat. Tehát, a Magyar Szimfonikus Körkép sorozata ebben az évadban Gyöngyösi Levente 1. szimfóniájával kezdődik. (A műsor második részében Beethoven: 9. szimfóniája szerepelt.)

Végigtekintve az elmúlt évek zenekari estjein, szembetűnő az a (valószínűleg tudatos) műsorpolitika, amellyel Hollerung Gábor zenekara repertoárjáról gondoskodik. Rendszeresen tűz műsorra 20–21. századi magyar műveket, s időről-időre megrendeléseivel a nagy apparátusra szánt művek születését könnyíti meg. Ezzel (valamint zenemagyarázó koncertjeivel) szinte kiküszöböli azt a (gyakran mesterségesen gerjesztett) feszültséget, amely a laikus zenekedvelőt védekező állásba, a történeti zenékhez való kényszerű menekülésre készíti. A Dohnányisok közönsége tudja, hogy nincs egységes zenei nyelv (stílus) napjainkban, de azt is: csak meghallgatás után dönthető el bármely műről, hogy tetszik-e vagy sem. Hollerung hisz a szavak erejében, s készséggel vállalkozik közvetítő szerepére akár műsorismertető/műsorvezetőként is. Bevezetőjével most is ráhangolta a közönséget az újdonságra (pedig volt szórólappal is, rövid műismertetéssel, szöveggel). „Képben volt” tehát mindenki, aki várta a hangképet. Az új Gyöngyösi-opusz mérőföldkő-jelentőségű a 35 éves alkotó munkásságában. Újabb bizonyága, hogy értőn bánik a változatos, nagy apparátussal, s képes végírni viszonylag terjedelmes tételekből ciklikus művet. Kétségkívül megkönnyíti a hallgató dolgát a szöveges (programszerű) tájékoztatás: szerelmi történetről van szó; három zenekari tételhez vers-móttó ad támpontot, a zárótételben megszólal a vox humana is (szólista és kórusok). A már operakomponistaként is jeleskedő Gyöngyösi sokat tud az énekehangról (kifejezőerejéről és hatásáról), s most a hangszerelés-hangszerkezelés területén tett új felfedezőútjairól ad számot. A programnak megfelelően (konkrét funkciót betöltve) alkalmaz elektronikát, szimfonikus zenekarban szokatlan hangszereket (az egyik tételben elektromos cselló is játszik). A hangszínvilág változatos, gyakran asszociálható hozzá konkrét érzés, indulat – él az aszimmetrikus metrumok hatásos eszközével (egyszersmind az előadókhoz közelálló játszanivalót kínálva). Óhatatlanul is Mahler I. szimfóniájára kellett gondolnom, melyhez a szerző részletező programot írt, melyet később visszavont, hogy a zene önmagában érjen el hatást (váltson ki figyelmet). A megnyerő fiatalember részéről kedves gesztus ez a fajta őszinte kitárulkozás – és hatásos is, hiszen kit ne érintene meg a magánszféra közvetlensége. Ügyszeretettel és

ügybuzgalommal vezetett zenekar vállalkozott lelkes előadással a mű bemutatására – és a siker nem is maradt el. Németh Judit és a kórus is sokat tettek a sikerért – a záró kórusrészlet (József Attila: Áldalak búval, vigalommal) afféle profán korál volt, amely aligha tévesztheti el hatását. Ígéretes a címadás, a sorszámozás: eszerint Gyöngyösi tervezi a folytatást...

Kevésbé tartom szerencsésnek (főként fél 8-as kezdés esetén) a műsor folytatását a Kilencedikkel; a kihívás megsokszorozhatja a tényleges erőt – ám kiválthat olyan egészséges reakciót is (mint ez esetben), hogy a többség „takarékra teszi magát”. Az erővel való gazdálkodás annyiból sikerült, hogy az Örömóda valóban megkoronázta a művet – de az előzményből nem következett eme kiküzdött boldogság (vagy legalábbis nem következtesen). Hollerung Gábor fáradhatatlanul lelkesítette az előadókat. A pregnáns-ritmikus profilt tartotta a legfontosabbnak, s pontos ütései szinte szuggerálta a nagy apparátus együtt-lélegzését. Igenám, de nem mindenki ért rá felélni – s amikor sokan nem néztek fel, bizony, elbeszéltek egymás mellett a szólamok (olyankor is, amikor egymástól kellett volna átvenniük a szót, vagy épp érzékeny moduláló fordulatot élhettek volna meg). Másként szól, ha mindenki együtt építi fel a kompozíció monumentális hangzó épületét, s más lesz a végeredmény, ha mindenki beadja a közösbe a saját szólamát. Néha ez utóbbi történt (amiben kétségkívül része lehet annak, hogy a próbákon nagyobb intenzitással a Gyöngyösi-szimfóniával foglalkozhattak). Sajnos, a zeneileg igényes karmesteri munka mellett a próbák folyamán nem mindig juthat kellő figyelem a látványnak. A koncerten elnéztem a hegedűsöket: többen úgy ültek, úgy tartották hangszerüket, hogy nyilvánvaló volt, itt szó sem lehet érdemi fokozásról. Mintha csak markíroztak volna, néha jelzészerű dinamikai váltásokkal éltek. Volt halk és volt hangos, több árnyalatban is; de nem volt meggyőző intenzitása hangoknak, hangfűzéseknek (dallamoknak tematikus funkcióban vagy épp melodikus ellenszólamként). Mindezt úgy szólta, hogy az embernek kedve lett volna azt mondani, hogy „ígéretes, akkor most mégegyszer, de ezúttal: hanggal!” És ha próbán így játszanak, bizonyára többször lekopogja a karmester, az együtt-játékot pontosító szándékkal. (Ami együtt volt, a quasi recitativo, az pedig zeneileg nem sikerült meggyőzőre!) Beethoven persze szavatolja a sikert (vissza is lehet élni ezzel). A mostani előadásnak akkor van meg a haszna, ha nem úgy élnek meg a játékosok, hogy „már játszottuk, tudjuk”, hanem azzal a vággyal, hogy mi-

után „a hangok már megvannak”, megtöltsék kifejezéssel, azaz, a sajátjuknak érezhessék.

Egy megjegyzés: ha a kórus végig tudta ülni, talán megtehették volna a szólisták is. És még egy: jó, ha a pódiumon otthon érzi magát valaki, de ettől még nem kell feltűnő látványossággal „lemozogni” a zenét, mert a hallgatóban felmerülhet annak gondolata, hogy netán unaloműző pótcselekvés? A szoprán szólista fegyelmetlenségére vall, ha helyben-táncikal, dobálja magát, amikor nincs énekelni valója – mintha feszegető ovisokat akarna aktivizálni. Aztán alig tudjuk elhinni átlényegülését: amikor megszólal, szopránja lebilincseli a hallgatóságot.

(Ha valaki nekem szegezné a kérdést: mi más tudtam volna elképzelni a második részben, nem kellene gondolkodnom a válaszon. A Vox Fortissima profiljába nyilvánvalóan „beférf” például Vajda János Miatyánkja, amit a szerző 60. születésnapja tiszteletére, bérleten kívüli koncerten oly emlékezetes sikerrel adtak elő. Hadd részesülhetett volna abból az élményből a bérleti közönség is! Bízunk a törzsközönségben; abban, hogy megbízik a zeneigazgató ízlésében, műsorpolitikájában!)

Zuglói Filharmónia 2009. november 22.

Olyan koncertet hallhattunk a (Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus) ifjúsági bérletsorozatában, amely méltán formált jogot a felnőtt-közönség érdeklődésére is. Az ifjúságot szólította meg a műsorválasztás, amely könnyen befogadható (ám korántsem könnyű) darabokat kínált. A harangok című Rahmanyinov-kompozíció szerepelt az első részben (Szabóki Tünde, Molnár András és Anatolij Fokanov szólójával), majd Rózsa Miklós műveiből állt össze a második rész programja (Hegedűverseny Liener György szólójával), majd részletek a Ben-Hur zenéjéből. Az est karmestere Dénes István volt.

Napjainkban divatos a párbeszéd (beszélgetős) műsorvezetés – talán ezzel is magyarázható, hogy a műsorvezető Zelinka Tamás lehetőséget adott a karmesternek is, hogy szóljon a művekről. Eltekintve attól, hogy a közönség szívesen veszi, ha a karmester „megszólítja”, nem sok haszna volt ennek a mikrofon-váltogatásnak. Az 55 éves István Zenekar (rendszeres) közönségét aligha kell megnyerni a zenének. Szeretik, értően hallgatják, s mivel nemcsak „tücsök”-zenekarral gondoskodnak az utánpótlásról, hanem a prücsök-közönséget is rendszeresen ellátják érdekes hallgatnivalóval, nézőteret többgenerációs hallgatóság tölti meg. Nekik feltétlenül minőséget kell adni (más sorozatok keretében Solymosi Tari Emőke szoktatta őket hosszú évek óta nívós műsorvezetéshez). A karmester klubdelután-sekélyű,

párszavas bevezetői ezúttal üres formalizmusnak hatottak. (Nem tűnt spontánnak és őszintének a kétségkívül hatásadás szándékkal kivitelezett helyből-magasugrása sem, a filmzene egy pontján.)

Az István-produkciók sohasem csupán az elkészült műsorszámok előadásának alkalmát jelentik, hanem a hallgató úgy érzi: bekapcsolódhat abba az áramkörbe, amely áthatja az intézmény(ek) életét. A program is többnyire olyan, ahol a befektetett munka csakhamar meghozza eredményét, a siker feledtetni a fáradozást. (Igaz, néha korántsem méretarányos a teljesítménnyel – de a szerető figyelem megnyilvánulásaként remélhetőleg nem teszi elbizakodottá az előadókat.)

Monumentális zenekar foglalt helyet a pódiumon – hogy mennyien vannak a „rendes” tagok, s kik a kisegítők, aligha lehetett volna észrevenni. Egységes vonóskar, a fontos szerephez jutott rezesek és ütősök lelkesedése – olyasmiről, ami önmagában is színvonalas produkciót sejtet. És a kórus csodája: fegyelem, bármiféle drill nélkül (A Rahmanyinov-mű közben csak a szólisták sutyorogtak röviden).

Legtöbbször Záborszky Kálmán vezényli a koncertjeiket – most kiderült, nemcsak az összeszokottság számlájára írható a fegyelmezett/figyelmes zenélés: Dénes Istvánnal is tartották a kontaktust. (Más kérdés, hogy a MüPa helyszíni próbája nem volt elégséges, hogy észrevegyék: ilyen elrendezéssel a bőgők inkább csak látványként reprezentálnak.)

A nagylétszámú kompozícióknál két oldala van az éremnek; az Istvánosok nem a sumákolást választják (számítva a pult-társ aktivitására), hanem mindenki igyekszik teljesíteni. Rózsa Miklós Hegedűversenye annyiból jelenthetett nehézséget számukra, hogy kisléptékben is gyakran változtak a hangszínrányok. Sűrűbben váltakozott az egyes hangszercsoportok funkciója az adott formarészben, s az áttört szerkesztés következtében differenciáltabb hangzást kellett kialakítaniuk. Ilyenkor kamatozott Dénes István zeneszerzői felkészültsége: értő partitúra-olvasása nyomán biztos támpontokat tudott adni az arányos formarészek kialakításához. A nagylétszámú vonóskar számára fokozott nehézséget jelent a szólistával való együttjáték, ha az adott tempón belül jelentős az agogika. Bármilyen kicsivel lassabban is reagál a szólista játékára a kísérő együttes, feltűnik a „sleppelés” – szerencsére a nagy múlttal rendelkező szólista képes megkönynyíteni partnerei munkáját. Liener György nemes tónussal játszik, előadásával képes komolyan vetetni a mű plakát-evidenciájú fordulatait is (hogy – miként Dénes István felvetette – ilyen lehetett „volna” Bartók III.

hegedűversenye, jóérzésű hallgató a sci-fi világába utalja...).

Fiatal előadók, megcélzottan ifjúsági közönség – helyénvalónak tűnt a bombasztikus befejezés a Ben-Hur nyitányával, s A harci szekerek bevonulása című részlettel (ez utóbbi hatásos ráadásnak is bizonyult, hogy felvillanyozott közönség köszönje meg az estet, s várja a folytatást). A szinte teltházyi érdeklődés pozitív visszajelzés: a hallgatóság értékeli a korai (18 órai) kezdetet – így aztán nem kell az órát nézni a zárózámmal, s felpattanni a záróakkord elhangzásakor. Lecseng a hangzás – és van idő, hogy az élmény is lecsengjen a hallgatókban.

Telekom Szimfonikus Zenekar 2009. november 25.

Még régi nevén kezdte meg „Bach és a 20. század” című sorozatát a magyar Telekom Szimfonikus Zenekar. A Thália Színházban rendezett estjük műsorát Britten, Petrovics Emil és Bach műveiből állították össze. Aki keres, talál – indokokat, hogy mi-mivel-hogyan függ(het) össze. Az összprodukció, Takács-Nagy Gábor vezényletével, felemásra sikeredett. Mindez írható részben a teremakusztika számlájára (az előadók sem érezték át igazán a koncert-léggört: bevonulásaik már-már próbáléggörre emlékeztettek). A kisszámú vonósegélyt foglalkoztató Britten-művek (Simple Symphony, valamint a Preludium és fuga) koncerten ritkán hallhatóak, megszólalásukat ezért érdeklődő figyelem kísérte. Szinte ismeretlen művek esetében (amikor nincs, vagy alig van hasonlítandó élmény) még nagyobb az előadók felelőssége; pontosabban: ilyenkor a mű iránti felelősségük nagy. Merthogy, a hallgató önkéntelenül is egyenlőséget tehet a kompozíció és annak felcsendülő hangzása között. Takács-Nagy Gábor – divatos túlzással élve – mindent tud a zenéről. Meg is akarja osztani tudását a hangszerekekkel, épp ezért olyan mozdulatokkal irányítja játékukat, ami a „dörzsölt” hallgató számára afféle megjelenített műelemzés (néha szinte nagyító alatti!). A póbfolyamat idején kétségtelenül hasznos analitikus szemlélet azonban a végeredmény létrejöttékor is uralkodó. Ezzel menthető, hogy az intellektuális áttekinthető-áttetsző, formailag kontrolláltan felépített tételek a befejezetlenség érzetét keltették. Az akusztikus kontroll „sminkje” hiányzott; mert érthető-logikus a fokozás, ám hatását lerontja, ha kisiklik egy-egy vonó, s jó, ha nincs agyonvibrálva a zenei szövet, ám aggasztó, ha nemcsak karcsú, hanem esetenként ványadt. A hang szépségének az igénye hiányzott – a mérleg másik serpenyőjében viszont ugyancsak sokat nyomott a latba az, hogy a

tételek (fanyar) humora remekül kifejezésre jutott a nyitó-műben. Azon lehet elmélkedni, hogy a remek stílusgyakorlatok mennyire jelentősek az életmű egészében – mindenesetre, a fiatal komponista technikai felkészültségének meggyőző bizonyítékai. A zárószám, Bach C-dúr szvitje sem „lakta be” kényelmesen a hangzástert.

Az est legnagyobb élményét kétségkívül Petrovics Emil Zongoraversenye jelentette. Bogányi Gergely olyan szuggesztíven, stílárú bizton-sággal uralta a játszánivalót, hogy ebben az esetben aligha merült fel annak a kérdése, hogy „mi szólal meg” a partitúrából. Aki netán most találkozott először a művel, megtapasztalhatta: a versenymű műfaja korántsem historikus, letűnt jelenség. A változatos karakterek mindvégig lekötötték a figyelmet, s a Petrovics-zene egyik fő jellemzője, a markáns ritmikus profilok kialakítása, ezúttal sem tévesztette el hatását. Azt viszont nem hallgathatjuk el, hogy a zenekarral való együtt-játékot korántsem érezhettük dinamikai arányaiban kiegyenlítettnek. Főként olyankor tűnt fel ez, amikor dialogizáló, vagy épp reflektáló kapcsolat van a szólista és az együttes között. Mindenesetre, brillírozott a szólista, és – néha talán túlságosan a háttérbe vonulva – felkészülten kísérte játékát a zenekar. A hallgatóság, a létszámmal fordított arányban lelkesedett; aki eljött, nem bánta meg! Őszintén sajnálom, hogy azok a döntéshozók, program-alakítók, szervezők, akik sokat tehetnének a hazai szerzők nagyobb játszottságáért, nem voltak jelen: az őszinte tetszésnyilvánítás hatására talán csökkennének kételyeik, s aggályaik, hogy kell-e, mennyi kortárs-mű a közönségnek. Aki nem jut hozzá (márpedig laikustól ne várjuk el, hogy erőfeszítéseket tegyen zeneismerete fehér foltjainak felszámolására!), nem is sejtí, mitől fosztja meg magát. Többek között attól a sikerélménytől, hogy kiderülne: semmi ördögöség nincs a kortárs-termés legjavában. De hogy mi a legjava, az a gyakorlatban derülhetne ki – ezt a „selejtezőt” nem lenne szabad kihagyni!

Budafoki Dohnányi Zenekar 2009. november 29.

A megérthető zene című „családi hangversenysorozat” 2. matinéjának szervezői tanultak az első hangverseny tapasztalataiból (s a közönség is); az Olasz Intézetben immár otthonra talált Hollerung Gábor „karmesteri magyarázattal” kísért hangversenye. Hommage a Somogyi László ajánlást kapott „A tébolyult rend” című program, ahol Bartók Concertójának gondoskodott (további) értő hallgatókról az (ismeretterjesztő) előadóként is meggyőző dirigens. Pszichológiailag is remekül volt felépítve: néhány szó Somogyi Lászlóról, hogy azok is

megtanulják nevét, valamiféle képet tudjanak maguknak alkotni róla, akik korábban semmit sem tudtak róla; tanulságos, részben példázatértékű történetek, anekdoták – s máris a zenére irányul a figyelem. Hollerung nagymester abban, hogy közérthetően adjon át lényeges zenei ismereteket, így egészen bizonyosra vehető, hogy minden hallgatójához közelebb került a Bartók-mű. Nem használ szakzsargont, szemléletes példákat hoz, s a lényeges mozzanatoknál zenével illusztrál. A Budafoki Dohnányi Zenekar az illusztrációkra is felkészült, a kiragadott részletek a későbbiek folyamán a műegészben is ráismerhetőek voltak.

Elmondása szerint Hollerung legtöbbször olyanoktól tanult, akiknek konkrét elképzelései voltak, számára akár a megfellebbezhetetlen „így kell” is elfogadható gesztusnak tűnik. Persze, mint mindenki, aki a számára fontosat akarja plasztikusan közölni, túloz – ám e túlzások iránya még a laikus hallgatót is biztos irányítúként vezeti. A bevezetőt nem szívesen nevezném ismertetőnek, ez utóbbihoz tapadó kellemetlen felhangok, emlékek miatt; előadásnak inkább, már ami az átgondoltságát illeti – de többnek tartom, mivel korántsem elégszik meg a tudásanyag megosztásával, hanem érzelmileg is próbál hatni a közönségre. Sikerral.

A második részben kamatozott az első rész haszna: vágni lehetett a csendet – s ez korántsem a közöny, unalom léggörét sejtette. Nem titkolom: visszaéltem „helyzeti előnyömmel”, s a szemem sarkából lopva a közönséget pásztáztam. Az értés megannyi apró jelében gyönyörködhettem, a felcsillanó tekintetekben egy-egy korábban kiragadott részletnél. A szellemi gazdagodás apró jelei ezek, ki-ki begyűjtött magának további tudás- és élményanyagot. Ez azért rendkívül fontos, mert (képletesen szólva) szabad vegyérték-karokat szabadít fel a hallgatókban: remélhető, hogy lesz, aki még keresni is fogja az alkalmat a Concerto újrhallgatására, az pedig egészen biztos, hogy kínáló lehetőség senki se fog kihagyni. Hatványozódni fog ily módon a tudás (műismeret), s lassan akár az interpretációs nüanszokra is rányílik a fül.

Felkészült együttesnek tapsolhattunk őszinte lelkesedéssel: a játékosokról elmondható, hogy teljes jelenléttel vettek részt a mű megszólaltatásában. Nem csak az szólalt meg, amit ott és akkor kért mozdulataival a karmester, hanem érezhetően átgondolt-kidolgozott produkció került közönség elé. Sok múlott a mélyvonósokon; a legegyszerűbb kísérő formulákat is úgy formálták meg, hogy nyilvánvaló: nemcsak szólamukat játszották le, hanem tudták, mit kísérnek. Ez a fajta belülről jövő aktivitás, amikor a hangszeresek tényleg játéko-

sok (nem a feladatok megoldása köti le figyelmüket, s nem is pusztán munkavégzőként könyvelik el tennivalójukat), megkönnyíti a hallgatói érdeklődést. A zene bizonyos értelemben beszédszerű lett, olyasmit közöl, amire érdemes odafigyelni, közel hozta a hallgatósághoz a bartóki muzsikát. Élő-eleven koncert-előadás tanúi lehettünk, amiből akár live-felvétel is készülhetne. A továbblépés útja azonban az lehetne, hogy az immár szeretett (és megszerettetett) művet olyan piedesztálra emeljék, ahonnan nagyobb sugarú körben tudja kifejteni hatását. Stúdiófelvételekre lenne szükség, ahol az átélt élmények megőrzésével, ugyanakkor az esetlegességek kiküszöbölésével örökíthetnék meg ezt a produkciót. Fontos ez a mű a karmesternek, s előadása a zenekarnak is szívügyévé vált. Mérföldkőnek tekinthető – már csak ezért is – a zenekar történetében.

MÁV Szimfonikus Zenekar 2009. november 30.

Kedvező helyszínválasztásnak tűnt, hogy a MÁV Szimfonikus Zenekar új koncertterme a Budapesti Operettszínház lett, az egymást követő estek rendre nagy sikert aratnak. Üde és életerős a hangzás, a dinamikai skála széles, olyan muzsikálást hallunk, amelynek hangulata sokáig elkíséri a hallgatókat. Az Erdélyi Miklós bérlet 3. estjét a mexikói Carlos Miguel Prieto vezényelte, akivel már korábban is játszottak. A műsor megint kedvezett a hegedűmuzsika barátainak: Weber Eurymthe-nyitányát követően Baráti Kristóf szólójával Bruch Skót fantáziája csendült fel, Rimszkij-Korszakov Spanyol capricciójának hegedűszólóját viszont a koncertmester Bodor János szólaltatta meg. A hatásos felépítésű program Ginastera balettszvitjével (Estancia) folytatódott, majd kubai muzsikával ért véget (Danzon No. 2.). Mivel – a színházi gyakorlathoz alkalmazkodva – 7 órakor kezdődnek az operettszínházi koncertek, mind a szólistának, mind a zenekarnak a ráadászámát boldogan fogadja az idősebb (és tömegközlekedő) hallgatóság. Schubert Erlkönig ördögien virtuóz hegedűletéte elsősorban azok elismerését vívta ki, akik ismerik az eredeti dalt (meggondolkodtató, hogy illett-e a szólistikus remekelés után, kétségkívül kevésbé fölényes biztonsággal. A zenekari ráadás, funkcióját tekintve, egyszerű „külső bővítés” volt, barátságos gesztus, nem több.

A nyitány a bemelegítésnek esett áldozatul, a Skót fantázia viszont az igényeseket is kárpótolta. A Junior Prima 2009 díjazottjai közé tartozó Baráti remekelt, a mű adott pillanataiban kiaknázta a zenében rejlő humor lehetőségeit is. Játéka vélhetően inspirálta a vonóskart; a szólamok egységes-szép tónussal szóltak. A

hárfaszólo a II. tételtől hatott meggyőzően, a fuvolás mindvégig kitűnő teljesítményt nyújtott. Rimszkij-Korszakov Spanyol capricciójá méltán kedvelt koncert-darab: az ötletdús hangszerezés annyira gazdag színekben-árnyalatokban, hogy akkor is elkápráztatja a hallgatóságot, ha némelyek bennmaradnak a partitúrában. Bodor János salaktalan-szép tónussal játszotta szólóját; de a megformálás, a megtervezett szabadság megjelenítésével adósunk maradt. A balettszvit impulzivitásával, dinamikájával hatott lehangolóan – aki változatosságot várt, az egy idő után feltérképezhető ritmikus-metrikus patronokra könnyen ráunhatott. A Marquez-tánc a karmester „jutalomjátéka” lehetett, amikor hazája zenéjéből adott ízelítőt.

Prieto energikus, inkább egész testével, semmint pontos ütéseivel vezeti az együttest. Lelkesít, felszabadít – az árnyalás viszont nem tartozik erősségei közé. Amikor plakát-hatásosságra van szükség, elemében van – a finom ecsetvonásokkal nemigen pepecsel. Könnyen belopta magát a közönség szívébe keresetlen szavaival – az egyéniségéből áradó derűnek köszönhetően oldott légkört árasztott. Kevés feszültség és sok-sok szín, kavalkád – ez maradt meg emlékként, és a Skót fantázia.

Budafoki Dohnányi Zenekar

2009. december 9.

Az Olasz Kultúrintézetben a Budafoki Dohnányi Zenekar idei utolsó hangversenyének műsorán Mahlertől A fiú csodakürtje ciklus 11 dala, valamint Brahms IV. szimfóniája szerepelt. A gondosan előkészített est méltán talált zajos fogadtatásra. Gádor Ágnes nyersfordításában kézhez kaptuk a Mahler-dalok szövegét, a világitás jóvoltából akár fordításból követe is lehetett hallgatni a művet, s rövid bevezetőismertető hangzott el mindkét rész elején.

E helyszínen immár otthonos a zenekar – talán túlságosan is. Néha már-már mintha megfeledkeznének arról, hogy koncert van, nem pedig próba. A dobogó (régii iskolai emlékeket idéző szó): pódium, ahol a viselkedésnek vannak íratlan szabályai. Korántsem a katonás rendet hiányolom, de a bevezető alatti traccsolás aligha ildomos – ráadásul, a figyelő (!) hallgatóság szeme előtt. Az is legfeljebb amatőr-együtteseknél megengedhető, hogy az előadók (más szóval: zenekari művészek) rendre pásztázzák a közönséget, netán, szemmel-geisztusokkal kommunikálnak. Merthogy nem ártana, ha a művekre való „rákészülés” időben megkezdődne. Azért érdemes erre szót vesztegetni, mert attól kezdve, hogy felcsendül az első hang, olyan produkciót hallunk, amit érdemes komolyan venni – erényeivel és hibáival együtt.

A Mahler-dalokat Sharon Rostorf és Massányi Viktor énekelte. A zenekari kíséretre – hála Hollerung Gábor szuggesztivitásának – aligha lehetett panaszkodni. Az izraeli szoprán remek választás volt a Mahler-dalokhoz: ösztönösen érzi azokat a rebbező érzéseket, amelyek oly kiismerhetetlenné és számlálhatatlan fénytörésben szikrázóvá teszik a szerző zenéjét. A dalszövegek atmoszféráját felerősítő zenei gesztusokra mindig rátalált; korántsem szólama felől közelítette meg a dalokat; duettekben partnerével kommunikálva, de a zenekari kísérettel csak passzívan együttműködve. Őt épp ezért elragadhatta egy-egy nagyobb felületre kiterjedő metrikus gesztus – ilyenkor szinte másodlagossá válik a hallgatónak a szöveg; pedig szöveg-értési problémára nála aligha panaszkodhatunk. Azért érdemes ezúttal hosszabban időzni az énekes-teljesítményeknél, mert más-más feladat elé állították a zenekart. Massányit kísérték, Rostorffal viszont volt módjuk kamarazenei érzékenységgel együttműködni. A változatos zenekari szöveg színei sokkal élénkebbek, ha létrejön az az ideálisnak érzett hangzási arány, amit pontos előadói utasításokkal sem a kottába bejegyezni, sem dirigensi mozdulatokkal navigálni nem lehet. Sok ilyen szép pillanatnak lehettünk tanúi. És nem csak azért, mert a közel ülő látta is a muzikusokat; de másként szól az a hang, amelynek exponált indítására rákészsül a szólistikus dallamot játszó muzikus. Az ilyesfajta aktív figyelem a biztos szólamtudásnak és az alapos-mély műismeretnek egyaránt jele. A dirigens is megkülönböztetett figyelmet szentelt a mélyvonósoknak, de aktivitásuk, a kíséretet is megformáló játékuk az egész est folyamán: elismerésre méltó.

A Brahms-szimfóniában azonban szembesülni kellett korántsem egyszeri-egyedi problémával, nevezetesen a vonóshangzás igénytelenségével. A Dohnányi Zenekar játékának erőssége a világos formai tagolás, a tematikus anyagok karakterizált megjelenítése. Ez sokmindenért kárpótolhat, hosszú távon azonban megkerülhetetlen feladat a vonós-szólamok minőségi javítása. Elsősorban a hegedűknél tűnik ki, hogy a hangoknak nincs „testük”, hasonlóképp, lineárisan kiterítve, a dallamokat is a pontos-markáns kezdet és a pregnáns végződés „jelöli ki”. Ami közte van, mint-

ha mellékes lenne – márpedig a zenei folyamatokban az időbeli „út” nagyonis hangsúlyos! A hegedűsök mintha mindenkor tartalékról gondoskodva játszanának, tehát praktikusán gazdálkodva erővel-energiával. Ez önmagában nem lenne baj, de ha legfőbb szemponttá ez a „túlélés” válik, akkor az nagyon meg fog hallatszani. Olyankor tűntek fel legjobban ennek előjelei, amikor például a prímzólamnak kísérennie kellett volna – ahelyett energiatakarékos ellenszólamot hallottunk. Az intenzív szellemi részvétel hiánya olyankor tűnt fel, amikor apró motívumok válaszoltságából folyamatnak vagy felületnek kellett volna kialakulni – ehelyett egy elegáns ping-pong adogatást hallhattunk: itt a motívum, ott a motívum. Általánosságban pedig a kiénekelte szép hangok füzérét hiányolom leginkább.

Hollerung Gábor irányításával rendre hatásos produkciók születnek. De aligha lehetünk biztosak abban, hogy a hatás visszafelé is működik; a születő produkció nem múlik el nyomtalanul az előadók életéből. Nyilvánvaló, nincs olyan zenekar, ahol mindenki egyforma mértékben éli meg a szereplést, az egyes műveket. De bármely zenekar teljesítményét rontja, ha néhány tagja kizárólag sport-teljesítményként fogja fel szólama eljátszását – még akkor is, ha kevés hibaponttal teszi.

Nemzeti Filharmonikusok

2009. december 10.

Nem kevesebbet, mint a mérhetetlen mérhetőségét köszönhetjük Thomas Zehetmairnak, aki a Nemzeti Filharmonikusok Brahms-Csajkovszkij koncertjének szólistája és karmestere volt. A műalkotások és az előadóművészek „mérésére”, különböző szándékkal és céllal, többféle módszert kitaláltak. Brahms Hegedűversenye olyan váratlan lehetőséget kínált a hallgatóknak, amely egészen kivételes élménnyé avatta az estet. Bizonyára része van ebben annak is, hogy „nem ezért” mentünk a koncertre. Az utóbbi időben rendszeresedett „is ajándék” ezúttal rövid vetítés volt, próba-percekkel, a szólista-dirigens mondataival, s az est koncertmesterének, Koppándi Jenőnek kedves-keresetlen szavaival. Szokatlan, s nem könnyű karmester nélkül játszani a Brahms-koncertet, de ilyesmi.

Aztán jött a csoda – pontosabban, fokozatosan uralva el a termet. Az indítás: semmi különös, hallottunk pontosabb kezdést is, markánsabbat. Zehetmair mozdulatai furcsák, a vele muzsikálók szempontjából minden bizonnyal informatív, a zenekari bevezetés szép tónussal szól. Aztán belép a szólista, játszik, s viszonylag ritkán van módja dirigensként be-

avatkozni a zenélés folyamatába. A hangzás alapján: nem is hiányzik. Mindazonáltal, nem kell semmiféle zenei előképzettség, hogy bárki meggyőződjön arról: a romantika zenekarához szükséges a karmester. Nem ellentmondás ez – ugyanis éppen arról van szó, hogy olyan zenekart, mint a Nemzeti Filharmonikusok, a romantika korában még a legmerészebb fantaszták sem tudtak volna elképzelni. Miről is van szó?

Nézzük először a vonóskart! Nagylétszámú együttes, melynek minden szólama elképesztően homogén. Egy-egy testként működik minden szólama, ugyanakkor, egy nagyobb egésznek képlékenyen összerendezett részei. (Hogy képlékenyen, az rendkívül fontos: mindig az adott játszánivaló határozza meg az arányokat.) Ez nem csak a szólamvezetők érdeme, hanem valamennyi résztvevőé, akik teljes felelősséggel vettek részt a harmonikus arányok kialakításában.

Gyakran könnyen rábólintunk, igen, a Kocsis zenekara. Így igaz – de ezúttal bebizonyosodott, hogy Kocsis szigorúan vigyázó jelenléte nélkül is remekül működik az általa magas mércéhez szoktatott együttes. (Régi igazság, hogy a tanításhoz kettő szükséges, a tanító és az, akit tanítani lehet!)

Thomas Zehetmair kompromisszummentesen muzsikált; nyilvánvalóan nem kényszerből vállalta fel a kettős szerepet, hanem úgy érezte, képes megvalósítani így is a hangzás-élményét. Ezzel a zenekarral: sikerült.

Ami egészen kivételes élményt adott: a zene szabad áramlása. A szólista belelendülő játékával is mindig együtt volt a zenekar (ez akkor is igaz, ha becsúszott egy apró hiba). Nemcsak hogy kísérték (ami óhatatlanul magába rejti a követés gesztusát), hanem szinte eleve megteremtették számára azt a hangzó környezetet, amelyben magától értetődővé váltak az apró tempó-módosítások. Az ember nem is tudja, mitől lelkesedjen jobban; a cadenzát előkészítő szakasztól, vagy attól, hogy a változatos hangszerelés, az áttört szerkesztés kristályszerkezetként jelent meg.

Nézőtérrel csak tippelni lehet: emberfeletti teljesítmény így játszani, rendszeresen aligha vállalkozna ilyenre előadó. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a „kettőn áll a vásár” mindkét résztvevője a helyzet magaslatán állt. A remek muzsikusoknak aligha esett nehezükre a szólista elképzeléseikhez való alkalmazkodás. És ez egyéni muzsikus-kvalitásaikat is minősíti; mert miközben munkájuk a különböző karmesteri elképzelések megvalósítása, nem vesztették el saját kreativitásukat, s amikor szükséges, mozgósítani tudják.

Ha valaki a leglényegesebbet akarná meg-

tudni arról, hogy milyen a Nemzeti Filharmonikusok „emberanyaga”, a Brahms-hegedűverseny felvételét javasolnám legfőbb információjént.

És milyen a véletlen: épp ekkor ötlött szembe a műsorismertetőn az együttes szlogenje: komolyan zenélünk. S míg máskor már-már bosszant a sok (akár poénos, akár hangzatos) mondás, most meggyőződéssel bólintottam rá: bizony! Murphy persze dolgozott: a III. tételben úgy elhangolódott a szólista hegedűje, hogy le kellett állni tétel közben, újrhangolni. (Ráadásként aztán megkaptuk egészben is a tételt.)

Míg az első részben az interpretáció kínált elsődlegesen megfigyelnivalót, a szünet után passzív zenehallgatásra kínálkozott lehetőség, ismerkedve Csajkovszkij ritkán hallható I. szimfóniájával.

MÁV Szimfonikus Zenekar 2009. december 14.

Magyar szerzők műveiből állította össze a Lukács Miklós bérlet 3. estjének műsorát a MÁV Szimfonikus Zenekar. Takács-Nagy Gábor vezényletével Dohnányi: Rurália Hungaricája, Weiner: II. hegedűversenye, Bartók-tól a Kossuth – szimfóniai költemény és Kodálytól a Galántai táncok szerepelt. Az est szólistája Szalai Antal volt. Szomorúsan örvendezem: voltaképp elszomorító, hogy koncertéletünkben ritka jelenségként kell üdvözlőnk az ilyen – mint a gyakorlat is mutatta – hallgatható-szerethető programokat, ugyanakkor felcsillan a remény: tudatos közönségneveléssel le lehet bontani az értetlenségéből adódó falakat...

Takács-Nagy kedves gesztusa, hogy rendre megszólítja a közönséget; jóllehet, van pároldas ismertető, valamennyi műsorszámról mond néhány szót. Pedig korántsem showman-alkat; nem a szereplésvágy hajtja, hanem nyilvánvalóan a felcsendülő zenét akarja „környezetbe ágyazni”, tehát, oly módon tenni élménnyé, hogy megmaradjanak az emlékezetben. Kétségtől mentes gyakorlat.

Hallható eredménye van annak, hogy Takács-Nagy már néhány éve foglalkozik a vonóskarral, a hangzásminőség kétségkívül megváltozott. Sokkal gazdagabb a tónusok világa, a dinamikai skála, s mintha a zenekari játékosok gondolkodása is fokozatosan módosulnak. Jól érvényesült mindez olyan darabokban, ahol a vonósok meghatározó szerepet töltenek be. Ugyanakkor, még mindig érződik időnként valamiféle „nehézkedés”: vannak részletek, amikor hirtelen rövidzárlat áll be, s egymásik szólam kívül marad a közös zenei gondolkodás határain. Mivel Takács-Nagy mindig élsősorban a karakterekre koncentrálni, új

formarésznel általában helyreállnak a korábbi erőviszonyok. Érdekes, hogy amíg egész vonóskaron belül öntudatosan megtalálják helyüket a szólamok, áttörtebb szerkesztésű részekben nem alakul ki összhang. A Rurália Hungaricában például kísérő funkcióban a prímszólam szinte párhuzamosan „eljátszott” a kísérvonal mellett – a szólamra koncentrálni ugyan együtt is voltak, ám mégsem alakult ki erőviszony a játékosok között. Hasonlóképp, a Galántai táncokban a szinkopált ritmusoknál feszültségmentes maradt a hangzás; szinte még pontatlannak is éreztük a szólamokat, amiért nem a konok-lüktető „egyekhez” képest jöttek, mintegy erőfitogtatva, a „hangsúlyeltolódásos” formulák. A szuggesztivitás működésének számlájára írható, hogy vegyesen sikerültek a parlando-rubato érzetű részletek. Takács-Nagy szuggerál, a háta közepén is érezzük az agógikai elképzeléseket, ám ezen érzetek megvalósításának irányítása néha igencsak szükséges lenne. A kezdetekről van szó. A dirigens varázsolni akar – de a fűvósoknak bizony kell a levegő a hangindítás előtt! Fűvós-dallamoknál maximális gonddal törődik a hangzó környezetről, arányokról – néha olyannyira belefeledkezve a zenébe, hogy instruáló mozdulatokkal marad adós. S bár több csúnyán szétszaladó vonósdallamot hallottunk, a gesztus egyértelmű íve-szándéka feledtette a pontatlanságokat. Az mindenestre nagy öröm, hogy a szólam mechanikus lejátszásának szándéka csupán pillanatokra kísért.

Weiner fisz-moll hegedűversenyét hallgatva, erősen érződött a mű kamarazenei fogantatása (fiatalkori hegedű-zongora szonátája átiratáról van szó). Hogy mennyire kamarazeneről van szó, mutatja, hogy a szólista, aki korábban már hangfelvételt készített e műből, kottából játszott. Szalai Antal gyönyörű tónussal játszik, technikailag problémamentes – olyannyira, hogy még a virtuóz részeket is szinte magától értetődőnek tekinti. Puritán előadásban játszotta a művet, nemcsak indulatilag, de érzelmileg is visszafogottan. A hallgatóra bízza, miben gyönyörködik, nem akarta vezetni. Így elsősorban színek, árnyalatok maradtak meg, a scherzóban elsuhanó tündérdallamok, s emlékezetes a virtuóz cadenza. Külön köszönet illeti a művészt, amiért ráadásnak nem „ráadászámmot” választott, hanem Bartók Szólószonátájának nyitótételét. S játszotta ezt olyan felelősséggel, mintha a műsorhoz tartozott volna (s ennek következtében, azzá is volt!).

Az est csúcspontját a Kossuth szimfónia jelentette; itt tudott legteljesebben kibontakozni a zenekar. Öröm volt hallani, ahogyan minden hangszeres aktívan vesz részt a jól karakteri-

zált szakaszok megszólaltatásában. Itt nemcsak különbségeket hallottunk, hanem ellentéteket, kontrasztokat, egyáltalán, érződött a mű dinamizmusa.

A népzenei emlékek, idézetek megtalálták helyüket a kompozíciókban, sohasem tűntek erőltetettnek, idegen testnek – ugyanakkor, valamiféle fogódzót kínáltak a hallgatóságnak, felbukkanásukkal mindegyre aktív zenehallgatásra ösztönözve a közönséget.

Az összességében bágyasztó első rész után jölesett a mozgalmasabb második rész – s reméljük, hogy a bérletes közönség e műsorral is meglegedve távozott.

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

2009. december 15.

„Le a kalappal, uraim, karmester van jelen” – a Schumann-idézet eme parafrázisát a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának december 15-i koncertje hívta életre, amikor Lukács Ervin vezényletével IV. szimfóniáját hallgattam. A műsor második részében hallhattuk, a dirigens kotta nélkül vezényelt, a zenekar pedig felszabadultan, kifejezésteljesen muzsikált. Addigra fokozatosan „beállt” a mérleg; a korábbiak során felmért „hiányosságok” és „többletek” immár ismertek voltak, s a figyelem önkéntelenül is a zenére, a játszani-valóra koncentráldott.

Kezdődött Weber: A bűvös vadász című operájának nyitányával, s korántsem reményteljesen. Ismét bebizonyosodott, hogy nincs nehezebb mint az unisono-játék. S ha a karmester nem kizárólag szigorú-precízen taktirozik, bizony, a lassú bevezetés nem tud együtt lenni. Mihelyt azonban formálnivaló melodikus anyag következett, élettel telt meg a hangzás. És a hallgató bizonyosra vehette: alaposan ismeri a művet az előadógárda, mert Lukács Ervin mozdulatai nyomán formailag felépített zenei szerkezetet hozott létre. A műismeret megmutatkozik abban is, hogy szinte bármely hangszercsoport érzékenyen kísérte a melodikus szólamokat. Persze, a hegedűszólam kevésbé pallérozott tónusát „szokni kellett” – ám a kifejezés szándéka mindig sokat javított a helyzeten!

Brahms a-moll kettősversenye ebben a szonban öröndetesen gyakran csendül fel, különböző karmesterek irányításával, különböző zenekarokkal játszik a fiatal előadóművészgárda két kiválósága, Baráti Kristóf és Várdai István. Mivel a közönség zenekaronként más és más, sokaknak nyílt lehetőségük megismerni a két Junior Prima-díjas tehetséget – s aki akár csak egyszer is hallotta játékukat, megtanulja nevüket, s keresi az alkalmat, hogy újra hallhassa őket. Együtt, vagy külön-

külön. Jó ez a zenekaroknak is – nyilvánvalóan nagy élmény játszani a hasonló kvalitású szólistákkal. S nem utolsósorban: nekik, hiszen előadásról előadásra mind összeszokottabban játszanak, s új tanulságokkal tapasztalatokkal gazdagítja őket minden újabb megszólaltatása a műnek. Őket figyelni: egészen kivételes élmény volt. Látni és hallani a két szóló-szólam együttélését, ahogyan a faktúrának megfelelően helyezkednek el, egymás megkezdett zenei gondolatát folytatva, válaszolgatva egymásnak, vagy épp szavába vágva a másiknak. Érvényesült ez a hihetetlenül érzékeny kamarazenei kidolgozottságú muzsikálás minden szinten. Az aktív jelenlét elementáris hatása azért is tudott érvényesülni, mert a nagy tapasztalatú Lukács Ervin keze alatt biztonságban érezhették magukat; tudhatták, mindig együtt lesznek a zenekarral. Megint megéltük azt a csodát, hogy egyszerre volt fontos a szólisták játéka és a kíséret; az az érzékeny drapéria, amely néha észrevétlen, máskor hangsúlyozottan irányította a figyelmet a protagonistákra.

Lassanként elmondhatjuk a Baráti-Várdai duóról, hogy mindent tudnak e Kettősversenyről – s akkor már csak rajtuk áll, hogy a partitúra további, korábban nem hallott szépségeire irányítsák a figyelmet.

Mint már korábban is többször, most is Händel különleges virtuozitást igénylő Passacagliáját adták ráadásnak. Ezúttal szerencsés tempót választottak: olyat, amelyben volt ideje a hallgatóságnak felfogni a hallottakat. Kiélveztük a már-már hihetetlen hanghatásokat, effektusokat (vonósjátékban járatások a játéktechnikai kihívásokat is) – és közben szinte belénk ivódott az ostinato-basszus, amely a variációsorozat alapját képezi.

Kétségtelen, hogy a zenekart is inspirálhatta a remek szólisták-adta élmény. És mindinkább hozzászóltak ahhoz a belső zenére figyeléshez, amely elkerülhetetlen ahhoz, hogy értően fogadják a karmesteri instrukciókat.

A szimfónia-előadásról aligha tudnék részleteket mondani: olyan bensőséges muzsikálás folyt, hogy a hallgató (lett légyen akár kritikus!) elengedte magát, hagyta, hogy körülvegyék a hangok, megmártózt bennük – s egyszerűen boldog volt a grandiózus hangzó környezetben. S miként a szabadban tett kirándulások alkalmával sem bíráljuk a természetet, hanem elfogadjuk olyannak, amilyen, szembe-tűnő szépségeiben gyönyörködve, úgy ezúttal kiiktattuk a koncepciózus interpretáció hangzásbeli esetlegességeit. Azaz, nem hagytuk magunkat zavartatni az apró (önmagukban kétségkívül bosszantó) szépséghibáktól.

S mintha csak a hálás fogadtatást akarták volna megköszönni az előadók, ráadásként

gyönyörködtető Schubert-muzsikával búcsúztak: a Rosamunda közzenéjével.

A hatás kitartott legalább a ruhatárig, ami ezúttal nem vált küzdőtérre. S aki nem is dúdolta a szívfejtőően szép melódiát, arról lehetett sejteni: még mindig zeng benne, távoli visszahangként.

Hogy visszatérjek a mindennapokhoz, azon kezdtem töprengeni, egykori nagyságok szellemes mondásaira visszagondolva: hány éves korban is születik a karmester?!

Óbudai Danubia Zenekar 2009. december 17.

Az Óbudai Danubia Zenekar karácsonyi koncertje valóban felvillantotta a közelgő szeretet-ünnepek atmoszféráját. A Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet egészen különleges légkör árasztotta el: nemcsak a hallgatók között alakult ki az a bizonyos „áramkör”, hanem hasonló működött a színpadon is. Kovács János vezényletével örömenélés folyt, s ehhez remek partnernek bizonyult a Debreceni Kodály Kórus, a Magyar Állami Operaház Gyermekkórusa, valamint a három szólista: Szabóki Tünde, Fekete Attila és Fokanov Anatolij. Ilyen ihletett koncerteket leginkább ifjúsági együttesként adott egykor a zenekar – aztán mintha feladta volna annak az igényességnek az állandóságát, amely rendszeresen ébren tartotta nem csak a munkájuk illetve teljesítményük, hanem a művészetük iránti érdeklődést.

A spontán figyelemnek az a csodálatos erőtere alakult ki, amikor másodlagosak (sokadlagosak) a konkrét részletek. Honegger Karácsonyi kantátájának egyszerűen örülni kellett; a rendre sorjázó, időnként részleteiben előbukkanó, egymásnak felelgető egyházi népelemek többsége ismertnek tekinthető (az „ismertség” szintje persze különböző), s ez a többlet-tudás méginkább a beavatottság érzetét keltette a hallgatókban.

A csendnek egészen különleges minősége alakult ki – s hogy ez nem csupán a recenzens elfogódott-elfogult érzése, az egyszerűen bizonyítható: a mű elhangzása után nem azonnal csattantak össze a tenyerek. Elhalt az utolsó hang, kiben-kiben lecsengett a zenei élmény – és csak aztán kezdődött a köszönetnyilvánítás. És ez történt a második részben is, Rachmaninov: Harangok című kompozíciója után. Vastaps nélkül – a közösséggé forrott közönség minden tagja saját tapsfűzérel járult hozzá az elismerés hangjához.

Régi korokat idéző est részesei lehettünk: nem a minőség-igény volt a teljesítmény hajtómotorja, hanem a művek életre keltésének vágya. Az ilyenre szokás mondani, hogy minden résztvevő a zenére figyelt.

Tény, hogy némely kiragadott kórusrészlet alapján nehéz lenne kitalálni, milyen nyelven énekelnek – de a közlendő mindig kétségteljesen „átjött”. A Debreceni Kodály Kórus színeiben-tónusokban gazdag énekéhez üde színfoltként társult a gyermekkar (a trombitákkal megerősítve szinte angyalkórus benyomását keltve). Honegger műve kevésbé testreszabott Fokanovnak, mint a Rahmanyinov-mű, amelyben egészen kivételes élményt adott, már-már valamiféle táncos lüktetést is kiszabadítva a partitúrából. Meggyőző volt a két magyar szólólista előadása is – lám, megvan a haszna, ha valamely művet nem kizárólag egy-kétszeri megszólaltatás kedvéért kell megtanulniuk. A zenekar érezhetően kedvvel játszott Kovács János irányításával – aki számára hasonlóképp élmény lehetett a legapróbb rezdüléseire is fogékony együttes. Röviden: ismét szépen muzsikáltak.

Hazai szimfonikus zenekarok az „Operaverseny és Fesztivál a MEZZO televízióval” szegedi döntőjében

Az első vállalkozás sikerét folytatás követte; 2009 novemberében ismét nemzetközi érdeklődés fókuszába került Szeged. Az Arnel Produkció, együttműködő partnerek segítségével ismét megmérettetést kínált fiatal énekeseknek. Ez a rendezvény meghirdetett célja – ám haszna korántsem korlátozódik erre! A Szegedi Nemzeti Színházban öt produkció 2-2 alkalommal került színre, s a kéthetes zeneünnepek gálakoncerttel ért véget.

Először két magyar zenekar vállalta a kevésbé látványos munka feladatát, idén, amikor a hazai színeket a Debreceni Csokonai Színház képviselte, háromra nőtt a számuk. A debreceniek előadásával kezdődött a verseny, David Alagna: Egy halálraítélt utolsó napja című darabjával, melynek műfajmegjelölése: lélekdráma két felvonásban, intermezzóval. A Victor Hugo azonos című regénye alapján írt szöveget az Alagna-fivérek jegyzik, a tenor főszerep nyilvánvalóan Robertónak készült. Kétségteljesen hatásos versenydarab; a férfi és női elítélt cellája felváltva elevenedik meg – ilyenén mód a 19. századi férfi és a 21. századi nő szélsőséges érzelmeit szinte párhuzamosan követhetjük nyomon. Érzelmek, indulatok, a befolyásolhatatlan életpálya végén – puzzle-darabkákká egymásutánja, a kép-kirakás teljességének reménye nélkül. Érzelmek, indulatok sorjázhatnak, a további szereplők (a lator kivételével) alig nőnek túl a statiszta-státuson. A hallgatóságot leginkább a melodramatikus, deklamáló fordulatok ragadják meg, ám hatásukhoz elengedhetetlen a megbízható zenei háttér, a zenekari aláfestés. Kocsár Balázs

mindenre kiterjedő figyelemmel koordinálta a zenekari árokból az előadást. Volt gondja az énekesekre, tudatosan megkönnyítette a belépéseiket. Nemcsak a hangszereles-adta színeket akarta kihozni a zenekarból, hanem külön ügyelt arra, hogy azok a zenekari állások, amelyek intonáció szempontjából fontosak, differenciáltan szóljanak. Maga a játszanivaló aligha jelentett kihívást a hangszereknek; a gyakran illusztratív szándékú anyag hatásos fordulatokban gazdag, melyek jelenléte első hallásra is nyilvánvaló.

Ami a zenekar számára hasznos e feladatban: nagy erővel koncentrálhattak a kifejező játékokra. Ezt tették – s minden bizonnyal nekik is részük volt abban, hogy ez a produkció kapta a közönségsdíjat. A debreceni színházvezetés kedves gesztusa, hogy a szegedi előadásokra juttatott az opera debreceni műsorfüzetéből – így a riportok-beszélgetések jóvoltából még közelebb kerülhetett a színpadi ősbemutató a közönséghez. Összességében könnyen fogyasztható kortárs-opera, a zsűri által legjobb férfi főszereplőként, a közönség által legjobb előadóként díjazott Nyári Zoltán találó jellemzése szerint: verista musical.

A Balti Operaház, amely fontosnak tekinti, hogy együttműködjön más európai műhelyekkel, teljes társulattal jött, zenekarát José Maria Florencio vezényelte. Richard Strauss operája, az Ariadne Naxosban, a zenekar erejét meghaladó feladatnak bizonyult. Legfeljebb azt mondhatjuk, „lekísérték” az énekeseket – ez viszont, ha zseniális hangszereleőről van szó, nyilvánvalóan kevés. Itt mutatkozik meg a gazdag paletta, a széles felület hátulütője: hiányzik a „mélyfúrás” gyakorlata, a valamely stílusban való anyanyelvi-szintű elmélyedés. És talán (s ez korántsem a zenekari játékosok személyes felelőssége) a zeneirodalomismeret, a szimfonikus zenekari repertoár-ismeret, ezúttal Richard Strauss zenekari műveit illetően. Az „áthallások” nem működtek – mintha valami tompító filteren tudtak volna csak átjönni, mérsékelt hatással, a sajátos arcúval rendelkező, gesztus-értékű tematikus motívumok, dallamcsírák.

Nem csoda, ha rendkívül hálás közönség jutott a következő produkciók együttesének. A Szegedi Szimfonikus Zenekar vett részt az idején két új együttes, a svájci Theater Biel Solothurn és az ostravai Morva-Sziléziai Nemzeti Színház produkciójában. A svájciak műsorán két vígopera szerepelt, Martin darabja, az Alexandre bis, valamint Ravel remeke, a Pásztoróra. Kiváltképp a kétségteljesen igényesebb feladatot jelentő Ravel-műben csodálhattuk meg az együttes zenei fogékonyságát: Harald Siegel minden bizonnyal elégedett lehetett a mozdulataira érzékenyen reagáló

muzsikussal. Annál is figyelemreméltebb ez a teljesítmény, mivel a zenekar repertoárja alapján nemigen várhattuk el ezt a stíláriasságot – győzött tehát a lelkiismeretes felkészülés és a teljes szellemi jelenlét.

Marco Tutino egyfelvonásosát, a Vitát Oliver von Dohnányi irányításával szolgáltatták meg. Miként a Martin-darab, úgy ez is magyarországi bemutató volt. Kétségteljesen összetett feladatot rótt az együttesre, ugyanis e műben megannyi stílusjátékra kellett nyitottnak lenniük. Ráadásul korántsem csupán arról van szó, hogy gazdagon rétegezett lenne, vagy eseményei több síkon zajlanának; többdimenziós, fénytörésekben gazdag mű, amelyben más-más súllyal kell érzékeltetni az életérzéseket, pillanatnyi hangulatokat, s köztük megannyi más-más fajsúlyú epizódot, vagy akár csak rövid szegmensét a történetnek. Sok és változatos tehát a tennivaló; vannak atmoszféra-teremtő pillanataik, máskor a kihangsúlyozás vagy épp az elmélyítés a feladatuk. Aligha túlzás azt mondani, lebilincselő előadás részesei voltunk (remekeltek az ostravai színház több szerepben felváltva szinte állandóan jelenlévő énekes-színészei, perfekt szólamtudáson és kamaraművészi összekokozottságon túl játékkal eleget téve a modern – zenés – színház követelményeinek is). A rendező: Telihay Péter volt.

A tavalyi közönségsdíjat a New York-i Dicapo Opera produkció érdemelte ki, idén az általuk előadott Emmeline címszereplője, az amerikai Kristin Sampson kapta a legjobb női előadó díját. Tobias Pickernek nem ez az első darabja, amelyet műsorra tűzött a Dicapo, a szlovákiai születésű Samuel Bill vezényletével. Miként tavaly, ezúttal is Alföldi Róbert rendezte az amerikai versenydarabot, melyben a Pannon Filharmonikusok működtek közre. A nőikart igényesen mozgó, sokszereplős műben a zenekarnak változatos játszanivalója van. A karmester nagyon elégedett lehetett velük, mivel az előadás során a konkrét hangzás-arányokkal nemigen foglalkozott. Megbízott a játékosokban, legfőbb feladatát abban látta, hogy kézben tartsa a szálakat, biztosítsa a mozgalmasság színpadkép és a zenei kíséret pontos összhangját. A hangszercsoportok közötti dinamikai arányokkal nem foglalkozott (akár, mert elégedett volt, akár, mert nem futotta erejéből-figyelméből) – a zenekar kissé magárahagyva is derekasan helytállt.

Nem tudni, nekik konkrétan melyik fellépés jelentett nagyobb/rangosabb feladatot, az opera, vagy a díjátadó gálakoncert, ahol viszont új zeneigazgatójukkal, Peskó Zoltánnal léphettek fel – első ízben!

Fittler Katalin

Minőségi kultúrát szolgáltat-e a Magyar Rádió?

„A magyar tömegek összessége ma sem az egyetemi szemináriumok munkaszobáiban szerzi átlagos műveltségét, hanem a néptanítók, továbbá a sajtó, a rádió, a könyvkiadók, s végül a színbázis és a mozgóképeket pergető üzemek jóvoltából. A nemzetnevelést, a tömegek szellemi továbbfejlesztését ezek a szellemi energiát tovább sugárzó állomások biztosítják. Mikor minőségi kultúráról beszélünk, elsősorban az itt felsorolt pedagógiai lehetőségek válfajaitól kell megkövetelnünk, hogy az elkövetkező, a magyarság jelene és jövője szempontjából rendkívül nagy erőfeszítésektől terbes időben ismerjék fel feladataikat”
(Márai Sándor)

Mint arról korábbi számainkban többször is hírt adtunk, a Magyar Rádió jelenlegi vezetése sajtószerű módon értelmezi a közszolgálati rádió kulturális feladatait, ezen belül a zenei együttesek fenntartásának célját. Úgy tűnik, hogy az irodalmi és zenei felvételek szinte teljes visszaszorításával megszűnőben van a valódi értékteremtésre való törekvés. A működésében mára már sok tekintetben is erősen kifogásolható komolyzenei adó mintha a hangarchívumból előbányászott, esetenként kétes művészi értékű felvételek sugárzásával kívánná kiváltani az új értékek létrehozása és a magyar alkotóműhelyek munkájában való aktív részvétel költséges folyamatát. A megcsonkított, művészileg és morálisan megalázott együttesek működképességük határán állnak, fellépéseik pedig többségükben szakmailag nem értékelhető olyan vállalkozásoknak tűnnek, amelyeknek üzleti haszna fontosabb lehet, mint művészi hozadéka, pedig Such György a pályázatában úgy fogalmazott, hogy „Jóllehet a Magyar Rádió működését a gazdasági racionalitásnak kell áthatnia, terméke, a műsor, nem a bevétel megszerzését célozza”.

Gulyás Dénes operaénekes, országgyűlési képviselő szerint is elkeserítő az együttesek helyzete „hiába körülöttük ez a reklámhajchő, megalázó feladatokban kénytelenek pódiumra lépni, olyan előadásokban, produkciókban, amelyek nem méltóak sem a zenekar, sem az énekkar rangjához.” Miközben az egykor világhírűvűkhöz méltó megbecsülésben részesülő művészek fizetése mára alig éri el egyik ifjúsági zenekarunk átlagfizetését, az elnök méltán közfelháborodást kiváltó ún. „menedzser-szerződése” a profitorientált gazdálkodás és a vezetők között osztogatott sokmilliósi jutalmak joggal vetik fel a kérdést, összefér-e a közszolgálati kultúrateremtő és nemzetnevelő misszió fogalma a részvénytársasági formával, különösen akkor, ha a személyi feltételek nem biztosítják a kulturális alkotófolyamatok és alkotóműhelyek megtartására irányuló elkötelezettséget.

Sorozatunk első része ezért bepillantást kíván nyújtani a magyar és német közszolgálati rádiózás történetébe, élve azzal a lehetőséggel is, hogy mérleget vonhassunk az eddig megtett útról és elgondolkodásra serkentsük azokat a döntéshozókat, akik egy összetákolt médiatörvény rabságába és az elsorvadás irányába kényszerítették a legkiválóbb zenei együtteseket.

(A Szerk.)

Közszolgálati rádióink és a zenei sokszínűség

Mivel fél év múlva lejár a Magyar Rádió jelenlegi elnökének megbízatása, időszerű mérlegre tenni, milyen változásokat eredményeztek Such György 3 éve megkezdett, a korábbiakhoz képest igen jelentős, mondhatni gyökeres átalakításai közszolgálati rádióink zenei tevékenységében.

Hogy ez nem csak a muzsikusok ügye, ahhoz mindenképp szeretném tisztázni, hogy a rádió zenei életünk legfontosabb intézménye, mert életkortól, lakóhelytől, anyagi és társadalmi helyzetétől függetlenül mindenki számára könnyen elérhető és használható eszköz zenei élmény szerzésére. Egy jeles közvélemény-kutató intézetünk nemrégiben készített – zenehallgatási szokásainkat vizsgáló – reprezentatív felmérése szerint a hazai felnőtt lakosság kb. kétharmada kizárólag a hagyományos elektronikus médián keresztül találkozik (bármely műfajú) zenével. A megkérdezettek 88%-a elsősorban a rádiók adásait hallgatva jut zenei élményhez, második helyen 78%-uk

a televízió-csatornákat említi. (Az internetes zenehallgatás csak kb. 10%-ot érint.) Tehát a zenehallgatás elsősorban a privát szférában (tévé, rádió) történik, míg közösségi teremben, közintézményekben, rendezvényeken évente legalább egyszer csak a válaszadók egyharmada (33%-a) találkozik zenével. De az évente többször, vagyis legalább kétszer zenei rendezvényt látogatók aránya már csak kb. egynegyed. Sűrűbben, tehát gyakorinak nevezhetően pedig csak a lakosság mintegy 10% részesül az élő zene élményében. Társadalmi helyzetüket tekintve döntő többségben városban élő tanulók, diákok és szellemi foglalkozású fiatalabb felnőttek.

Ezekből az adatokból kiviláglik, hogy a zenei élmény szerzésének eszközei között első helyen álló rádió sokak számára egyáltalán az egyetlen. (Ezzel – úgy tűnik – maga Such György is tisztában volt, amikor négy évvel ezelőtt benyújtott elnöki pályázatában így fogalmazott: *20. A közrádió programját annak a felelősségnek a tudatában kell összeállítani, hogy sajnálatos módon igen jelentős azon hallgatók száma, akik számára a kulturális javakhoz való hozzájutás egyetlen „megfizethető” válfaja a közszolgálati rádió műsora!*)

De ha a rádió zenekultúránk szempontjából ilyen fontos intézmény, és ha a kereskedelmi rádióknak köszönhetően az éter telis-tele van zenével, akkor mi a gond? Nem panaszkodhatunk a kínálat hiányára. Vagy talán mégis...? A hiányára nem, de a szűkösségre annál inkább. Hiszen ha végignézzük az országos kereskedelmi rádiókat, mind a kommersz pop-zenét frekventálja. Vagyis az őket működtető tőke érdekei szerint egy kiszemelt célcsoport többségének igyekeznek megfelelni. Ez a kiszemelt célcsoport (véletlenül!) mindegyiknél a 18–40, esetenként a 18–50 éves, vásárlóerejét tekintve a legpotensebb, a reklámozók számára a legfontosabb korosztály. Az igyekezet pedig, hogy ennek minél több tagját elérjék, a „tömegizlés” kiszolgálásához vezet. Sokszínűséget, tartalmi gazdagságot, kulturális értékek bemutatását csak nagyon korlátozottan enged. Ezért is tartanak fenn mindenhol Európában közpénzből közszolgálati rádiókat, melyek a kereskedelmi rádiók igénytelenségét kompenzálni, szűk zenei kínálatát kiegészíteni, kiteljesíteni hivatottak. Többek közt ilyesmire áldozzuk azt az évi 13 és fél milliárd adóforintot. (De ezt – úgy tűnik – maga Such György is látta, amikor pályázatában így fogalmazott: „8. Jóllehet a Magyar Rádió működését a gazdasági racionalitásnak kell áthátnia, terméke, a műsor, nem a bevétel megszerzését célozza. A közszolgálati rádió alapfunkciójával összeférhetetlen az a szemlélet, amely szerint a kereskedelmi csatornákkal kellene versenyeznie a fogyasztókért. A műsor itt az állampolgárnak szól, nem pedig a vásárlónak. A cél az alternatíva állandó felmutatása a kereskedelmi adók műsor kínálatának többségével szemben. Ez természetesen azt is jelenti, hogy a közszolgálati működés fenntartásához állami (adóízetői) segítségre van szükség, mert a végtermék nem föltétlenül jó kereskedelmi üzenethordozó.”)

Tehát a feladat a kereskedelmi rádiók meglehetősen egyoldalú kínálatával szem-

ben a sokszínűség megjelenítése. Ezt írja elő a sokat átkozott, de mindmáig érvényes Médiatörvény is, mi- nek 23. § (3) pontjában ilyesmit olvashatunk: *„A közszolgálati műsorszolgáltató és a közműsor-szolgáltató biztosítja a műsorszámok sokszínűségének megjelenítését, a műsorszámok változatosságával gondoskodik a nézők széles köre, illetve minél több csoportja érdeklődésének színvonalas kielégítéséről.”* A következő pontban meg ezt olvashatjuk: *„A közszolgálati műsorszolgáltató és a közműsor-szolgáltató különös figyelmet fordít az egyetemes és a nemzeti kulturális örökség értékeinek ápolására, a kulturális sokszínűség érvényesülésére”.* Természetesen egy törvény nem sorolhat fel konkrét zenei műfajokat. De mégis így igaz: Such Györgynek, amikor – az őt ért kritikákra válaszul – egy interjúban megjegyzi, hogy *„egyetlen betű sincs a törvényben arról, hogy operettet vagy musicalt játszanunk kellene...”* (Heti Válasz, 2008. febr. 26.). De benne van! Aki az operettet vagy musicalt kedveli, annak is kell, hogy szóljon a Magyar Rádió. (Persze itt az operettet és musicalt sok mindennel be lehet helyettesíteni a könnyűzeneinek nevezett műfajok hosszú listájáról.)

A sokszínűség megjelenítése egy rádió számára – belátom – nehéz és költséges feladat. Azt feltételezi, hogy vannak olyan műhelyei, melyek a piacon kapható (üzleti alapon szelektált és létrehozott) műveken túl, képesek létrehozni kereskedelmileg talán nem rentábilis, de kulturális értéket hordozó egyéb produkciókat. Zenében ez stúdió- és koncertfelvételeket, koncertközvetítéseket jelent. Such György elnöki pályázatában a 111 pontban összegzett elképzelések közül az első pont így fest: „1. A Magyar Rádióknak, mint a magyar nemzeti hangzáskultúra és a köznyilvánosság alapintézményének, ismét az ország egyik legnagyobb hatású és tekintélyű kultúra-előállító és -közvetítő intézményévé kell válnia!” A „kultúra-előállító” kifejezés egy rádió

FOTÓ: FELVECI ANDREA

esetében mást nem jelenthet, mint produkciós tevékenységet, vagyis felvételkedésztést.

Nézzük hát, hogy e nemes célok irányába mutatnak-e Such György szervezeti reformjai a Magyar Rádióban. Elnöki ténykedésének egyik első jele épp a hangfelvételkedésztés visszafejlesztése volt. Rövid úton megszüntette az – egyébként valóban csak keveseket izgató, experimentális – Elektronikus Zenei Stúdiót, a kortárszene egyetlen ilyen jellegű hazai műhelyét. (Ha a megszüntetést gazdasági szempontok indokolták, akkor minimális a megtakarítás, hiszen a műhely működése – némi csekély áramfogyasztáson túl – mindössze 2 fő foglalkoztatását jelentette. A szerzők, alkotók a Stúdió 1974-es beindulása óta ingyen, csak elhivatottságuktól vezérelve dolgoztak benne.) Ezzel zenekultúránk egy szegmense szinte teljesen eltűnt.

A visszafogott komolyzenei felvételkedésztésről számadataim nincsenek ugyan, de 2007-től nagytóval kell keresni a Magyar Rádió új felvételeit, és különösen a kortárs magyar szerzők új műveit. Drasztikus lépés volt a könnyűzenei felvételkedésztés azonnali és teljes megszüntetése, az erre szakosodott szerkesztőséggel együtt. Ezzel párhuzamosan az új elnök azonnal leállította és hónapokig tétlenségre ítélte, majd fél év semmittevés után (csoportos létszámleépítés keretében) elbocsátotta a Magyar

Rádió könnyűzenei együttesét, az ekkorra teljesen megfiatalított Stúdió 11-et.

Ugyancsak jelentős létszámleépítést hajtott végre a földkerekség egyik legkitűnőbb vegyeskarán, a Magyar Rádió Énekkarán. A világszínvonalú együttes 30%-os létszámcsökkentés után, 50 fő alá zsugorodva már oratorikus művek megszólaltatására alkalmatlanná vált. Azóta csak jelentős számú kiegészítővel, vagy más kórusokkal egyesülve képes a zeneirodalom jelentős műveit előadni. Szerencsére a hasonló leépítés a zenekarnál még a kritikus határ előtt megtorpant.

Súlyosan nehezítette a megmaradó zenei együttesek művészi munkáját, hogy szervezetenként a Bartók adó fenntartásának alól egy ügyvezető igazgatóság alá kerültek. (Such György pályázata szerint: „Az ügyvezető igazgató olyan, a Magyar Rádió szempontjából kiemelten fontos, nem műsor-előállítási területért fog felelni, mint a vállalkozások és leányvállalatok, a reklámértékesítés és marketing, a zenei együttesek és a nemzetközi kapcsolatok.”) Tehát kívül kerültek a „műsor-előállítási” területen, a vállalkozások és a marketing mellé telepedtek. Ezzel eltávolodtak a produkcióikat felhasználó adótól, és szakmailag gazdátlanokká váltak. Az irányítást átvevő személyek érdeklődése és szakértelme egész más területre volt érvényes. Autokrata módon véghezvitt intézkedéseik riasztóan árulkodtak zenei műveletlenségükről, hozzá nem értésükről, és sokat rontottak az együttesek állapotán. (A zenekarnak két évig művészeti vezetője, kinevezett főzeneigazgatója sem volt. Végül sikerült – egy nem túl sikeres, és nem túl korrekt pályázat után – a Tatabányai Szimfonikus Zenekar éléről elcsábítani a vezető karmestert, akinek korábban még nem volt módja jelentős produkciókban bizonyítani rátermettségét, tehetségét, és most a Rádiózenekar élén eltöltött eddigi egy éve is – úgy tűnik – kevésnek bizonyult ezt pótolni.)

A zenei együttesek mostoha sorsa már az elnöki pályázatban felsejlik. Annak 58., 59., és 60., majd 92. pontja foglalkozik velük. E lap olvasói számára talán érdemes idézni őket teljes szövegükkel (akár azon az áron is, hogy eme írásért kapott szerzői honoráriumomat esetleg megosztom Such Györggyel). Íme:

58. *A Magyar Rádió Közalapítvány Kuratóriuma, illetve Kuratórium Elnöksége (a továbbiakban: Kuratórium, illetve Elnökség) többsége számára nyilvánvaló, hogy a mai körülmények között a Magyar Rádió-nak nem tartozik az alaptevékenységi*

körébe a mégoly színvonalas és nagy tradícióval rendelkező művészeti együttesek fenntartása. Ezen együttesek, miközben jelentős számú külföldi turnén népszerűsítik a magyar kultúrát, a hasonló kvalitású magyarországi művészeti együttesek rendelkezésére álló pénzügyi források felével is alig rendelkeznek.

59. *Tekintve, hogy arra nincs reális esély, hogy a jelen gazdasági körülmények között a kulturális kormányzat biztosítja a Magyar Rádió művészeti együtteseinek önálló működéséhez szükséges pénzügyi- és intézményi kereteket, az egyetlen lehetőség a közrádió érdekkörén belüli további működés – plusz források felkutatásával (amelybe beletartoznak a későbbiekben említendő szervezeti változtatások is).*

60. *Ugyanakkor jobban kell törekedni arra, hogy a művészeti együttesek az eddigieknél népszerűbb és/vagy jelentősebb kulturális visszhangot kiváltó produkciókat adjanak elő, illetve ilyenek részeseivé váljanak! Ez egyrészt növelné az együttesek ismertségét, másrészt hozzájárulna a „Magyar Rádió” brand presztízsének növeléséhez, és mindezek természetesen a finanszírozási forrásokért folytatott versenyben is előnyt jelentenének.*

92. *Tekintettel arra, hogy jelenleg az állami költségvetés alig több mint a felét állja a Magyar Rádió művészeti együttesei működési költségeinek, különösen fontos, hogy olyan szervezeti formát alakítsunk ki, amely az eddigieknél nagyobb esélyt teremt a pótlólagos anyagi források bevonására. Megválasztott elnökként ezért törekedni fogok arra, hogy a nagy múltú zenei együttesek a pénzügyileg sokkal előnyösebb alapítványi, vagy közhasznú társasági forma keretein belül működjenek. Ez ugyanis nagyobb lehetőséget nyújtana a külső adománygyűjtésre, hiszen a kiemelten közhasznú szervezetek részére adott közcélú adomány kedvezményként levonható az adóalapból mind a magánszemélyek, mind pedig az egyéni- és társas vállalkozások esetében.*

Such György tehát nem árult zsákbanácskát. Világossá tette, hogy szerinte a művészeti együttesek fenntartása nem tartozik a Rádió alaptevékenységi körébe. Ráadásul úgy fogalmazott, mintha ez nem is a saját véleménye lett volna, hanem a tulajdonosi testület többsége számára is nyilvánvaló tény. (Kétkem, hogy e tárgyban előzetesen kikérdezte volna a tagokat.) De mindenképpen ismernie kellett az érvényes Közszolgálati Műsorszolgáltatási Szabályzatot, melyben az V. fejezet 1.5. pontja előírja,

hogy „Az MR Rt. önálló zenei, művészeti együttesének fenntartásával, rendezvény-szervezői és kiadói tevékenységével, új művek létrejöttének támogatásával részt vesz a művészeti életben, a kortárs művek és alkotók népszerűsítésében.” Ez – bárki is az elnök – a Magyar Rádió számára kötelezettség.

Akárhogy is, a pályázat 58. és 59. pontja arról árulkodik, hogy Such György kényszernek tekintti, és szíve szerint tulajdonképpen szeretne e kötelezettségtől megszabadulni. Ennek elfogadtatása érdekében még azt a hamis állítást is beveti, hogy az együttesek működtetéséhez a költségvetés nem biztosít elegendő forrást. Mintha az nem foglalatna bele kezdettől fogva a Rádió éves költségvetési támogatásába. Azt, hogy később a Parlament külön plusz támogatásként rendszeresen megszavazott jelentős összegeket a zenei együttesek javára, azt most ügyes csavarral úgy igyekszik beállítani és elfogadtatni, mintha a Rádió összesen csak annyival rendelkezne az együttesek működtetéséhez. Annyi pedig szerinte kevés (2009-ben 900 millió, vagyis jóval több, mint a teljes bérköltség járulékokkal)! Az igazság az, hogy az 1996. augusztus 1-én megalapított részvénytársaság a korábbi intézmény vagyonával együtt annak minden részlegét, minden funkcióját és feladatát is megörökölte – a hozzá rendelt költségvetéssel. Így a Zenei Együttesek teljes létszámát, bérköltségét, működtetési és programköltségeit egyaránt. Ez a 900 millió Ft tehát nem fenntartói, hanem csak kiegészítő támogatás, amely nem indokolja a jelenlegi gyakorlatot, a Rádió saját köteles részének teljes kivonását.

Mint tudjuk, sem a Média törvény, sem a fentebb idézett KMSz nem említ konkrét együtteseket, vagy műfajokat. (Ennek köszönhetően lehetett a Stúdió 11-et olyan simán megszüntetni.) De hogy alapfeladata ellátásához egy közszolgálati rádióknak ne lenne szüksége zenei együttesekre, enyhén szólva is vitatható álláspont, mert a sokszínűség elég hangsúlyosan szerepel az előírásaik között. És – ezt már én teszem hozzá – ha a sokszínűség biztosításához szükséges eszközök között zenei együttesek is vannak, akkor nyilván ezért tartanak fenn ilyeneket nem csak az irigyelt gazdag nyugat-európai országokban (Rómától Párizson és Londonon át Helsinkin), de a szegényebb Bukarestben, Pozsonyban, Varsóban, vagy Zágrábban is. Nem azért, mert mind fefejűbbek lennének nálunk!

A szervezeti változásoktól függetlenül; számunkra, hallgatók számára természetesen

az a legfontosabb, hogy mit kapunk a műsorban. Nos, a 2007. nyarán bekövetkezett változások nagyon átrajzolták a Magyar Rádió zenei arculatát. Ha a mennyiséget tekintjük, elégedetten meg is állapíthatjuk, hogy a sugárzott zene aránya ugrásszerűen nőtt. Új szlogenjében a Magyar Rádió három adója közül kettő is a zenére kezdett hivatkozni (MR2 Petőfi: Nagyon zene, MR3 Bartók: A klasszikus zene rádiója). De a mennyiségi növekedés egyúttal a kínálat sajnálatos szűkítésével járt. Eltűnt a műfaji sokszínűség.

E szűkítést Such György már előre jelezte pályázatában, amikor a három adó profilalakítását felvázolta. A Kossuth adóból hír- és beszélgetős rádiót szándékozott formálni, melyben zenét csak „műsorokon belül elválasztóként, illetve a műsorok között a pontos kezdés végett” tud elképzelni. A megvalósítás eredményeképp a Kossuthon megszűntek a zenei műsorok. Ott a zene már csak időkitöltő „gumi-anyag”. (Halvány kivétel a napi félórás autentikus népzenei műsor hajnali 4-kor, valamint a később kitalált és beindított vasárnap délutáni egy órás Népzene határok nélkül c. magazin.) A Kossuth-tal kapcsolatban tehát főképp a zene hiányáról beszélhetünk.

A három adó közül legkevesebb változást a Bartókon tervezett Such György. Meghagyta a „magaskultúra”, elsősorban a komolyzene adójának. Legfeljebb azon belül „az ismertebb és népszerűbb” művek preferálására, és takarékosabb működésre ösztökölte. A takarékoság egyik eszköze – az új felvételek készítésének visszafogása mellett – a felvételre kerülő hangversenyek kiválasztásában döntő szerkesztői szemponttá váló ingyenesség lett. Ha a művész nem kér honoráriumot, fel lehet venni a koncertjét. Ezzel szemben a Márványtermi hangversenyek a közönség számára fizetőssé váltak. Ugyancsak takarékosági szándék, létszámleépítés indokolhatta néhány valóban rendkívüli tudású és tapasztalatú munkatárs elbocsátását, vagy nyugdíjazását. Az ő igényességük, és szellemi színvonaluk nagyon hiányzik. Távozásukkal erősen megfogyatkoztak az adót vonzóvá tévő személyiségek, egyéniségek. Szürkülés tapasztalható. De a takarékoskodás okozta tartalmi szegényedés, az értő szerkesztői munka időnkénti helyettesítése véletlenszerű gépi válogatással nem oly feltűnő, ha az alapfunkció változatlan. A régi hallgatók többnyire megmaradtak, a kulturális közfeladat teljesítve, kipipálva. A „komoly könnyűzene”, a jazz műfaja is menedéket talált itt. Igaz, a korábbinál jóval szűkebb időke-

retben, osztozva a kortárs klasszikus zenével az éjfél előtti utolsó órában. De mindez lényegében rendben van. E körül nincs hát komoly feszültség.

Ám a zenekultúra – szerencsénkre – sokszínű, és bizony vannak olyan területei is, melyek még a klasszikus zenénél is nagyobb tábortokat érdekelnek. E táborok érdeklődésének kielégítése kire hárulhatott volna? Az egy szál Petőfire? A feladat csak nagyon gondosan kialakított műsorstruktúrával, jól elrendezett műsorsávokkal lett volna megoldható. Erre Such György és csapata nem is tett kísérletet. De ígéretet sem, hiszen az elnöki pályázatban is csak „az igényes fiatalok rádióját” vizionálta a Petőfi helyén.

Akkor hát mit kap zenében az, aki nem komolyzene-rajongó és nem „igényes fiatal”? Másként feltéve a kérdést: mit kap a pénzért, aki adófizetőként ugyanúgy finanszírozza a Magyar Rádió működését, de cserébe egyetlen taktusnyit sem hall ízlésének megfelelő zenéből – egyik adón sem? Tényként megállapíthatjuk, hogy semmit. Egész generációk szoktak le a rádiózásról. És itt nem különleges érdeklődésű, marginális csoportokról van szó, hanem milliós táborokról. Ha keményebben fogalmazunk: magáról a demokráciáról. Arról, hogy a különböző ízlésű társadalmi csoportok esélyei egyenlőek-e? És szó van nemzeti kultúránk fenntartásának kérdéséről is, mikor olyan zenei műfajok tűntek el teljesen éterünkben, melyek legalább annyira kultúránk részei, mint a Petőfi adásidejét harmadik éve gyakorlatilag folyamatosan kitöltő úgynevezett „alter-pop” zene.

E mögött az az elfogadhatatlan koncepció rejlik, hogy a Petőfit mégis a kereskedelmi rádiókkal versenyeztetjük. Kiválasztunk egyetlen célcsoportot, és kizárólag annak igényéhez alakítjuk. Tipikusan kereskedelmi rádiós gondolkodásra vall, amit Such elnök egy – fentebb már idézett – interjúban ki is mond, amikor arra hivatkozik, hogy „*a vegyes programozású adók ma már sehol a világon nem élnek meg*” (Heti Válasz, 2008. febr. 26.). Üzleti alapon valóban nem. De sok milliárdnyi közpénzből talán igen. Egy közszolgálati rádió vezetője ilyesmire – tartalmi szűkítés magyarázataképpen – nem hivatkozhat. A költségvetésből való fenntartás épp azt hivatott biztosítani, hogy a Magyar Rádió ne kényszerüljön alkalmazkodni a piaci versenyhez. De nem csodálkozhatunk, ha azt halljuk, hogy ugyanezen vezető, egy elidegeníthetetlen állami tulajdonban lévő, állami költségvetésből működő, törvényben megfogalmazott közfel-

adatokat ellátó intézmény vezetője következmények nélkül kijelentheti, hogy a Magyar Rádió „nem közintézmény”. Formailag talán igaza van, a Magyar Rádió valóban részvényesek nélküli részvénytársaság (ami fából vaskarikka). De ennek dacára nem tekinthető üzleti vállalkozásnak. Köztulajdon! Közpénz! Közfeladat! Hát mi a közintézmény, ha nem ez?

Pályázata bevezetőjében Such György a Magyar Rádiót az egyik legnagyobb magyar nyelvű „tartalomipari vállalkozásként” definiálja. Ez a gazdasági-üzleti nyelvből származó, stílusában riasztó szóhasználat sejteti, hogy a jelölt talán mégsem gondolja olyan komolyan, amit abban a már idézett, gyönyörű 1. pontban leír a nagyhatású kulturális intézményről. Az ő fogalmai szerint a műsorkészítés tartalomipari termelés, a közszolgálat vállalkozás. Az a gyönyörű első pont pedig nem több mint az ún. „vörös farok” a mű elejére biggyesztve. Nem tudhatni, a Kuratórium melyik Such Györgynek hitt, amikor elnököt választott. Ugyancsak elgondolkodtató az a kis porfelhő is, ami néhány sajtóorgánumban kerekedett akörül, hogy az átalakítások és elbocsátások utáni esztendőben keletkezett 1 milliárd körüli nyereség alapján illik-e az elnök fizetését – menedzser-szerződése szerint – minden irigység határát messze túlszárnyaló szintre emelni. Engem ebből csak annyi érdekelne, hogy ahol a zenei együttesek működtetésére nincs elegendő pénz, ott miként keletkezhetett ekkora nyereség. Persze álnaiv az érdeklődésem. Hiszen tudom, hogy főként a műsorkészítés rovására ment a megtakarítás. Az MR2 Petőfinek átkeresztelt adón műsor helyett már harmadik éve csak adás van. Műsor ugyanis akkor lenne, ha a zeneszámok valamiféle egyedi elrendezésben hangoznának el. Ha valamilyen kapcsolatban állnának egymással, ha valami köré lennének csoportosítva, válogatva. Vagy ha a pusztá elhangzáson túl, információkkal lennének körítve. Szóval, ha a számítógépes lejátszó elindításán kívül szellemi munka is lenne mögötte. A nyereség (persze kérdezhetnénk, hogy kinek nyereség?) elsősorban onnan származhat, hogy e szellemi munkát az egyik adón teljességgel megspórolták. A nélkül egy adás valóban olcsón lebonyolítható. Csinálják is a kereskedelmi rádiók a saját pénzükből. De én az enyémért többet várnék...!

2009. január

Victor Máté

Rádió és zenekara

Bevezető

Az európai zenetörténet sajátos teremtménye a szimfonikus zenekar. Úgy is, mint a majd félezer éves zenei fejlődés szüntelenül gazdagodó hangszköze és egyúttal ihlető ereje, de úgy is, mint minden alkotói korszak legmeghatározóbb letéteményese, megkerülhetetlen tükre. Az orgona uralkodó évszázadai után a 18. század derekától bizonyos, hogy a legegységesebb zenei megszólalás már megkerülhetetlenül a szimfonikus zenekaroké, rendre új- és új távlatokat nyitva zenei műfajoknak, kifejezéseknek, az emberi lélek megannyi rezdülése megjelenítésének. Vannak (és értelemszerűen lesznek is) hatalmas alkotók, akik utolérhetetlen természetességgel és harmonikus könnyedséggel játszanak rajta, s vannak zsenik, akik vízióikat megjelenítve már-már szétfeszítik harmóniai, akusztikai, sőt technikai lehetőségeit is, hogy aztán később, újabb zenei ízléssel, tudással és előadói talentummal ismét csak a legtermészetesebb hangszernek hallhassuk a nagybetűs Zenekart. Mindenhol, mindenkor és minden műfajban.

És mert ebbe a sodró és rohamosan bővülő egyetemes zenei kultúrába, mint valami vízvázaló lépett be a 20. század elején a rádiózás technikai, de még inkább határtalan távlatokat nyitó szellemi világa – a zenekari fejlődés útjai is visszavonhatatlanul vettek új irányt. Mert tagadhatatlan tény, hogy a hangrögzítés és hangtovábbítás találmánya alapjaiban rengette meg a zenei világot, visszavonhatatlanul épült be egész rendszerébe, legbensőbb lelkébe. Mindent megváltoztatott ami zene és ember, előadóművészet és társadalom sokezer éves kapcsolatában addig rejtőzött: a megismételhetőség, a visszajátszás megszüntette a zenei előadás egyszerűségének eladdig mitikus legendáját, visszavonhatatlan nyomot hagyott a művészi tudás minden rezdülésén, miközben szinte felfoghatatlan méretűvé tágította a muzsika hallgatásának, megismerhetőségének határait. A rádió intézmények Európa-szerte pillanatok alatt váltak a legnagyobb zenei fogyasztókká, s egyúttal – szükség- és értelemszerűen – megkerülhetetlen „zenegyártó” alkotó műhelyekké.

A rádiózás és zene szimbiózisa máig szétválaszthatatlan, önálló zenei szakmaiságával éppúgy, mint tartalom-hordozó képességével, közvetítő erejével. Szinte nincs is

Szirányi János

olyan rádióprogram, amely mondanivalóját, szolgáltatásait ne valamilyen jól kiválasztott, megcélzott hallgatóságának „kedves” zenei folyamton juttatná el. A rádiózás azonban, amellet hogy mérhetetlen „étvágyával” valószínű zenei piacot generált, nem csak beépült nemzetének, társadalmának zenei közéletébe, hanem egyenesen legfőbb és megkerülhetetlen zenei intézményévé is nemesült. Egyaránt vált a legnagyobb koncertpódiummá, legjelentősebb mecénássá, a zenekari kultúra sajátos kiterjesztőjévé és nem utolsó sorban a zenei ismeretterjesztés leghatásosabb fórumává. Ezt bizonyítja közel százéves története, és hitem szerint máig ez jelenti a média közszolgálati létezésének egyik, ha nem éppen legfőbb ismérvét. Így talán megbocsátható, ha a magyar rádiózenekar megszületésének és magasra ívelő fejlődésének (sőt jelenlegi, oly méltatlannak látszó) történetét ezen rendíthetetlen „elfogultsággal” szemlélem és próbálok felvázolni.

Előzmények

Az tény, hogy önálló rádiózenekarunk megalapításának dátuma (1943. ősz) majd két évtizeddel későbbre esik, mint a fejlettebb nyugat-európai rádiók zenekarai legtöbbjének születési napja, másfelől viszont Budapest majd mindegyik rádiót megelőzte zenekar-közvetítési programjaival. Ugyanis Puskás Tivadar zseniális találmánya, a Telefonhírmondó már 1893. februárjában megszólalt, s a Millennium évétől kezdve, amikor már közel hatezer előfizetővel rendelkezett, esténként rendszeresen adott élő közvetítéseket az Magyar Királyi Operaházból. Később közvetlen kapcsolatot

építettek ki az új Zeneakadémiával, a Nemzeti- és Király Színházakkal, s nem utolsó sorban jónéhány budapesti kávéházzal, étteremmel – rendszeresen közvetítve teljes operafelvonásokat, filharmonikus hangversenyeket, vagy éppen jeles katona- és cigányzenekari programokat. A vételi hálózatok rohamos fejlődésének köszönhetően Magyarországon szinte elsőként ismerkedhetett meg a hallgatóság az élő zenei, legtöbbször zenekari hangverseny-közvetítések élményével. S bár a Telefonhírmondó szolgáltatásának még a 30-as évek derekán is közel tízezer előfizetője volt, 1925-től az „éter” rádiózás itthon is átvette vezető „médiá” szerepét.

A Rádióban december 1-jén este nyolc órakor, a méltató ünnepi beszédekkel követően csendült fel az első stúdióhangverseny – kis kamarazenei összeállítás a magyar zene évszázadaiból, régi daloktól Bartók Allegro Barbarojáig. A heti 50 órányi adásidő már ekkor is főként élő zenei adásokból állt, hol a Rákóczi úti kis stúdióból, hol pedig – a rohamosan kiépített vonalakon – a főváros és az ország egyre több helyszínéről. Csak adalékként: 1926. március 3-án már Bartók Béla is adott szólóestet a stúdióban, míg az első „gramfon adás” március 13-án hangzott el. Májusban – igaz nagyon bezúfolódva a kis stúdióba – egy 34 tagú kisenekar tolmácsolta Kacsóh Pongrác János vitézét, amit pár nappal később Mozart Színigazgatójának komplett stúdió előadása követte, alig egy esztendő múltán pedig nagyszabású zenekari Beethoven-émlékestet rendezett a Rádió a Zeneakadémián és az Operaházban – már Dohnányi Ernő vezényletével.

1935-ben, a Rádió útra bocsátásának 10. évfordulóján tovább érett egy saját zenekar szükségességének a gondolata – elkészült a pompás akusztikájú zenekari stúdió, a 6-os (tervezője a később Nobel-díjassá lett Békessy György), rögvest otthont adva az Operaház zenekarának, elsőként Rajter Lajos vezényletével. Szeptemberben aztán, a Nemzetközi Liszt-év nyitányaként Budapestre figyelt a világ: a Magyar Rádió Európa-hangversenyét a kontinens és Amerika majd mindegyik jelentős rádióállomása egyenes adásban közvetítette. A zenekart Dohnányi vezényelte, közreműködött Báthy Anna és Bartók Béla – a műsorban felcsendült a Tasso, a Haláltánc, majd dalok következtek végül a XIV. magyar rapszódia zárta az estet.

A 6-os stúdió akusztikai próbáin Dohnányi Ernő és Békésy György

Döntő jelentőségű, hogy nagyszerű muzsikusok irányították a zenei programokat: elsőként Kern Aurél, majd 1931-től Dohnányi Ernő – megnyerve a hazai előadóművészi élet színe-javát, és bemutatva a magyar zene romantikus alkotásait éppúgy, mint az új hangját kereső fiatal zeneszerző nemzedék legfrissebb termését. Szinte valószínűtlenül nagy a mindennapi élő adásokban pár esztendő alatt foglalkoztatott muzsikusok száma, a legjelentősebb művészekről a szórakoztató zenei műfajok képviselőiig, szimfonikus zenekarainktól, hivatásos kórusainktól és öntevékeny dalárdáinktól a legkülönbözőbb kamaragyűjtéseken át a divatos szalonzenekarokig.

A pontosan nevesített dokumentumok szerint ez időben a Magyar Kir. Operaház 66 tagja mellett fellépett közel 120 magánénekes, 90 zongoraművész – köztük a legelismertebbek (pl. Bartók, Dohnányi, Stefániai Imre, Kentner Lajos, Kabos Ilonka, Székely Arnold) éppúgy, mint a jövő tehetségei (Farnadi Edit, Fischer Annie, Földes Andor, Ungár Imre) –, majd hetven hegedűművész, több mint húsz csellista, tucatnyi vonósnégyes, kamarazenei együttes, valamint a legkülönbözőbb hangszerek szólólistái.

De mindemellett óriásivá nőtt a napi műsorok saját „zenekar-igénye”, amit 1936-tól jórészt a tipikusan rádióra szakosodott, minden zenei műfajban otthonosan mozgó, remekül képzett (és jó kottaolvasó!) muzsikusokból álló Szalonzenekar volt hivatott ellátni, leggyakrabban Bertha István és Polgár Tibor vezetésével. Egyre növekvő létszámban – a harmincas évek végén már kb.

30 főből állt az állandó tagság –, nagyobb műveknél persze sok külső kiegészítővel.

Az első alapítás

Ennek a kiváló zenekari magnak felnőtte, azaz igazi – akkor 70 fős – rádiózenekarrá válásához a végső lökést Dohnányi Ernő kezdeményezése adta meg 1943 őszén. A magyar zenekultúra legmagasabb színvonalú képviselőjének szándékával – megszerezve a kormányzati döntéshozók támogatását is – „zenekar alapító” hangverseny-sorozatot indított útjára a Városi Színházban (akkor a Magyar Művelődés Háza), immár a Rádióélet (A Magyar Rádió hivatalos műsorújsága) tanúsága szerint is Rádiózenekar néven. Az első hangverseny közvetítése 1943. október 7-én 19 óra öt perckor kezdődött. Dohnányi Ernő vezényelt, zongorán Károlyi Gyula működött közre. A program Liszt: Les Preludes, Chopin: f-moll zongoraverseny, Dohnányi: Szimfonikus percek, végül Csajkovszkij: V. szimfónia. Az újság következő száma már képes beszámolóban méltatta a hangverseny és a zenekar alapítás jelentőségét, a képeken pedig láthatók a zenekar tagjai (közülük többen a háború után is vezető muzsikusai maradtak az együttesnek), Dohnányi ünnepése, de az is, hogy a bemutatót – családjával együtt – jelenlétével tisztelte meg a Kormányzó is. Dohnányi nem kis meglepetéssel nyilatkozta, hogy immár, a zenekari muzsikusok közel két évtizedes kiváló együttműködése beérett. „Életre kel a rádió egy régi terve és nagy sikerre hivatott újítása is. Ünnepi kül-

sőségek között, a forró siker jegyében zajlott le a Rádiózenekar nyilvános bemutatkozása.”

Véglegessé vált, hogy azt a szerzeágazó és meghatározó zenei feladatot, amely a Rádió hivatása és kötelessége – beleértve a napi hangversenyeket, az új művek bemutatást és a harmincas évek végén már elkezdődött hangfelvételi megőrkítések – immár saját zenekara tudja ellátni.

A sorozat második koncertjére november 11-én került sor – ekkor Sergio Failoni vezényelt és a világhírű hegedűművész, Martzy Johanna működött közre. A program lélegzetelállítóan volt monumentális: Weber Oberon nyitányát Beethoven Hegedűversenye követte, majd szünet után Richard Strauss Don Juanja és Muszorgszkij Kiállítás képeinek Ravel hangszerelte ciklusa csendült fel, jelezve, hogy nem csak megszületett az új zenekar, de máris a legnehezebb zenei feladatok megoldására is képes.

A folytatásba azonban beleszóltak a történelmi események. A história 1943 karácsonján még feljegyzett a zenekarról egy nagyszabású könnyűzenei programot Bertha István, Friedl Frigyes és Vincze Ottó vezényletével, de ezt követően, a '44-es német megszállás miatt már elmaradtak a további nyilvános fellépések. Mindenesetre – a műsorújság tanúsága szerint – ettől kezdve a Szalonzenekart végleg felváltotta és gyökeret eresztett a Rádiózenekar elnevezés. A háború zaja viszont egy időre elnyomta a rádiózene hangját, a műsorokban a politika lett hangosabb. A zenekar újraindítására is jó egy esztendő kellett várni, hogy aztán fényesen ívelő pályája majd méltón igazolja az alapítók előrettekintő szándékát.

Az újraindítás

Még javában folytak a harcok a főváros felszabadításáért, amikor, 1945. január 25-én a Budapesti Nemzeti Bizottság az alábbi utasítást adta ki: „... ezennel meghatalmazzuk dr. Ortutay Gyulát, hogy a rádió s a Magyar Távirati Iroda vezetését haladéktalanul átvegye, ott a szükséges munkákat elvégeztesse.” A demokratikus újraindítás lelkesültsége magával ragadta a zenei élet színe-javát is. A Zenei Osztály új vezetője, Lajtha László Ferencsik Jánost és Polgár Tibort kérte fel a zenekar újraszervezésére, de a romeltakarító és újraindító munkából – többek között – máris olyan muzsikus-kiválóságok vették ki részüket, mint Tátrai Vilmos, Lehel György, Vásárhelyi Zoltán, vagy a fiatal hazai zenetudomány jeles „is-

meretterjesztői” közül Szabolcsi Bence, Molnár Antal, Bartha Dénes és Várnai Péter. A Rádió 1945. május 1-jén délben szólalt meg újra: „A demokratikus Magyarország szíve szólal meg a magyar rádió hangjában. Az első igazán szabad május 1-jei ünnepen újból beléptünk a felszabadult Európa nagy kultúrközösségébe.” (Csorba János, Budapest polgármestere) Az emelkedett hangulatot az új Rádiózenekar, Ferencsik János karmesteri intésére, a Himnusz és Beethoven III. Leonóra nyitányának emlékezetes eljátszásával tette teljessé. Ettől a pillanattól kezdve fergeteges évek, évtizedek következtek a rádió zenei szárnyalásában, a zeneközvetítő és ismeretterjesztő munkában éppúgy, mint zenekarának, s rövidesen életre hívott többi zenei együttesének életében. A vezetés egyértelműen állt ki a zenekar alapvetően fontos, sokoldalú és nélkülözhetetlen rádiós szerepvállalása mellett, pontosan kijelölve legfőbb funkcióit is a műfaji sokoldalúságtól a fiatal muzsikuskok felkarolásáig, vagy éppen az új magyar zene bemutatásától a zeneirodalom remekeinek magas színvonalú interpretálásáig. És a heti 2-3 (!) élő zenekari megszólalás mellett elkezdődtek a nagyléptékű rádiós stúdiófelvételek is, a rádió zenei archívumának mondhatni, felépítése.

Már az első esztendő megmutatták, hogy a zenekar páratlanul sokszínű repertoárjában milyen óriási szerep jut az új magyar zene megjelenítésének, és azt, hogy milyen gazdag is ez a Bartók és Kodály utáni zeneszerző generáció jelentős tehetségeiben. Csak ízelítőül néhányan az új, vagy éppen újra „felfedezett” szerzőkből: Lajtha László, Szervánszky Endre, Járdányi Pál, Weiner Leó, Kadosa Pál, Ránki György, Jemnitz Sándor, Kósa György, vagy a valóságos muzsikuskok-polihisztor, Polgár Tibor. És 1946-tól már káprázatos a bemutatkozó vendégkarmesterek és szólisták sora is. Íme önkényes válogatásban néhányuk a korabeli műsorlapokból: Fricsay Ferenc, Lukács Miklós, Somogyi László, Bródy Tamás, Komor Vilmos, Kórodi András, s a szólisták közül: Böszörményi Nagy Béla, Kentner Lajos, Gertler Endre, Serly Tibor, vagy Zathureczky Ede. De pompás volt az énekesek választéka is, Báthy Anna, Orosz Júlia, Rösler Endre és Székely Mihály a legkülönbözőbb oratórium- és operakoncerteken szinte mindennapos vendégei lehettek a zenekarnak. És – amíg lehetett – jöttek a külföldi művészek is, elsőként említve az Operaházunkhoz szerződött Otto Klemperert, de hallhatta a közönség a zenekar élén Constantin Silvestri, Arthur Bliss, Stock-

holmból Garaguly Károly fellépését is. 1947-ben Ferencsik vezényletével Böszörményi Nagy Béla Magyarországon is bemutatta Bartók III. zongoraversenyét, de akkortájt a klasszikusok mellett még bőven lehetett játszani a mikrofon előtt Bruckner, Mahler, Sztravinszkij, sőt Gershwin műveit is.

Új együttesek

Az 1948-as politikai „fordulat éve” a Rádiót sem hagyta érintetlenül, elkezdődtek az önkényes tisztogatások, letiltások, átrendeződések (már '47-ben Lajtha Lászlót Kókai Rezső váltotta a Zenei Osztály élén), miközben a lendületes, új zenei együtteseket alapító „elkesültség” tovább folytatódott. Egy esztendővel később a remek rézfúvós Zsoldos-fivérek, Ernő és Imre vezetésével – az egykori Szalonzenekarra emlékeztetően – útjára indult a Táncczenekar, ezt követve Rácz Zsiga és a még alig 25 esztendőes Lakatos Sándor prímások 12 taggal létrehozták a Rádió népi zenekarát, majd 1950-ben Székely Endre és Heltay László irányításával megalakult az ország első professzionális nagykórusa, a Rádióénekkar. (Unikális történetként: az intézmény művészegyütteseinek sorában – kiszolgálva az egyre kelendőbb rádiószínházi produkciókat – Láthatatlan színház néven még egy rövid életű saját színtársulatot is alapított!) De az évtized fordulóján voltak változások a zenekar belső életében is: Tátrai Vilmost Ney Tibor és Ország Tivadar váltották a koncertmesteri székben, a vezető karnagy pedig Ferencsik Jánost és Polgár Tibort követően, 1951-től Somogyi László lett.

Az egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a hazai zenei élet újraszerveződésének sorában rádiós funkcióikon túlmutatóan is meghatározóan fontos szerepet kaptak és játszottak ezek az együttesek. Kialakult az ország egyenrangúan kezelt, de eltérő típusú feladatokat teljesítő, egymást mintegy kiegészítő három „első osztályú” szimfonikus zenekarának státusza – Állami Hangversenyzenekar, Operaház zenekara (hozzá csatlakozóan a Filharmóniai Társaság zenekara), valamint a Rádiózenekar –, és a magyar kórushagyományokból táplálkozó, de jószerivel öntevékeny szerveződésű Budapesti Kórus mellett itthon is megszületett az első magasán képzett, hivatásos oratórium-kórus. Akkoriban nagy átjárhatóságuk okán – a Rádiózenekar tagjai szinte minden zenei stílusban otthonosan mozogtak – csak a Rádióon belül vált lehetségessé a könnyedebb zenei műfajok – operett, szimfonikus könnyűzene, szórakoztató- és

táncczene jazz, népi zene stb. – bármely változatának igényesen „mikrofonképes” megszólaltatása.

Azok az ötvenes évek

Az évtized végén azonban, az egyre erősödő szovjet zenei befolyás mellett, érlelődött egy súlyos művészetpolitikai fordulat is. Annak rossz és jó oldalával együtt. A zsdanovi szocialista-realista elképzelések durva szelektálást, cenzúrát és alkotói igazodást eredményeztek, különösen az új zene formalistának bélyegzett repertoárjában – még megtrikvíva az orosz-szovjet zene nagyjainak, Prokofjevnek és Sosztakovicsnak a műveit is. Ugyanakkor meghökkenően nagyszerű szólistáik – pl. Ojsztrah, Oborin, majd Richter – bemutatkozása ihlető élményt nyújtottak nemcsak a nagyérdemű, hanem a muzsikuskok számára is. A személyi kultuszt dicsőítő „kötelező” kantátákon és a szimplifikált stílusú, szocialista divertimento-zenén túl azonban a zenekar számára ezek az évek is a szakmai „erőgyűjtést” és zenei gazdagodást jelentették. Többek között jött vezényelni Anoszov, Rossi, Abendroth és Ancserl, voltak jeles ősbemutatói Ránki Györgynek, Szabó Ferencnek, Szervánszky Endrének és 1952-ben revelációként hatóan a fiatal Sugár Rezső, Hunyadi évfordulóra komponált, nagyszabású Hősi énekének. 1951-től – immár kilépve a 6-os stúdióból – rendszeressé váltak a zeneakadémiai fellépések, '52-ben pedig lengyelországi meghívásra lezajlott az első külföldi turné is. Ekkor Somogyi László mellett már alkalmanként Lehel György is dirigálta az együttest. (Lehel '47 óta vett részt a Rádió zenei munkájában, évekig, mint zenei főszerkesztő.) Egyértelművé vált, hogy a „stúdiózenekarnak” egyben kiemelkedő tudású „koncertzenekarrá” is kell válnia, hiszen, a közönség előtti szakmai megmérettetés mindenkori éltető ereje a zeneművészetnek.

És még egy sajátos érdekesség: ezekben az években a zenekar amolyan „próba-hangszerként” részt vett a Zeneakadémia fiatal karmesterjelöltjeinek vizsgáin – hogy csak megemlítsük Borbély Gyula, Kertész István, Kulka János, vagy éppen Szalatsy István és Vavrincz Béla sikeres bemutatkozását. Aztán '54-ben jött Richter a felejthetetlen Csajkovszkij-tolmácsolásával (vezényelt Komor Vilmos), majd egy évre rá a Bartók-évforduló, végre szabad utat adva legnagyobb alkotásai – pl. a Cantata Profana, Csodálatos mandarin, III. zongoraverseny (ezúttal Fischer Annie tolmácsolásában) – újrafelfedezésének. 1956 zenekari élete is

fontos zenei emlékezések – Mozart és Liszt művészetének rádiós megünneplése – köré szerveződött, jól bizonyítva, hogy milyen nagy szakmai erő is rejlik abban, hogy a rádiózás egyszerre képes integrálni érték-közvetítő, ismeretterjesztő és élő zenei lehetőségeit.

Ezek az évek hoztak még egy fontos zenei együttes-alapítást. Felváltva a Rádió gyermekkori feladatait addig – Kodály által is nagyra értékelt színvonalon – ellátó Andor Ilona vezette, de mégis csak külsős iskolai kórust, két fiatal karvezető, Botka Valéria és Csányi László, teljessé téve zenei együtteseinek körét, 1954–55 fordulóján életre hívták a Rádió Gyermekkórusát.

A zenekar „harmadik” korszaka

E vázlatos áttekintésnek nem tiszte értékelnünk azokat a politikai eseményeket, amelyek 1956-ban olyannyira megrázkódtatták a Rádió életét is, és azokat a folyamatokat részletezni sem, amelyek az intézmény további életét meghatározták. Itt most eleget vélem leszögezni azt, hogy mindez a tudatos és nagymértékben „zenepárti” szerveződési fejlődés, ami az intézményen belül az 1957-es újrakezdéstől végbement, szinte évtizedekre kijelölte a zenekar fejlődésének magasra ívelő pályáját. A Rádió mindenkor legfelső vezetése rádió-szakmai érdekből és zenepolitikai meggyőződésből egyaránt, a zenei igazgatás hitével és elkötelezettségével támogatta zenei együtteseinek a lehetőségei szerint legmagasabb szintű működtetését.

Az újjáalakult zenei osztály néhány esztendő alatt főosztállyá növekedve (vezetője Faludi Rezső), szakmai szerkesztőségei mellett nagy önállósággal (titkársággal és nemzetközi kapcsolatokat építő szakemberekkel) rendelkező szervezetként irányította zenekarának irodáját (vezetője Vermes István). Az énekkar és gyermekkórus munkáját – talán személyi adottságok okán is – közvetlenebb főosztályi irányításban vezették. Azonban a hangverseny, turné és felvételi tervek mindvégig egységes szerkesztőségi rendben készítették, és valósították meg.

Somogyi László a forradalom után elhagyta az országot, így '57-ben előbb Bródy Tamás, majd ('89-ben bekövetkezett haláláig) Lehel György lett a zenekar vezető karmestere (1964-től igazgató karnagya). Miután a zenekarnak ezekről az éveiről Boros Attila kitűnő könyvében (Muzsika és mikrofon – Zeneműkiadó, 1985) szinte minden fontos történést elolvashatunk, a továbbiakban itt már csak néhány kiragadott, vélemény-

Charles Münch – Amikor még világsztárok dirigálták a Rádiózenekart

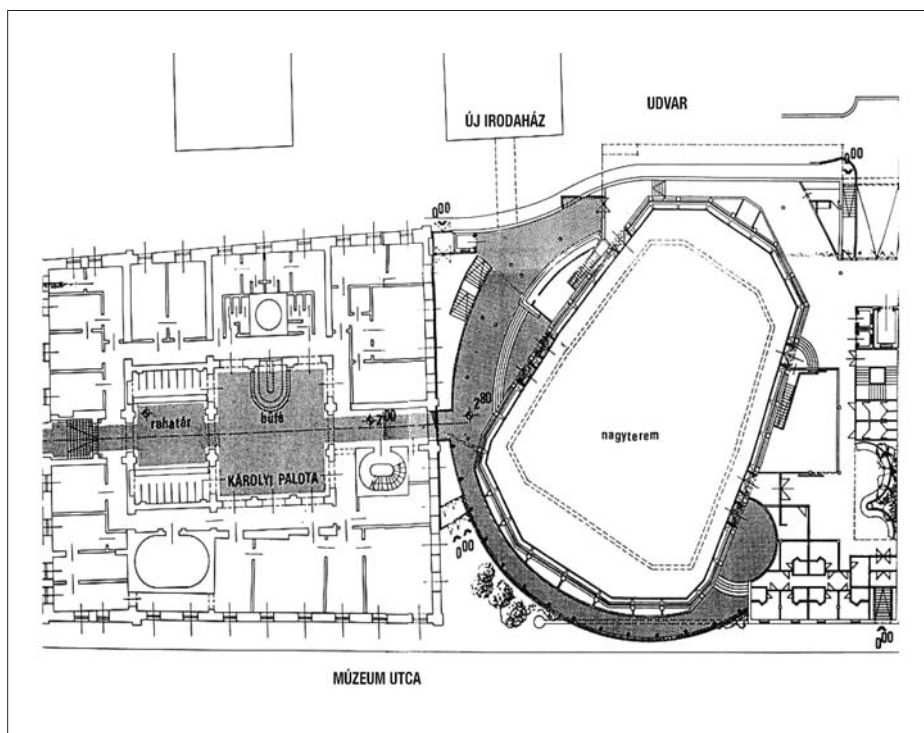
nyem szerint jellemzően meghatározó jelentőségű tényre hívom fel a figyelmet.

1958 tavaszán lezajlott az együttes első Nyugat-európai – Párizs, Brüsszel (Világkiállítás) – turnéja, Lehel György és a vendégként társuló Lukács Miklós számára is emlékezetes sikerrel. (Lajtha: VII. szimfónia, Bartók: Két kép, Concerto, 3. zongoraverseny, Kékszakállú herceg vára).

A Rádiózenekar következő éveinek munkássága egyben a magyar zeneszerzés története is. Nagy tehetségű szerzők eseten-

ként korszakos jelentőségű alkotásainak sora. Önkényesen válogatva: Szokolay Sándor: A tűz márciusa, Hegedűverseny, Szöllősy András: Concerto, Maros Rudolf: Öt zenekari darab, Petrovics Emil: C'est la guerre, Lysistrata, Lendvay Kamilló: Hegedűverseny, Durkó Zsolt: B-A-C-H epizódok, Halotti beszéd. A későbbi évekből – csak példaként: Balassa Sándor: Kassák requiem, Decsényi János: Öt Csontvárykép, Vajda János: Barabbás...

És megállás nélkül következtek a külföldi turnék – Európa szinte valamennyi országában, az USA-ban három alkalommal, de éppúgy visszatérően Kelet-Ázsiában, Japánban, vagy Dél-Amerikában – szerte az egész világon. Az impresszáriók javaslatára (sajnos?) Budapest Symphony Orchestra néven bevezetett zenekar nemcsak hogy rendre valóságos nemzeti sikereket aratott, hanem bemutatóival mindannyiszor mintegy jószolgálati követként öregbítette a magyar zeneszerzés hírét is. Sok magyar zeneszerző éppen a Rádiózenekar jóvoltából tudott nemzetközi elismertséget szerezni. Ugyanakkor megszámlálhatatlan a jeles vendégkarmesterek, szólisták, énekesek sora is, akik – gyakran ismétlődő rendszerességgel – felléptek a zenekarral. Nem túlzás állítani, hogy az együttes hívására – ezekben az időkben a határokat még nagyon is korlátozó vasfüggöny ellenére – a világ zenei élvonalának szinte minden jelentős művésze (csak a karmesterek közül megemlítve Stokowskit, Abbadot, Barbirollit,

Az új nagyzenekari stúdió terve, amely csak álom maradt

Gardellit, Kletzkít, vagy Charles Münch-t megfordult Budapesten.

A '70-es évek derekától a zenekar egyre jelentősebb helyet kért magának a hazai koncertéletben, megszokott zeneakadémiai bérleti hangversenyein túl, intenzíven keresve a saját rendezési, megjelenési lehetőségeit (Csepeli Munkásotthon, Magyar Nemzeti Galéria, Olasz Kultúrintézet, majd a felépült Budapest Kongresszusi Központ, Művészetek Palotája). Nem titkolható, hogy ezt a „küzdelmet” jórészt a kényszer szülte – a Magyar Rádió (talán Európában egyedülként!) a mai napig nem sikerült felépítenie egy korszerű, a közönség befogadására is alkalmas nagyzenekari stúdiót...

És ami még maradandóan, mintegy a magyar zene krónikájaként fémjelzi a zenekar útját, az a sok ezernyi rádiófelvétel és több mint száz lemezfelvétel. Az a nemzeti zenei archívum, amelyet nem lehet eléggé megbecsülni, s amelyre a kortársaknak, de az utódoknak is a legnagyobb féltéssel és értéssel kötelező vigyázniuk.

Utóhangok

A nyolcvanas évek végétől a zenekar irányítási és szakmai útján is – időnként hektikus történések formájában – jelentős változások vették kezdetét. A rendszerváltás évei – beleértve a „médiaháború” küzdelmeit, a médiatörvény megalkotását, a közmédia új státuszának és működésének életbe lépését, s az egész plurális médiarendszer kialakulását – máig tartóan változtatták meg a rádiózás irányítási rendszerét, szervezetét, gazdasági lehetőségeit és egész közszolgálati filozófiáját. És ebben

a folyamatban – úgy tűnik – jelentősen sérült, sőt bizonytalanná vált a zenei együttesek intézményi helyzete.

Lehel György utódlása – Ligeti András igazgató karnagyi kinevezése – egybe esett több rendszerváltó történéssel, következménnyel. Az Országos Filharmónia, a Nemzetközi Koncertiroda és a Hungaroton majdnem-megszűnései okán immár az önálló hangversenyrendezés mellett, az együttesek külföldi menedzselését is saját kézbe kellett venni, miközben folyamatosan csökkentek a hanglemez kiadási és stúdió felvételi felkérések. És fogyni látszottak a Rádió belüli elkötelezettségek is, sőt '93 elejére belső vezetői viták is rontották az együttesek szakmai és lelki állapotát. A kudarcokból végül egy sikeres „húszárvagással” sikerült kirántani a muzsikustestületeket: Vásáry Tamás főzeneigazgatói megnyerésével, Strausz Kálmán kórusvezetői és Thész Gabriella önálló gyermekkórus irányítói kinevezésével – annak ellenére, hogy közben a Rádió strukturális modellváltásából fakadóan az együttesek szervezeti-irányítási rendje is többször megváltozott – szakmai fejlődésük töretlenül folytatódhatott. Miközben, kiváltképp a részvénytársasági működés és finanszírozás következményeként, jól látszottak a súlyos fenntartói „repedések”, a média közszolgálati értelmezésének lényeges megváltozása. Eleinte csak az hangzott el, hogy nincs elég pénz az együttesek működtetésére, aztán az is, hogy a közrádió nem lehet „jótékonykodó” mecénás (pl. a magyar zeneszerzés „eltartója”), végül legújabbban, hogy a zenei együttesek léte

tulajdonképpen idegen a rádiózás alapfeladataitól.

A pénzügyi források hiányát a '90-es évek végétől még részben lehetett pótolni az Országgyűlés célzott költségvetési támogatásával, de úgy tűnik, ez ma már nem akadályozhatja meg azt a szakmai és fenntartói folyamatot, amelynek eredményeképpen megszűnt az ország legjelentősebb oratóriumkórusa (a leépítések eredményeképpen ugyanis a korábban közel 70 tagú Rádióénekkar ma már csak negyvenvalahány főt számlál), a zenekar fellépései pedig többségükben már csak szakmailag értékelhetetlen üzleti vállalkások. Az intézmény vezetése mintha nem hinne a média zenei közszolgálatának jelentőségében, a Rádió a magyar zenei élet egészében betöltött hivatásában és kötelezettségeiben, de legfőképp a zenei értékeremtés semmivel nem pótolható fontosságában. Persze valóban igaz, és tudni lehet: magas szellemi értéket teremtő zenei együtteseket tisztán üzleti alapon működtetni – bár a források és támogatások rendszere nagyon különböző lehet – eddig még talán sehol a világon nem sikerült. Ugyanakkor, amíg egy-egy zenekar, énekkar, vagy éppen gyermekkórus szakmailag és erkölcsileg, sőt egész létében igen rövid idő alatt leépíthető, mondhatni „amortizálható”, addig nemzeti értékeink majdnem újraalapítása és felépítése évtizedek szakmai küzdelmét és befektetői szándékát igényli. Talán a Magyar Rádió esetében is érdemes lenne még újragondolni...

Szirányi János

A közszolgálati rádió jelentősége a német kultúrában és zenekari életben

A német rádióknak és együtteseinek fejlődéséről, azoknak a zenekultúra terén mind a mai napig elfoglalt különleges szerepéről intenzív képet ad a történeti visszatekintés.

Az első alapítási hullám

Az 1923. október 29. este nyolc óra, bizonyára legrégebbi német rádió-együttes születésének óráját jelöli. Ezen a napon közvetített a Berlieni Rádió első ízben élőzenei koncertet, és ez jelentette a döntő kezdeményező lépést egy szimfonikus rádiózenekar, ebben az esetben a mai

Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin (RSB) megalapításához. A kezdeti – még áttekinthető – napi adásidőben az élő- és lakklemezzel lejátszott zene váltakoztak egymással. Az adásidő bővülésével azonban nagyon hamar megnőtt az igény egy állandóan rendelkezésre álló zenei repertoár iránt.

1924 tavaszától kezdve a további német rádióadók beindulása elősegítette rádió együttesek létrehozását Németországban, sőt a mai MDR (Mitteldeutscher Rundfunk) Sinfonieorchester Leipzig megalapítása már 1915-re tehető. De nemcsak zenekarokat, hanem saját kórusokat is alapítottak a

rádióállomások. A berlini énekkar, ma Rundfunkchor Berlin, már ugyancsak 1925-tavasza óta megkezdte működését.

A rádiózenekari muzsikuskoknak és kórustagoknak kezdetektől fogva széles és naponta változó repertoárt kellett magas szakmai szinten birtokolniuk, amit extrém rövid próba- és előkészítő idő után mindig élőzenei műsorban közvetítettek. Minden korszakot felölelő hangversenyek, operák, operettek, oratóriumok, énekesek és hangszeres szólisták kísérete, kamarazene, de hangjátékok zenéje is a speciális rádióműfajú együttesek természetes feladatkörébe tartoztak. Megfelelő stúdiókat,

1931 január 22-én, a berlini Haus des Rundfunks megnyitásán Bruno Seidler Winkler vezényelte a nagy rádiózenekart

zenekari- és kórustermeket, saját kottarchívumokat létesítettek.

A kortárs zene terjesztése is elválaszthatatlanul összefügg a rádiós együttesek fejlődésével. Sok rádiózenekar archív felvételeinek listája 1920-tól és 1930-tól az újabb időkig egy egész zeneszerző generáció Who's who-jaként olvasható. A komponisták mindenekelőtt mint saját műveik dirigensei léptek fel. Csupán példaként álljon itt újra a Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin: Igor Sztravinszkij, Hans Pfitzner, Richard Strauss, Werner Egk és sokan mások kaptak lehetőséget, műveik betanítására és bemutatására. 1931-ben Németországban már tíz különböző létszámú zenekar és hét kórus működött rádiós színekben.

A „harmadik birodalom”

A rádiót a nemzetiszocialisták hatalomátvétele után néhány nappal, 1933. február 15-én Adolf Hitler birodalmi kancellár utasítására a Joseph Goebbels vezetése alatt álló Információs- és Propaganda Minisztérium alá helyezték. Ennek a rádióegyüttesek zenei produkciói szempontjából az egész német birodalomban mélyreható következményei voltak. A „nemzeti örökség” zeneszerzői – Bach, Mozart, Beethoven, Bruckner és Wagner – álltak a középpontban. Az „elfajzott” és törvénytől kívül helyezett zeneszerzők műveit betiltották. A rádiós együttesek rendkívül fontos szerepet játszottak a propaganda eszközökkel feltupírozott Beethoven- és Bruckner ciklusokban,

valamint a zenei monumentalitásokban. A nacionális ideológia gyorsan felismerte, hogy miképpen használja fel céljaira a német zeneszerzők muzsikáját. Külföldi komponisták zenéjét ha néha játszották is, az csupán alibi volt, demonstrálva a világ iránti nyitottságot.

A második világháború kezdetével aztán növekedett az emelkedett szórakoztató zene sugárzása is, mint a tánczené a „színes esték”-ben, kívánságkoncerteken, népzenei közvetítéseknél stb. Mialatt 1944. szeptember 1-jével a háború miatt a nyilvános színházak bezárásával a zenei élet is szünetelt, és az opera és szimfonikus zenekarok szeretett muzikusait a harctérre vitték, a rádiós együttesek végig működtek. Csak így lehet megmagyarázni azt, hogy már tíz nappal a német birodalom feltétel nélküli kapitulációja után, 1945. május 18-án Beethoven kilencedikét a Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin elő tudta adni. A rádiót a háború utáni újrakezdéskor is a zene hatotta át.

Második alapítási hullám

Annak eredményeképpen, hogy a szövetségesek katonai közigazgatása megkezdte a demokratikus rádióstruktúra decentralizálását és újjáépítését, mind a négy megszállt zónában és Berlinben rádiós együttesek egy második, hiánypótló alapítási és átszervezési hulláma indult meg. Így például 1946. november 15-én jött létre a „RIAS-Symphonie-Orchester” (ma Deutsches Symphonie-Orchester, Berlin). További együttesek az akkor újonnan létre-

hozott rádióállomások székhelyén alakultak, többek között Kölnben, Stuttgartban, Freiburgban, Baden-Baden-ben Kaiserslauternben. A háború utáni időkben a nagy igény a szórakoztató zene iránt big bandek szervezéséhez ill. befogadásához is vezettek, valamint elkülönültek egymástól a nagy szimfonikus zenekarok és a rádiózenekarok.

Feladataik változatlanul a mindennapi program kitöltése volt, mivel az akkori hanglemezgyártás még nem volt képes a náci időkben szétvert zenekultúra felépítésére és feldolgozására, valamint az új zene támogatására. A felvételi technika és a zenei felvételek konzerválásának fejlődése az 1950-es évektől a rádiós zenei együttesek mindennapjait is megváltoztatta. Egyre több művet vettek fel csupán stúdió körülmények között egy későbbi közvetítés és archiválás céljából. Egy rádiós szimfonikus zenekar éves programjának már csupán egy negyedét tették ki a nyilvános koncertek vagy közvetítések, olyannyira túlsúlyban voltak a stúdióprodukciók.

A nemzetiszocialista megszorítások, az új zene mellőzésének és elnyomásának éveitől az együttesek felépítésével egyidejűleg a kortárs zene is felfutását élte meg. A nyilvános-törvényes rádió nevelési-képzési programja keretében az 1940-es évek végén, a koncert-programok és produkciók listáján, mindenek előtt a rádiós szimfonikus zenekaroknál, számos ősbemutatóra, német bemutatókra és felvételekre bukkanunk. Olyan nevek, mint Hindemith, Honegger, Skrjabin, Milhaud, Henze, Hart-

mann, Toch, Zimmermann, stb. rendszeresen feltűnnek. De a zeneszerző Karlheinz Stockhausen kibontakozása sem jött volna létre a rádióhoz való kötődése nélkül. A háború utáni időkben Stockhausen, mint a WDR (West Deutscher Rundfunk) elektrozenei stúdiójának vezetője nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Köln az új zene jelentős központjává vált. A Stockhausen által felépített kompozíciós elvek úttörő és stabilizáló szerepet játszottak a következő zeneszerző generáció számára. Évtizedek alatt Stockhausen számos műve élte meg a WDR Sinfonieorchester Köln és a WDR Rundfunkchor Köln előadásában az ősbemutatót, olyan művek, amelyeket a rádió rendelt meg nála.

A német újraegyesítés után és jelenleg

A rádiós együttesek sorsa a világháborúhoz kapcsolódó két alapítási hullám után, a német újraegyesítést követően természetesen forduloponthez érkezett, leépítések, struktúra változtatásokra került sor. Ez különösen a kelet-berlini, lipcsei, valamint a nyugat-berlini rádióállomásokat érintette. Még a régi szövetségi köztársaság

együtteseit sem kímélték meg, összevonásokra került sor. A Bajor Rádió 2004-ben kidolgozott terve, hogy a kedvelt és új programokkal különösen a gyermek- és ifjúsági munkában élenjáró Münchner Rundfunkorchester megszűnteti, zátonyra futott a politika és a társadalom nagy ellenállásán.

Németországban a rádióállomások keretében jelenleg 13 szimfonikus és rádiózenekar, hét kórus és négy bigband működik. Az együttesek munkamódszere az elmúlt években ismét erősen megváltozott: a stúdiófelvételek jelentősen háttérbe szorultak, az archívumok saját felvételekkel az elmúlt évtizedekben megteltek, és a világ digitális kereskedelmi felvételeinek konkurenciájaként napi felhasználásra rendelkezésre álltak. A német rádiós együttesek mégis nélkülözhetetlenek, azok intézményük és a mögöttük álló országok és jogbirtokosok nagyköveteivé váltak. Koncertfellépéseik sugárzó körzetükben, nemzeti és nemzetközi szinten, élőzenei adásokban Németországban és azon túl is jelentős kulturális tényezővé váltak.

Eközben a politikai helyzet minden együttes számára stabilizálódott. A alkotmánybíróság illetmény-jogszolgáltatásával megerősítve a közszolgálati rádiók nyilvánvalóan felismerték, hogy mind a brüsszeli Európai Bizottsággal, mind az országok miniszterelnökeivel való tárgyalások során a saját együttesek és saját zenei produkciók fontos érvet jelentenek a közjogi rádiók fenntartásának támogatásához. Míg a kommunális és állami zenekarok a részben rizikómentes programpolitikájukkal megerősítve saját bevételek emelésére is gondolnak, a rádiók változatlanul rendelkeznek azzal a privilégiummal, hogy támogatottságuk alapján ne kényszeredetten a kvótára sandítsanak, hanem saját zenei produkcióik keretében a mellőzött kortárs zenét vagy az elfeledett műveket vegyék tekintetbe vagy éllesszék fel. A németországi fesztiválok a közszolgálati rádióállomások és együttesek nélkül elképzelhetetlenek. Ezt a kulturális gazdagságot őrizni kell!

Gerald Mertens

(Das Orchester 11/2008)

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET II. HEGEDŰ SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: 2010. február 9. (kedd) 10.00

helye: Zenekari színház (3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J.S. Bach Szólószonátáiból vagy Partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitából)
- Az első tétel kadenciával W.A. Mozart : G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások:

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány 16. ütemtől „B”-ig (Allegro)
- Bartók: Tánccsvit III. tétel 22-től 26-ig
- Brahms: II. szimfónia IV. tétel Eleje „B” után 5-ig
- Sztravinszkij: Petruska 68 előtt 1-tl 73-ig
- Mendelssohn: Skót szimfónia I. tétel Bevezetés
- Smetana: Az eladott menyasszony – nyitány Eleje a 32. ütemig
- Mahler: I. szimfónia IV. tétel Eleje 3 után 1-ig
- R. Strauss: Zarathustra 18 előtt 8-tól 18-ig 51 előtt 3-tól 53-ig
- Bartók: Concerto V. tétel (Fuga) 265-től 317-ig

Jelentkezés: írásban, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2010. február 3-ig levélben, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a). A zenekari szólamok kottái az irodában átvehetők, ill. igényelhetők H-CS 9-16 óra között P 9-12 óra között a 46/323-488-as telefonszámon.

Jelentkezés feltétele: minimum három éves zenekari gyakorlat

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Bérezés: Kjt. szerint
Egyéb juttatás: étkezési hozzájárulás

Miskolc, 2010. január 4.
lkt.: 1/2010

Szabó Péter
igazgató

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET GORDONKA SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA.

A meghallgatás 2010. február 24-én 10 órai kezdettel lesz a zenekar próbatermében. (1066 Budapest, Jókai utca 4.)

A meghallgatás nem nyilvános. Zongorakísérőt biztosítunk.

A jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és pontos elérhetőséggel a következő címre kérjük: Postacím:

Magyar Állami Operaház
Zenekari iroda
1065 Budapest, Hajós utca 8-10.
E-mail cím: orchestra@opera.hu

A jelentkezések beérkezési határideje 2010. január 18.

A próbajáték meghívásos, a jelöltek jelentkezésük alapján kapnak meghívást.

Kötelező anyag:

- J. Haydn: D-dúr gordonkaverseny I. és II. tétele, kadenciákkal
- A. Dvořák: h-moll gordonkaverseny I. és II. tétele,
- J.S Bach: egy Preludium a IV. (Esz-dúr), vagy az V. (c-moll), vagy a VI. (D-dúr) szólószvitből.

A zenekari részletek kottája február 1-től személyesen átvehető a zenekari irodában, vagy kérésre postán küldjük el a meghívottaknak.

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Február 12. 19.30
Kölcsey Központ

Farsangi meglepetés koncert

Közreműködik
a Cívis Táncegyesület
Vez.: Blázy Lajos

Február 18. 19.30
Kölcsey Központ

Haydn:
D-dúr szimfónia No. 93
Weber:
f-moll klarinétverseny op. 79
Haydn: G-dúr
(üstdobtűtés szimfónia No.94
Hindemith:
Szimfonikus metamorfozisosok
Weber témákra
Vez.: Vashegyi György

Február 20. 16 óra
Megtestesülés templom

A Debreceni Kodály Kórus hang-
versenye

„Pokol és menny”
Bárdos Lajos, Karai József,
Orbán György, Vajda János,
és Gyöngyösi Levente
kórusművei
Közreműködik
a Debreceni Kodály Kórus
Vez.: Pad Zoltán

Március 18.
Megtestesülés Templom

Szergej Rahmanyinov:
Vesperás – részletek
Alfred Schnittke : Koncert für
Chor – Magyarországi bemutató!
Vez.: Pad Zoltán

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 31. vasárnap 19.30
Olasz Kultúrintézet

Universitas/4
Haydn: B-dúr szimfónia No. 102.
Lutoslawski:
Versenymű hárfára és oboára
Bizet: Szimfónia
Katerina Englichova – oboa
Vilem Veverka – hárfa
Vez.: Marco Zambelli

Február 3. szerda 19.00
Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem

HP koncert
Vez.: Hollerung Gábor

Február 12. péntek 19.00
Klauzál Ház

Budafoki/5
Jakov Gotovac: Szimfonikus kóló
Grieg: Zongoraverseny
Franck: d-moll szimfónia
Srdjan Filip aldarovi – zongora
Vez.: Josip Nalis

Február 27. szombat 19.30
Olasz Kultúrintézet

Universitas/5
Bartók: Kossuth szimfónia
Brahms: Hegedűverseny
Dohnányi: II. szimfónia
Kokas Katalin – hegedű
Vez.: Hollerung Gábor

Március 7.
Művészetek Palotája – Fesztivál-
színház

Ifjúsági koncert
Előad és vez.: Hollerung Gábor

Március 12. péntek 19.00
Klauzál Ház

Budafoki/6
Respighi: Antik áriák III.
Vaughan Williams:
Fantázia egy Tallis témára
Beethoven: IV. szimfónia
Auer Vonósnégyes (Oláh Vilmos,
Berán Gábor – hegedű, Gálfi
Csaba – brácsa, Takács Ákos –
cselló)
Vez.: Stefano Mazzoleni

Március 20. szombat 11.00
Klauzál Ház

Junior/4
Zenei utazás
Mendelssohn: Olasz szimfónia
Massenet: Le Cid
Grieg: Norvég tánc
Csajkovszkij: II. szimfónia – IV.
Lajtha: III. szvit
Előad és Vez.: Hollerung Gábor

Március 20. szombat 15.00
Klauzál Ház

Zeneértő/4
Ismerkedés a billentyűs és a
pengetős hangszerekkel
A zongora, a harmonika, a hárfa
és a gitár
Előad: Zelinka Tamás

BUDAPESTI FILHARMONIAI TÁRSASÁG

Február 15. Operaház

Dohnányi-bérlés 5. koncert

Február 16. Operaház

Mahler-bérlés 5. koncert
Antonin Dvořák:
Karnevál – Nyitány Op.92
Weiner Leó: Farsang
George Gershwin:
Egy Amerikai Párizsban
Farsangi Meglepetések,
Zenei Tréfák
Vez.: Dénes István

CONCERTO BUDAPEST

Február 15. (hétfő) 19.30
Művészetek Palotája – Bartók

Béla Nemzeti Hang-
versenyterem, Budapest

Romantikus bérlés
Brahms: Akadémiai ünnepi
nyitány Op. 80
Lutoslawski: Csellóverseny
Schubert: „Nagy” C-dúr szimfónia

Nr. 9 D. 944
Km.: Perényi Miklós – cselló
Vez.: Keller András

Február 25. (csütörtök) 19.30
Thália színház

Fischer Annie bérlés
Haydn:
Scherzando Hob. II. No. 5 E-dúr
Mozart:
D-dúr zongoraverseny K. 537
Mozart: A-dúr Rondó K. 386
Haydn: Esz-dúr szimfónia No. 103
Közreműködik és vez.:
Rohmann Imre

Március 7. (vasárnap) 19.30
Thália Színház

Bach és a XX. század
Sztaravinszkij:
Mise kórusra és kettős
fúvósötösre
Bernstein: Szerenád
Sztaravinszkij: Korál variációk
Sztaravinszkij: Zsoltárszimfónia
Km.: Keller András – hegedű
Schola Cantorum Budapestiensis,
Szent Efrém Férfikar
(művészeti vezetők: Bubnó
Tamás és Mezei János)
Vez.: Rácz Zoltán

Március 16. (kedd) 19.30
Művészetek Palotája – Bartók

Béla Nemzeti Hang-
versenyterem, Budapest
Beethoven – Bartók bérlés –
Beethoven:
István király – nyitány Op. 117
Bartók: II. zongoraverseny
Beethoven: III. „Eroica” szimfónia
Esz-dúr Op. 55
Km.: Ránki Dezső – zongora
Vez.: Keller András

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 5. péntek 19.00

Duna Palota

Tavaszi bérlés 2. előadás.
Mozart: G-dúr szimfónia KV 318
Mozart: Á-dúr hegedűverseny
Csajkovszkij: G-dúr szvit Nr.4
op.61
„Mozartiana”
Km.: Kalló Zsolt
Vez.: Deák András

Február 19. péntek 19.00

Duna Palota

Tavaszi bérlés 3. előadás:
A zenekarból alakult kamara-
együttesek Hangversenye

Február 21. vasárnap 10.30
Duna Palota

Ifjúsági bérlés 5. előadás
Kamara Muzsika gyöngyszemei
Duó, trió, kvartett, kvintett
A kamarazene jellegzetes formá-
cióit mutatjuk be.

Március 5. péntek 19.00

Duna Palota

Tavaszi bérlés 4. előadás:
Humperdink:
Jancsi és Juliska – nyitány
Dohnányi: Szvit zenekarra op.19

F E L H Í V Á S

A Győri Filharmonikus Zenekar próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI állásra:

A próbajáték időpontja: 2010. február 1. hétfő, 14 óra
A próbajáték helyszíne:
Győr, Richter-terem (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

J. S. Bach: szólószonáta – lassú tétel
F. A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával, vagy
C. Stamitz: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával

Zenekari szemelvények:

Mozart: Varázsfuvola – nyitány
Beethoven: I. szimfónia II. tétel
Brahms: IV. szimfónia I. tétel
Richard Strauss: Don Juan
Bartók: Concerto IV. és V. tétel

Csajkovszkij: Vonósszerenád vonósötös formában karmesterrel

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével
együtt a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben
(office@gyfz.hu) kérjük eljuttatni 2010. január 28-ig. A zenekari állások részletes
listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról
www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakisérót a zenekar igény szerint biztosít.

További információ a zenekar titkárságán, Ősz Gábor zenekari titkárnál.

Tel: 30/86 41 693

Az állás betölthető: azonnal

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és
a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§ -ban előírtak meglete szükséges.

Bérezés: megegyezés szerint
Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2009. november 4.

Fűke Géza
Igazgató

Nielsen: 2. szimfónia op.16.
Vez.: Deák András
Műsorvezető: Zelinka Tamás

Március 21. vasárnap 10.30 Duna Palota

Ifjúsgági bérlet 6. előadás
Táncra Magyar
Ungaresca-Verbunkos-Palotás-
Csárdás-Medvetánc
Jellegzetesen magyaros hangulatú zenék hangzanak el a hangversenyen

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Február 13., 19.30, Szombathely Bartók Terem

Szimfónia bérlet
Wagner: Trisztán és Izolda –
Előjáték és Izolda szerelmi halála
Bartók: Két arckép, op. 5.
Kurtág: Messages
Dvořák: VIII. (G-dúr) szimfónia,
op. 88.
Km.: Joanna Kamenarska
(hegedű)
Vez.: Berkes Kálmán

Február 21. 16.00 Zsinagóga

Flesch Károly bérlet
„vonósnégyes + klarinét”
W. A. Mozart:
A-dúr klarinétötös, KV 581
Vukán Gy.: Öt tréfa
Közreműködik:
Berkes Kálmán klarinét
Ráczné Nagy Andrea hegedű
Falvai Zsuzsanna hegedű
Rác István brácsa
Juhász Viktor cselló

Február 16. 19.30 Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem,

„Győr Budapesten”
R. Wagner: Trisztán és Izolda –
előjáték és Izolda szerelmi halála
Bartók B.: Két portré, op. 5
Kurtág Gy.: Üzenetek, op. 34
A. Dvořák:
VIII. (G-dúr) szimfónia, op. 88
Vez.: Berkes Kálmán
Km.: Joanna Kamenarska hegedű

Február 25. 19.00 Richter-terem

Varga Tibor bérlet
Áriák
Szegedi Csaba áriaestje,
Sztárvendég: Miklósa Erika
Rossini: A sevillai borbély
Nyitány
Figaro belépője
Rosina áriája
Rosina és Figaro kettőse
Viharzene
Verdi: Macbeth – Macbeth áriája
a IV. felvonásból
Traviata – Violetta áriája az I.
felvonásból
Don Carlos – Posa áriája és halála
IV. felv.

Mozart: Don Giovanni
Nyitány
Don Giovanni és Zerlina kettőse
Figaro házassága
A gróf áriája
Donizetti: Szerelmi bájlat –
Adina és Dulcamara kettőse
Massenet: Thais – Meditation
Offenbach: Hoffmann meséi –
Dappertutto áriája
Delibes:
Lakmé – Csengettyűária
Vez.: Medveczky Ádám

Március 20. 19.00 Richter-terem

„Klasszika”
Műsor: L. van Beethoven:
Egmont-nyitány
W. A. Mozart: A-dúr klarinét-
verseny KV 622
L. van Beethoven:
II. (D-dúr) szimfónia, op. 36
Vez.: Takács-Nagy Gábor
Km.: Berkes Kálmán klarinét

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 3. szerda, 19.00 Budapesti Operettszínház, Budapest, Nagymező utca 17. Erdélyi Miklós bérlet

Weiner Leó: Farsang
Dvořák: Karnevál nyitány
Borodin: Polovec táncok
De Falla:
A háromszögletű kalap – szvit
Darius Milhaud: Ökör a háztetőn
Dukas: A bűvészinas
Vez.: Kollár Imre

Február 6., szombat, 11.00 Stefánia Palota, Budapest, XIV., Stefánia út 34.

Unokák és nagyszülők hangversenyei
Vidám zenés mesék
Madarász Iván: Pázmán lovag
Balogh Sándor: A három kismalac,
Balogh Sándor: Kacor király
Km.: Kővári Eszter Sára, Ókovács
Szilveszter, Szegedi Csaba,
Wendler Attila. Mesélő: Ácsné
Székely Edit
Vez.: Balogh Sándor

Február 17. szerda, 19.30 Művészetek Palotája, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Mesterbérlet
Lukács Gyöngyi és vendégei –
opera gálaest
Vez.: Kesselyák Gergely

Március 2. kedd, 19.00 Budapesti Operettszínház, Budapest, Nagymező utca 17.

Lukács Miklós bérlet
Ravel: Gaspard de la Nuit
Laurent Petitgirard: Gordonka-
verseny
Beethoven: VII. szimfónia
Km.: Mérei Tamás
Vez.: Laurent Petitgirard

Március 12. péntek, 18.00 Festetics Palota, Budapest VIII., Pollack Mihály tér 3.

Festetics Bérlet
Carl Phillip Emanuel Bach:
G-dúr szimfónia
W. A. Mozart:
G-dúr fuvolaverseny KV 313
Gounod: Kis szimfónia (B-dúr)
Km.: Wolfgang Schulz
Vez.: Emanuel Schulz

Március 20., szombat, 11.00 Stefánia Palota, Budapest XIV., stefánia út 34.

Unokák és nagyszülők hangversenyei
Gyermekjelenetek
Robert Schumannra emlékezőnk
születésének 200. évfordulóján
Gyermekjelenetek – zongorán
Nyitány, Szercho és Finale
a-moll zongoraverseny
Km.: Mocsári Károly
Vez.: Gémesi Géza

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 31. Művészetek Háza, Miskolc Kortárs nap

Február 4. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Mesterbérlet)

Wagner: Siegfried-idill
Strauss: Oboaverseny
Saint-Saëns: III. „Orgona” szimfónia
Szólista: Hadady László
Vez.: Zbynk Müller

Február 8. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Népszerű bérlet – kamarakonzert)

Chick Corea: Szeptett
Gabrieli: Canzonák
Händel: Salamon – Sába királynőjének bevonulása
Chris Hazell: Rézmacskák
Km.: a zenekar művészei

Február 15. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Szezonbérlet)

Rossini: A tolvaj szarka – nyitány
Kramár: Esz-dúr versenymű két
klarinétra (op.91)
Brahms: II. (D-dúr) szimfónia
Klarinét:
Novák András, Szepesi János
Vez.: Kovács László

Február 22. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Népszerű bérlet)

Kodály: Galántai táncok
J.Chr. Bach: c-moll fagottverseny
Brahms: III. (F-dúr) szimfónia
Fagott: Lakatos György
Vez.: George Hanson

Március 4. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Mesterbérlet)

Gyöngyösi Levente: Verkündi-
gung
(Öt szimfonikus kép Rainer Maria
Rilke nyomán)

Mozart: B-dúr zongoraverseny
K.450
Ravel: Pavane
Elgar: Enigma-variációk
Zongora: Ránki Dezső
Vez.: Kovács László

Március 8. 19.30 Művészetek Palotája, Budapest

Szimfonikus Körkép
Weiner: Szvit op. 18
Mozart: B-dúr zongoraverseny
K.450
Elgar: Enigma-variációk
Zongora: Ránki Dezső
Vez.: Kovács László

Március 13. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc KLAZZ koncert

Vez.: Kovács László

Március 22. 19.00 Művészetek Háza, Miskolc (Szezonbérlet)

Haydn: G-dúr „Az este” szimfónia
No.8
Beethoven: c-moll zongoraverseny
Mozart: C-dúr „Jupiter” szimfónia
Zongora: Borbély László
Vez.: Kovács László

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

Február 5. 19.30 Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Hangszer és pálcá – Ferencsik-bérlet 2009

Villa-Lobos:
Bachianas Brasileiras, No. 5
Hugo Wolf: Olasz szerenád
Hugo Wolf: Ima (Gebet) (Mörikedalok, no. 28)
Hugo Wolf:
Mignon (Goethe-dalok)
R. Strauss: Négy utolsó ének –
Szeptember, op. 150 no. 2
R. Strauss:
Muttertánndelei, op. 43 no. 2
Brahms:
I. (c-moll) szimfónia, op. 68
Vez.: Andrés Orozco-Estrada
Km.: Tonkünstler Zenekar
(Ausztria)
Szoprán: Christiane Oelze
Az „Európa szívében” zenekari
csereprogram keretében

Február 6. 19.30 Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Ének és szimfónia – Klepperer-bérlet 2009

Villa-Lobos:
Bachianas Brasileiras, No. 5
Hugo Wolf: Olasz szerenád
Hugo Wolf: Ima (Gebet)
(Mörikedalok, no. 28)
Hugo Wolf:
Mignon (Goethe-dalok)
R. Strauss: Négy utolsó ének –
Szeptember, op. 150 no. 2
R. Strauss: Muttertánndelei, op. 43
no. 2

Brahms:
I. (c-moll) szimfónia, op. 68
Vez.: Andrés Orozco-Estrada
Km.: Tonkünstler Zenekar
(Ausztria)
Szoprán: Christiane Oelze
Az „Európa szívében” zenekari
csereprogram keretében

Február 7. 11.00
Művészetek Palotája – Fesztivál Színház

Zenés vizeken... – Gyerekbérlét
...a barokk és klasszikus korban
Händel: Vízi zene – részletek
Haydn: A Teremtés – ária
Haydn: G-dúr („Az este”) szimfónia, No. 8 – IV. tétel: A vihar
Vivaldi:
A négy évszak – Tavasz és Tél
Rossini: A sevillai borbély – Viharzene a II. felvonásból
Händel: Izrael Egyiptomban – Özönvíz
Vez.: Horváth Gábor
Km.: Nemzeti Énekkar Női Kara, műsorvezető: Kovács Sándor

Február 7. 15.00
Művészetek Palotája – Fesztivál Színház

Zenés vizeken... – Gyerekbérlét
...a barokk és klasszikus korban
Händel: Vízi zene – részletek
Haydn: A Teremtés – ária
Haydn: G-dúr („Az este”) szimfónia, No. 8 – IV. tétel: A vihar
Vivaldi:
A négy évszak – Tavasz és Tél
Rossini: A sevillai borbély – Viharzene a II. felvonásból
Händel:
Izrael Egyiptomban – Özönvíz
Vez.: Horváth Gábor
Km.: Nemzeti Énekkar Női Kara, műsorvezető: Kovács Sándor

Február 25. 19.30
Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Hangszer és pálca – Ferencsik-bérlét
Haydn: D-dúr szimfónia, No. 104
Mozart:
A-dúr klarinétverseny, K. 622
Brahms:
III. (F-dúr) szimfónia, op. 90.
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Jörg Widmann – klarinét

Március 5. 19.30
Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Hangszer és pálca – Ferencsik-bérlét
Jörg Widmann: Freie Stücke
Jörg Widmann: Ad Absurdum – trombitaverseny
Jörg Widmann: Messe
Vez.: Jörg Widmann
Km.: Szergej Nakarjakov – trombita

Március 14. 11.00
Művészetek Palotája – Fesztivál Színház

Zenés vizeken... – Gyerekbérlét

...a romantikában
Dvořák:
A vízimanó (Vodník), op. 107
Wagner: Siegfried rajnai útja – zenekari változat
Smetana: Moldva – részlet
Csajkovszkij:
Hattyúk tava – részletek
Offenbach:
Hoffmann meséi – Barcarola
Johann Strauss:
Kék Duna – keringő
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Nemzeti Énekkar, Énekes szólisták, A Magyar Táncművészeti Főiskola növendékei
műsorvezető: Kovács Sándor

Március 14. 15.00
Művészetek Palotája – Fesztivál Színház

Zenés vizeken... – Gyerekbérlét
...a romantikában
Dvořák:
A vízimanó (Vodník), op. 107
Wagner: Siegfried rajnai útja – zenekari változat
Smetana: Moldva – részlet
Csajkovszkij:
Hattyúk tava – részletek
Offenbach:
Hoffmann meséi – Barcarola
Johann Strauss:
Kék Duna – keringő
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Nemzeti Énekkar, Énekes szólisták, A Magyar Táncművészeti Főiskola növendékei
műsorvezető: Kovács Sándor

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

Február 5. péntek 19.00

Február 6. szombat 15.00

Február 12. péntek 19.00

Február 27. szombat 15.00

Nemzeti Színház

Schiller: Ármány és szerelem
Rendező: Alföldi Róbert
Vez.: Silló István

Február 21. vasárnap 12.30

Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

BEETHOVEN MARATON
III., Eroica szimfónia, c-moll op.67
Vez.: Héja Domonkos

PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS

Január 28., csütörtök 19.30
Pécsi Nemzeti Színház

Kodály V.
Liszt: Les Preludes
Kurtág:
...quasi una fantasia, op. 27/1
Hamar: Vasarely-variációk
Dohnányi:
fisz moll szvit, op. 19.
Km.: Csalog Gábor – zongora

Január 29. péntek, 19.30
Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Fővárosi év a fővárosban!
Liszt: Les Preludes
Kurtág:
...quasi una fantasia, op. 27/1
Bartók: Magyar képek
Dohnányi: fisz moll szvit op. 19.
Km.: Csalog Gábor – zongora

Január 30., szombat 18.00, ANK
Segítség, komolyzene!
Km.: László Csaba
Dohnányi: fisz-moll szvit op.19.

Február 18., csütörtök 19.30
PTE Romhányi Aula

Kodály VI./Breitner VI./Gyermán V.
Wagner: Trisztán és Izolda – Előjáték és Izolda szerelmi halála
Wagner: Siegfried – Idyll
Bartók: A kékszakkallú herceg vára
Km.:
Meláth Andrea – mezzoszoprán
Peter Mikulas – basszus

Február 19. péntek, 19.30
Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem,

Fővárosi év a fővárosban!
Wagner: Trisztán és Izolda – előjáték és Izolda szerelmi halála
Wagner: Siegfried – Idyll
Bartók:
A kékszakkallú herceg vára
Km.: Meláth Andrea – alt, Peter Mikulas – basszus

Február 27., szombat 18.00, ANK
Segítség, komolyzene!

Km.: László Csaba
Dvořák: IX. szimfónia – „Az új világból” op. 95

Március 4., csütörtök 19.30
Pécsi Nemzeti Színház

Gyermán VI.
Smetana: Haakon Jarl, op. 16
Haydn: C-dúr oboaverseny
Dvořák: IX. szimfónia („Az új világból”), op. 95
Vez.: Oliver von Dohnanyi
Km.: Hadady László – oboa

Március 21. vasárnap, 19.30
Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Fővárosi év a fővárosban!
Smetana: Haakon Jarl, op. 16
Haydn: C-dúr oboaverseny
Dvořák: IX. szimfónia („Az új világból”), op. 95
Vez.: Oliver von Dohnanyi
Km.: Hadady László – oboa

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 29., 19.30, Bartók Terem
Szimfónia bérlét
Beethoven: III. (c-moll) zongoraverseny, op. 37.
Csajkovszkij:

V. (e-moll) szimfónia, op. 64.
Vezényel és zongorán közreműködik: Vásáry Tamás

Február 26., 19.30, Bartók Terem
Vox Humana

Beethoven:
D-dúr hegedűverseny, op. 61.
Beethoven:
III. (Eroica) szimfónia, op. 55.
Km.: Szabadi Vilmos (hegedű)
Vez.: Petró János

Március 6. 19.00
Győr, Richter-terem
Richter János bérlét-es koncertje

Rachmanyinov:
Szimfonikus táncok
Morricone: 5 filmzene
Rimskij-Korszakov:
II. „Antar” szimfónia
Közreműködnek: Savaria Szimfonikus Zenekar, Massimo Mercelli – fuvola
Vez.: Aldo Sisillo

Március 12., 19.30
Bartók Terem

Jóteknysági bgv a Markusovszky Kórház javára
Telemann:
e-moll oboaverseny
Liszt: A-dúr zongoraverseny
Közreműködnek:
Baldauf Veronika – oboa,
Kiss Márton – zongora

Március 19., 19.30, Bartók Terem
Szimfónia bérlét

Csajkovszkij: Változatok egy rokokó témára, op. 33.
Csajkovszkij: Rómeó és Júlia – nyitányfantázia
Muszorgszkij-Ravel:
Egy kiállítás képei
Km.: Rohmann Ditta (cselló)
Vez.: Philippe de Chalendar

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 2. kedd 19.30
Szegedi Nemzeti Színház
Fricsay/4

Dohnányi: Zongoraverseny nr. 2, h-moll, op. 42
Mahler: IV. szimfónia, G-dúr
Km.: Baranyay László – zongora,
Szabóki Tünde – szoprán
Vez.: Kesselyák Gergely

Február 9. kedd 19.30
Szegedi Nemzeti Színház
Vaszy/4

Glinka:
Ruszlán és Ludmilla – nyitány
Rachmaninov:
2. zongoraverseny c-moll op. 18
R. Strauss:
Don Juan – szimf. költ. op. 20
R. Strauss: Till Eulenspiegel vídám csinyjei – szimf. költ., op.28
Km.:
Antonio di Cristofano – zongora
Vez.: Michele Santorsola

Február 23. kedd 12.00
Szegedi Nemzeti Színház
Ifjúsági hangverseny
délidőben/2

Haydn:
 Esz-dúr trombitaverseny
 Beethoven:
 I. szimfónia, C-dúr, op. 21
 Km.:
 Tarkövi Gábor – trombita
 Vez.: Kocsár Balázs

Február 23. kedd 19.30
Szegedi Nemzeti Színház
Vaszy/3

Bach:
 III. D-dúr szvit BWV 1068
 Albinoni:
 B-dúr trombitaverseny
 Haydn:
 Esz-dúr trombitaverseny
 Beethoven: I. szimfónia
 C-dúr, op. 21
 Km.:
 Tarkövi Gábor – trombita
 Vez.: Kocsár Balázs

Február 24. szerda
DEBRECEN

Bach:
 III. D-dúr szvit BWV 1068
 Albinoni:
 B-dúr trombitaverseny
 Haydn:
 Esz-dúr trombitaverseny
 Beethoven:
 I. szimfónia C-dúr, op. 21
 Km.:
 Tarkövi Gábor – trombita
 Vez.: Kocsár Balázs

Március 9. kedd 19.30
Szegedi Nemzeti Színház
Fricsay/5

Lendvay: Jazz-szimfónia
 Bartók:
 III. zongoraverseny
 R. Strauss:
 Sinfonia domestica, op. 53
 Km.: Kaneko Miyuji (Japán)
 Vez.: Gyüdi Sándor

Március 10. szerda 19.30
Művészetek Palotája –
Bartók Béla Nemzeti Hang-
versenyterem
Szimfonikus Körkép

Lendvay: Jazz-szimfónia
 Bartók: III. zongoraverseny
 R. Strauss:
 Sinfonia domestica, op. 53
 Km.: Kaneko Miyuji (Japán)
 Vez.: Gyüdi Sándor

SZOLNOKI
SZIMFONIKUS ZENEKAR

Február 1. hétfő 19.00
Aba-Novák bérlet
 Beethoven – est
 Coriolan – nyitány, op. 62
 D-dúr hegedűverseny, op. 61
 Km.: Kelemen Barnabás
 VII. szimfonia (A-dúr) op. 92
 Vez.: Izaki Maszahiro

Március 22. hétfő 19.00
Aba-Novák bérlet

Francia – est
 Ravel: Antik menüett
 Ravel: G-dúr zongoraverseny
 Km.: Fujii Aki – zongora – a zenekar Premier szolista
 Berlioz:
 Római karnevál – nyitány
 op.9
 Saint Saëns:
 III. „Orgona”
 szimfónia, op. 78.
 Km.: Ócsai-Szikora Ilona
 Vez.: Izaki Maszahiro

ZUGLÓI FILHARMÓNIA –
SZENT ISTVÁN KIRÁLY
SZIMFONIKUS ZENEKAR
ÉS ORATÓRIUMKÓRUS

Február 13. szombat 16.00
14. vasárnap 10.30 és 16.00
Zuglói Zeneház Nagyterem
 „Pastorale” családi hang-
 versenysorozat IV/1.

Zenés kalandozás a közép-
 korban.
 Vendégeink: Kobzos Kiss
 Tamás és a Musica Historica
 Együttes (művészeti vezető:
 Csörsz Rumen István).
 Közreműködik a Szent István
 Király Zeneművészeti Szak-
 középiskola kórusa.
 Vez.: Tőkés Mária Tünde

Február 20., szombat 18.00
Művészetek Palotája, Bartók
Béla Nemzeti Hang-
versenyterem
Bérlétsorozat V/4.

Saint-Saëns: III. szimfónia
 Km.: Harmath Dénes
 Ravel:
 Seherezádé dalciklus
 Km.: Geszthy Veronika
 Ravel: Daphnis és Chloe II.
 szvit
 Vez.: Hámori Máté

Március 6. szombat 15 óra
Zuglói Szent István Zene-
ház Nagyterem
Teakonzert – (Hangverseny
nyugdíjasok részére)

Március 20. szombat 16.00
21. vasárnap 10.30, 16.00
Zuglói Szent István Zene-
ház Nagyterem

„Pastorale” családi hang-
 versenysorozat IV/2.
 „Egy ilyen feleség!
 Óh, örömmünnepl!”
 Donizetti:
 Don Pasquale – a vígopera
 rövidített változata
 Vendégeink: Geszthy
 Veronika, Szüle Tamás,
 Hábetler András és Megyesi
 Zoltán. Rendező: Ionel Pan-
 tea. Közreműködik a Zuglói
 Filharmónia – Szent István
 Király Szimfonikus Zenekar
 és a Szent István Király
 Zeneművészeti Szakközép-
 iskola kórusa.
 Vez.: Horváth Gábor

A MAGYAR SZIMFONIKUS
ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR
Duna Palota és Kiadó Kulturális Kft.
 Próbaterep: 1038 Budapest, Csobánka tér 5.
 Tel./fax: (+36-1) 355-8330
 1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
 Bérletvásárlás, jegyrendelés:
 Bokor Erzsébet 06/20 937-1399
 www.dunaszimfonikusok.hu
 E-mail: info@dunaszimfonikusok.hu

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus
Zenekar Kht.
 Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
 Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
 Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
 Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
 E-mail: info@bdz.hu
 www.bdz.hu

Concerto Budapest
 1094 Budapest, Páva u. 10-12.
 Tel.: 215-5770 • Fax: 215-5462
 E-mail: btg@tza.hu • http://www.telekomzenekar.hu

Debreceni Filharmonikus Zenekar
 4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
 Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
 E-mail: dfz@dfz.hu
 www.dfz.hu

Győri Filharmonikus Zenekar
 9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
 Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
 E-mail: office@gyfz.hu
 www.gyfz.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar,
Énekkar és Kottatár Kht.
 1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
 Postacím: 1364 Budapest, Pf. 49
 Tel.: 411-6610 • Fax: 411-6699
 E-mail: G.Kovacs@filharmonikusok.hu
 www.filharmonikusok.hu

Magyar Állami Operaház
Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara
 1061 Budapest, Andrássy út 22.
 Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
 http://www.bpo.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar
 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
 Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
 E-mail: office@mavzenekar.hu
 www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar
 3525 Miskolc, Fábán u. 8/a.
 Tel.: (46) 323-488
 E-mail: missyo@hu.inter.net • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar
 1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em. 4., kapucsengő: 26.
 Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 716
 Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178
 E-mail: info@danubiazenekar.hu
 www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs
 7621 Pécs, Király u. 19.
 Tel.: (72) 510-114 • Fax: (72) 213-513
 E-mail: info@pannonfilharmonikusok.hu
 www.pannonfilharmonikusok.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar
 9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
 Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
 E-mail: info@sso.hu
 www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar
 6720 Szeged, Szechenyi tér 9.
 Korzó Zeneház
 Tel.: (62) 426-102
 E-mail: orch@symph-seged.hu • www.symph-seged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar
 5000 Szolnok, Hild tér 1
 Aba-Novák Kulturális Központ
 Tel.: (30) 9358-368
 E-mail: info@szolnokszimfonikusok.hu
 www.szolnokszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmónia Non-profit Kft. – Szent István
Király Szimfonikus Zenekar
 1145 Budapest, Columbus u. 11.
 Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;
 E-mail: zugloifilharmonia@szentistvanzene.hu
 http://www.szentistvanzene.hu

zeneKar

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
 VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK
 SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
 A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

nka
 Nemzeti Kulturális Alap

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
 MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
 1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
 Telefon: 342-8927 - Fax: 322-5446
 e-mail: zenekar@mail.datanet.hu
 www.hungorchestras.com

Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomdai kivitelezés: PUBLICITAS
1021 Budapest, Tárogtató út 26.
Telefon/fax: 200-7330
e-mail: dtp@publicitas.hu • www.publicitas.hu
Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője
 ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel
 szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
 Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.